

VEČERNIK

POŠTNA PLAČANA V GOTOVINI

Leto XIII.
Štev. 165

TELEFON: UREDNIŠTVA 25-67
UPRAVE 28-67
POŠTNI ČEKOVNI RAČUN 11.409

Maribor, 22. in 23. julija 1939

NAROCNINA NA MESEC:
Prejeman v upravi ali po pošti 14 din.
dostavljen na dom 16 din, tujina 30 din

Cena
din 1.—

Nemčija ne veruje v vojno

Senzacionalne vesti v Londonu o možnosti pomiritve — Značilna izjava zastopnika nemškega zunanjega ministrstva — V Berlinu so trdno prepričani, da Anglija zaradi Gdanska ne bo šla v vojno — Popolnoma nasprotno tolmačenje Londona

LONDON, 22. julija. Sinoči so se v zvezi z razgovorom intimnega Chamberlainovega sodelavca sira Horacea Wilsona z državnim podtajnikom poljedelškega ministrstva Hudsonom razširile vesti o novem načrtu za odstranitev vojne nevarnosti. Ta načrt določa baje nove ukrepe za razorožitev vseh držav. Angleška vlada bi, da omogoči Nemčiji prehod iz vojnega v normalno gospodarstvo, razpisala na londonski borzi primerno posojilo, nato bi se pa pričela pogajanja o vraščanju kolonij. Na uradnem mestu o tem ničesar ne vejo, značilno pa je, da razpravlja o tem ves tukašnji tisk. Sicer je pa znano, da se od časa do časa pojavljajo v Londonu take vesti. Značilno je dalje to, da so se pojavile te vesti neposredno po zelo umerjeni izjavi nekega zastopnika nemškega zunanjega ministrstva o gdanskem vprašanju. Na vladnem mestu izjavljajo nasprotno, da je stališče angleške vlade glede Gdanska nespremenljivo določeno po Chamberlainovi izjavi v parlamentu.

TRDNA VERA V BERLINU

BERLIN, 22. jul. »Exchange Telegraph« poroča: »Politični barometer stoji sedaj 100 odstotno proti vojni«, tako je izjavil včeraj popoldne eden izmed zastopnikov Wilhelmstraße. »Mi ostajamo pri svoji zahtevi o brezpogojni priključitvi Gdanske Nemčiji. Hitler in nemška vlada sta pa prepričana, da se to lahko zgodi brez vojne. Mi ne nameravamo povzročiti nobene mednarodne krize, ki naj bi nam pomagala rešiti gdansko vprašanje. Mi ne mislimo na nobeno novo septembrsko krizo.« Glede nemških vojaških priprav je pa dejal: »Razumljivo je, da ne moremo pustiti iz kalkulacij tudi eventualno možnost rešitve brez mirnih sredstev, čeprav si tega ne želimo. Toda vsi naši vojaški ukrepi so le obrambnega in nikakor ne napadalnega značaja.« Na vpra-

šanje, kako dolgo bo Nemčija čakala na mirno rešitev gdanskega vprašanja, je nemški politik odgovoril: »Nikakor ne leta, vsekakor pa mesece.«

NEMČIJA NE VERUJE ANGLEŠKIM GROŽNJAM

Mnenje nemške vlade je sploh, da zaradi Gdanska ne bo vojne. To mnenje sloni na prepričanju, da bo Anglija končno le vplivala na Poljsko, da iz gdanskega problema ne ustvari vprašanje vojne. Tak vpliv bo učinkoval na Poljsko zlasti v primeru, ako bodo propadla angleško-irancosko-ruska pogajanja v Moskvi, ker bi se v tem primeru položaj Poljske skrajno poslabšal. V Nemčiji so namreč še vedno prepričani, da Anglija »blefira«, to se pravi, da le straši z vojno, da se je pa resno ne bo lotila. Tu mislijo, da bo Anglija tokrat na videz bolj

uporna, kakor je bila glede Sudetov pred Monakovom, toda zaradi Gdanska ne bo šla v vojno. Zaradi tega vlada v Berlinu popolno zaupanje, da se bo gdansko vprašanje rešilo že v najkrajšem času brez vojne. Dr. Ley je s tem v zvezi dejal včeraj novinarjem: »Hitler ne misli na vojno. On želi mir in red.«

NAMEN »MIROVNE« KAMPANJE

LONDON, 22. julija. Na poučenem mestu se je izvedelo, da je včerajšnja in današnja »mirovna« kampanja delo Berlina, ki bi rad vnesel zmedo v javno mnenje in oslabil moralne sile zaveznikov. Pri presojanju položaja je treba upoštevati, da je prav včeraj bil iz Varšave po radiu ponovljen govor maršala Rydz-Smyglija, da bi pomenila vsaka sprememba položaja Gdanska casus belli. Dalje je prav včeraj zastopnik angleške vlade v poslanski zbornici pri debati o kreditih zaveznikov odgovoril na vprašanje nekega interpelanta, da Anglija v polni meri poimuje poljske interese in bo v vsakem primeru izpolnila vse obveznosti, ki jih je do Poljske prevzela. Končno je pa treba opozoriti tudi na odgovor poslanca Morrisona na pismeno vprašanje nekega njegovega nemškega znanca iz Nemčije. Morrison je odgovoril: »Ako bi kdo poizkusil vzeti Poljski Gdansk, bi to pomenilo neizogibno vojno. V Angliji mislimo sicer s studom na vojno, vendar smo trdno prepričani, da bo neizogibna, ako se Nemčija ne odreče Gdanska.

Zapiski

Dr. Eduard Beneš

Te dni se je vrnil iz Amerike v Evropo bivši prezident bivše Češkoslovaške dr. Eduard Beneš. Prispel je najprej v London, kjer bo imel, kakor smo že poročali,

vazno konferenco s češkimi diplomati in politiki. Iz Londona bo dr. Beneš obiskal še nekatere evropske prestolnice, v prvi vrsti Pariz in se podal nato — kakor se zatrjuje — tudi v Moskvo. Njegov prihod v Evropo gotovo ni zasebnega, ampak izrazito političnega značaja. Vendar dr. Beneš doslej še ni hotel izdati, kakšno akcijo organizira in kakšni so njegovi bližnji politični načrti. Dejstvo je le, da ga Čehi in Slovaki izven protektorata še vedno priznavajo za prezidenta in svojega vrhovnega voditelja.

Kdo je Stephen King Hall?

Poročali smo že o pismih, ki jih pošilja neki Stephen King Hall z navadno pošto na 50.000 nemških intelektualcev. S. King Hall je bil med svetovno vojno visok mornariški častnik in je dobil tudi veliko odlikovanj. Pred tremi leti je začel pisati politična pisma pod naslovom »KH News Letter«, ki jih pošilja na najrazličnejše intelektualce vsega sveta. Na čelu pisma ima devizo: »Komentarji so svobodni, dejstva so sveta!« Stephen King Hall je osebni prijatelj voditelja mladokonservativcev Edena ter uživa zaradi svoje objektivnosti v Angliji velik ugled.

O Gdanku ni mogoč kompromis

»Danziger Vorposten« piše: Obisk gdanskega okrožnega vodje nacionalnih socialistov pri Adolfu Hitlerju v Berchtesgadnu je le nov povod, da more prebivalstvo Gdanska neomajno verjeti v dosego svojega cilja. Politika, ki jo vodi Gdansk, je v polnem soglasju s politiko Nemčije. Mi smo že ponovno zavrnili vse govorice o možnostih kompromisa in jih zavračamo ponovno z vso odločnostjo: Nobena kompromisna formula za rešitev gdanskega vprašanja in vprašanja poljskega koridorja nima absolutno nobenega izgleda na uspeh. Velikopotezne ponudbe, ki jih je stavil vodja Poljski, so bile le enkratne in nespremenljive.

Poljske priprave

Poljska vlada je odredila, da si mora vsaka družina takoj nabaviti potrebno zalogo živil za primer vojne. Imeti mora v zalogi 30 kg krompirja in po 10 kg moke, fižola, drugega sočivja itd. ter primerno količino sladkorja in ostalih živil za vsakega družinskega člana. Na dan je preračunanih za posameznika 3600 kalorij.

Formula pogajanj v Tokiu

JAPONSKA VLADA JE ŽE ODOBRIŁA FORMULO ZA SPORAZUMEVANJE, KI JE BILA DOLOČENA NA SESTANKU ARITE IN CRAIGIEJA.

OKIO, 22. julija. Na včerajšnji izredni seji japonskega ministrskega sveta je bilo odobreno vse, kar je bilo doseženo v dosedanjih pogajanjih med japonskim zunanjim ministrom Arito in angleškim veleposlanikom Craigiejem.

TOKIO, 22. julija. Exchange Telegraph poroča: Po izjavi z avtoritativne strani je bila pri angleško-japonskih pogajanjih

najdena načelna formula, po kateri naj se pogajanja o Tiencinu nadaljujejo. Formula morata odobriti obe vladi, in sta jo, kakor izgleda, že odobrili. Kakor se izve, je formula zelo kratka in predvideva pred vsem to, da angleška vlada prizna okolnosti, v katerih operira japonska vojska na Kitajskem in da je na Kitajskem dejansko vojno stanje.

Ironsides se je vrnil

OGLEDAL SI JE VAJE VSEH VRST ČET POLJSKE VOJSKE IN BIL NAVDUŠEN NAD NJIHOVO ORGANIZIRANOSTJO IN BOJNO SPOSOBNOSTJO

VARŠAVA, 22. julija. Angleški general Ironsides je zadnja dva dneva svojega bivanja na Poljskem uporabil za ogled vaj poljske vojske. V družbi poljskega vojnega ministra se je udeležil vaj pehote, topništva in tankov, bombnikov in izrazil nato odkrito presenečenje in občudovanje izredne organizacije in bojne sposobnosti poljske vojske. Včeraj je general Ironsides

s posebnim letalom zapustil Poljsko in se vrnil v London. Ob priliki odleta je bila na letališču v Varšavi postavljena častna četa poljskih legionarjev v modrih uniformah, ki so se pod poveljstvom Ironsidea udeležili svoječasno bojev v carski Rusiji. General Ironsides jih je nagovoril v poljsčini in se zahvalil za prisrčnost, s katero je bil sprejet na Poljskem.

Položaj v protektoratu

PROTEKTOR NEURATH PROSI ZA RAZREŠITEV, PREDSEDNIK HACHA PA ZA AVDIENCO PRI HITLERJU

LONDON, 22. julija. Exchange Telegraph poroča, da je državni protektor Češke in Moravske dr. Neurath zaprosil Hitlerja, naj ga razreši njegove funkcije in imenuje na njegovo mesto energičnejšega človeka. Odpornost Čehov in samovolja sudetskih nemških voditeljev sta mu baje zagrenili vsako voljo, ostati še

nadalje na položaju protektorja. Predsednik dr. Hacha je pa ponovno zaprosil Hitlerja, da bi ga sprejel v avdienco. Ako bo Hitler njegovi želji ustregel, bo Hacha poklican v Berchtesgaden. Tudi ta korak je v zvezi s položajem v protektoratu, ki postaja vedno bolj nevzdržen. Češki odpor proti oblastvom narašča od dne do

dne, voditelji sudetskih Nemcev se pa samovoljno vltakajo tudi v zadeve protektorata.

Roosevelt ne bo miroval

HYDE PARK, 22. julija. Roosevelt je sprejel danes novinarje in jim v zvezi z nevtralnostnim zakonom dejal, da kriza, ki je nastala zaradi tega vprašanja, ni zadosten razlog, da ne bi sklical izredno zasedanje kongresa, če bi to terjal nujen položaj. Vprašanje zakona o nevtralnosti bo prišlo tako ponovno v diskusijo. Dodal je, da ne bo molče prešel sklepe senata in da bo apeliral na narod, naj se on izjavi, kako misli o tem. Vse, kar je mogoče storiti poslej do meseca januarja, je, da se podobna kriza ne ponovi.

IZLOČITEV ŽIDOV IZ SLOVAŠKE VOJSKE.

LONDON, 22. julija. Reuter. Slovaška vlada je sklenila odpustiti iz vojske vse židovske častnike in podčastnike. Židje bodo poslej služili v posebnih oddelkih, ki jih bodo porabljali za razna dela.

ITALIJANSKO-SLOVAŠKA TRGOVINSKA POGODBA.

RIM, 22. julija. Stefani. Clano in slovaški poslanik sta podpisala trgovinsko pogodbo, ki ureja nove prometne odnose med obema državama.

ANGLEŠKA NOVAČENJA

BUENOS AIRES, 22. julija. DNB. Angleški konzulati so pozvali vse britanske državljane, da se vpišejo v vojaški register.

IVOVIĆ NA OPLENCU

BEOGRAD, 22. julija. Novi jugoslovanski poslanik za Chile, Ivović, je obiskal včeraj grob kralja Aleksandra na Oplenju.

Maribor, 22. julija.

Jutri bo odmeril čas četrto stoletje, odkar je rajna Avstro Ogrska izročila Srbiji ultimatum, nad katerega vsebinsko so ostrmeli najbolj črnogledi diplomati. Z nesrečno, pa zvito premišljeno listino Avstrije je bila zapečaten usoda milijonov ljudi, ki jih je ugrabila iz domačij strašna vojna.

Vojna! Čudno pretrese ta pojem v njej že prekaljene ljudi, nekaj skrivnostnega ima na sebi za neizkušeno, pa nahujskano mlado pokolenje. So trenutki v zgodovini, ko je človeška razsodnost umela še v zadnji minuti rešiti svet pred vojno grozoto in ljudje so bili lahko hvaležni možem, ki so stavili na kocko vse prej kakor pa — meč.

Ali svetovna vojna, ki jo ima v krvi še vedno močno jedro rezervnih armad, ni bila posledica sarajevskega dejanja, kakor bi to hoteli prikazati tisti, ki so se razočarani nad nepričakovanim porazom, hoteli znebiti odgovornosti zanj. Bolj ko se odmika sarajevska tragedija in spomin na njene obžalovanja vredne žrtve od nas, tem očitneje stopa v zgodovino dejstvo, da je bila svetovna vojna, odnosno nje začetek od Avstrije in njenih podpihovalcev že davno prej zamišljena. Sarajevski strel so le sprožili komaj zadrževani plazi.

Na Balkanu so velesile stoletja brusile svoj diplomatski nož. Posebno po desetletjih, ko so se v gorah Balkana prebujali narodi, je hotela gospodujoča Evropa imeti pri vsaki stvari prste vmes. Kakor rdeča nit se pa vleče skozi zgodovino poseganje Avstrije v razvoj predvojne Srbije. Zvito in preudarno, vselej pa intrigantsko, je skušala avstrijska diplomacija zatreti vsakršno misel Jugoslovanov na odrešenje iz prebujajočega se srbskega Piemonta. Pod to pretezo so Madžari in Nemci tlačili Slovence tostran Save in Drine, zatirali Srbi v Vojvodini so že l. 1807 poslali v Rusijo pismo, poudarjajoč, da so »Turki želeli Srbom slabo, vendar jih Nemci še daleč prekašajo«.

Po spravi med Nemci in Madžari v notranji politiki Avstro Ogrske l. 1866 je morala Srbija prenesti nove šikane. Prišla je Rusija z orožjem na Balkan, prinesla svobodo. Avstriji so pa na Berlinskem kongresu pridobili Bismarcka za okupacijo Bosne in Hercegovine. Rusija je marširala, krvavela, Avstrija pa žela v neposredni bližini srbske meje, na starih srbskih tleh ob Drini. Slavni zgodovinar Ernest Denis je tedaj svaril Evropo »pred širjenjem nemštva na račun slovanske zemlje«.

Po zbližanju z Bolgari l. 1905 je Avstrija hotela s carinsko unijo spraviti Srbe na kolena. Toda Srbija ni podlegla, po Donavi si je izvojevala pot na svetovno tržišče. Aneksijska kriza 1908 bi skoro dovedla do vojne, Srbija je stisnila pesti in molčala. Dne 3. novembra 1908 je pisal avstrijski vojaški list: »Boj s Srbijo in Črno goro je neizogiben. Čim dalje ga odlašamo, tem dražje ga bomo plačali.« Ob zagrebškem veleizdajniškem procesu je »Pester Lloyd« napisal, da je treba »srbski hidri streti glavo«.

Zmage v balkanski vojni so avstrijsko kamarilo presenetile. Še bolj pa odmev, ki so ga imele v njenem slovanskem prebivalstvu. Grof Berchtold se je potrudil, da je ugrabil Srbom dostop do morja, poslal je v Albanijo princa Wieda in v makedonskem vprašanju sta Dunaj kakor Berlin pognala zaveznike v klanje pri Bregalnici. Avstrija je preživljala tedaj čas velike jeze in je bila pripravljena na največje neumnosti.

Pri odkritju spomenika v Lipskem 18. oktobra 1913 je dejal cesar Viljem II. Hötendorfu, šefu avstrijskega generalnega štaba, da je treba kar najodločneje nastopiti proti Srbiji. »Jaz sem z vami. V nekaj dneh morate biti v Beogradu.« Avstrijski min. predsednik grof Stürgkh je malo kasneje vzkliknil: »Obračun s Srbi in njeno ponižanje, to so pogoji za obstanek monarhije.« Februarja 1914 je pisal Hötendorfu vrhovnemu poveljniku nemške vojske, Moltkeju: »Čemu še čakamo?«

Palestinska federacija

V LONDONU PROUČUJEJO NOV NAČRT O UREDITVI PALESTINSKEGA VPRAŠANJA NA PODLAGI ŠIRŠE FEDERACIJE

LONDON, 22. julija. V zvezi s člankom, ki so ga včeraj objavile »Times« glede federativne ureditve Palestine, se danes zatruje na poučenem mestu, da se ta predlog v kolonialnem ministrstvu res studira in ni izključeno, da se bo Anglija vrnila k tej svoječasi nameri. Po novem načrtu bi se pa ustvarila večja federacija, ki naj bi v sporazumu s Francijo obsegala tudi Sirijo. V njej bi bile torej vključene sledeče avtonomne enote: Araška Palestina, Židovska Palestina, Sirija in Libanon. Ni pa izključeno, da se najde tudi aranžma s Transjordanijo.

Spor med USA in Mehiko

POGAJANJA O UREDITVI AMERIŠKIH PETROLEJSKIH KONCESIJ V MEHIKI BREZ REZULTATA — AMERIŠKI PROTIUKREPI

WASHINGTON, 22. julija. Odnosaji med Mehiko in Zedinjenimi državami so zašli v zelo delikaten položaj, ker so ostala pogajanja o ekspropriaciji ameriških petrolejskih koncesij v Mehiki brez uspeha in bodo najbrže popolnoma prekinjena. Ako se bo to zgodilo pred odgodičevjo zasedanja kongresa Zedinjenih držav Severne Amerike, ni izključeno, da se vlada ne bo več upirala resoluciji Tausenda, ki predlaga, naj bi se ukinilo nadaljnje kupovanje tujega srebra, kar bi dejansko prizadelo samo Mehiko. Razmerje med obema sosednjima državama je pa poostrižilo tudi nesreča nekega mehiškega letalca na ozemlju USA. Na obeh straneh so o vsem tem zelo rezervirani.

Kontrola na meji Gdanska

ARETACIJA GDANSKEGA NACIONALNEGA SOCIALISTA NA MEJI. STROGE ODREDBE GRANIČARJEM. ZNAČILNA ODREDBA SENATA.

VARŠAVA, 22. julija. Reuter. Na meji proti poljskemu ozemlju so aretirali gdanskega meščana Lipskega, ki je v narodno socialistični uniformi prekorajčil mejo. Ko je opazil poljske graničarje, je hotel Lipski pobegniti. Šele po dveh svarihih strelah se je ustavil. Poljaki so ga aretirali zaradi suma špijonaže. PAT javlja, da so poljski graničarji dobili strog nalog, v primeru ponovnega prestopa meje s strani Gdanska uporabiti orožje. Iz Gdanska pa poročajo, da je senat izdal naredbu, po kateri je v primeru potrebe mogoče takoj mobilizirati vse gdansko prebivalstvo za občekoristna dela (utrjevanje).

Nova slovaška ustava

BILA JE SPREJETA VČERAJ. — DOLOČILA ZA VOLITEV POSLANCEV IN PREZIDENTA REPUBLIKE.

BRATISLAVA, 22. julija. DNB poroča: Slovaški parlament je sprejel včeraj novo slovaško ustavo. Po novi ustavi se volijo državni poslanci s tajnimi volitvami in njihova funkcijska doba traja pet let. Poslanec lahko postane vsakdo, kdor je dosegel starost 30 let. Aktivno volilno pravico dobi vsak državljan z 21 letom. Prezident republike se voli za dobo sedmih let. Prezident postane lahko vsak državljan, ki je dopolnil štirideseto leto starosti. Vlada in vsi višji uradniki so odgovorni parlamentu. Ustava določa tudi ustanovitev državnega sveta.

Japonska valutna vojna proti Kitajski

TOKIO, 22. julija. Reuter. Na seji japonske vlade so danes razpravljali o senzacionalnem padcu kitajskega dolarja. Padec pripisujejo japonskemu finančnemu ministru Isivatiju, ki hoče izključiti angleško pomoč Kitajci. Isivati je dejal, da bo padec kitajskega denarja znatno zmanjšal dohodke kitajskih carin in da je bilo nujno potrebno, ukreniti to za zaščito nove (japonske) valute na Kitajskem.

Ruski poveljnik v Mongoliji

RIGA, 22. julija. Stefani. Iz Moskve javljajo, da je pomočnik komisarja za vojsko, Kuvik, imenovan za vrhovnega poveljnika sovjetskih čet na mongolsko-mandžurski meji.

Zaplenjena madžarska knjiga

BUDIMPESTA, 22. julija. Na zahtevo pravosodnega ministra so zaplenili delo, ki ga je Janos Lajos izdal v Peruju pod naslovom: »Vojni izgledi Nemčije v luči nemške strokovne literature«. Zaprlema je izvršena zaradi tega, ker so nekatere trditve v spisu proti interesom madžarske zunanje politike.

DVIGANJE »THETISA«.

LONDON, 22. julija. Reuter. Včeraj so začeli dvigati potopljeno podmornico »Thetis«, ki leži 16 milj oddaljena od obale. Podmornico so sicer dvignili z dna, toda prvi poizkus se je ponesrečil, ker sta se jekleni vrvi pretrgali.

so pač morali biti, padli so streli in diplomatski akt, ki ga je napravil 23. julija pred 25. leti baron Giesl v Beogradu, je bil že tedne prej pripravljen — za vojno!

Srbija ni mogla dopustiti, da bi kdo posegal v njeno suverenost in svobodo. Ravnala se je že takrat po sedanjem Mussolinijevem reku: Bolje živeti en dan kot lev kakor pa sto let kot ovca... Po-

stavila je zgled državniške samozvesti, ki jo je bilo pri žrtvah v polpretekli srednjeevropski krizi prav malo. Stavila je na kocko pogum, ljubezen in zvestobo naroda do kralja in domovine. Preko Kalvarije je vstala k zmagi velike Jugoslavije, njen stoletni spletakar, Avstrija, zgodovinski umotvor Podonavja, je pa razpadla v pozabljene.

Domači zapiski

Slovenija je navdušeno pozdravila mladega kralja

Po veličastnih sprejemih v južni Dalmaciji se je Nj. Vel. kralj Peter II. peljal včeraj na Gorénjsko. Bled in postaja v Lescahu sta bila vsa v zastavi. Ko se je ob 13.30 ustavil na postaji dvor ni vlak, je stopil iz njega ves nasmejan mladi kralj. Pozdravil se je z banom dr. Natlačenec, prvim adjutantom brigadnega generalom Dekanecom, pomočnikom upravnika Beograda Drago Jovanovićem, radovljiskim okrajnim načelnikom dr. Vrečarjem in blejskim županom dr. Janikom Benedikom. Kralju so izrazili dobrodošlico na slovenskih tleh, z lepo pesmico ga je pozdravila devetletna Mirca Pangerčeva in mu izročila lep žopek rož. Med gostim špalirjem navdušenih množic se je kralj radosten odpeljal v kraljevski Suvohor, kjer zdaj vihra kraljeva zastava v znamenje, da biva pod Triglavom kralj Jugoslavije.

V vojni atmosferi

Po okupaciji Avstrije, CSR in Memela na eni ter Albanije na drugi strani, so mislili, da je na vrsti Poljska, odnosno Gdansk. No, Poljska se je zganila, pripravljena je, zgrabiti za orožje. Medtem ko sta Francija in Anglija pripravljene stopiti zaradi Gdanska v vojno, javlja nemški tisk, da na vojno niti ne misli. Ta preobrat vlija nade, da vojne ne bo, posebno še po močni zvezi zahodnih držav z Rusijo. Zaradi Viljema je Anglija l. 1906. vodila pogajanja z Rusijo, ki so trajala nad šestnajst mesecev! Tudi tedaj ni bilo na Angleškem navdušenja, toda že 1908 se je rahla zveza preobrnila v vojaško zvezo Anglije z Rusijo, čim je Avstrija anektirala Bosno in segla na Balkanu. Zgodovina se v tej smeri ponavlja. Kljub zastoju v Moskvi ni dvoma, kam se bo Rusija obrnila v primeru kravega spopada. O tem pričajo že ruski izpadi proti Japonci. Vsi činitelji, poleg angleških bombardierjev na Francosko, špionske afere na vse strani, izgoni tujcev, prazna mondana kopališča merilo na — vojno. Nekateri menijo, da je poteka s Gdanskom samo manever, da preizkusi odločnost Anglije, preden bo sledila ekspanzivnost v povsem drugi smeri. Letošnja mrtva sezona torej nevarno diši po smrti... piše »Nova Riječ«.

80 poslancev dr. Stojadinovića

»Pester Lloyd« navaja, da bo dr. Stojadinović postavil v skupščini poslanski opozicijski klub, ki bo imel 80 članov.

Naši delavci v Nemčiji

Splitska »Nova doba« in za njo »Nova Riječ« prinašata vest, da so se nedavno vrtni iz Nemčije dve skupini naših delavcev, ki so bili zaposleni pri gradnji avtostrad. Morali so se vrniti, so izjavili, ker so dobivali zelo slabo hrano, ki ni zadoščala za drugače skromne delavce iz Imotskega. Domov niso mogli poslali še tiste pare, ki so si jih odtrgali od ust. Delavci so izjavili, da so prilike tam take, da ostanejo raje doma nezaposleni pa poštene ljudje.

Stavka rudarjev v Trebči

Delavne prilike v rudniku Trebči v Srbiji so neznošne. Delavstvo je zahtevalo že pred meseci, da jim družba zviša mezdo za 10%, da dovoli delavcem do pet let zaposlitve 5, ostalim z večjo zaposlitvijo pa 10 dni letnega dopusta. V rovi, kjer vlada vročina do 40° C, je delo naporno, delavci potrebujejo oddih vsaj enkrat na leto. Ker družba ni hotela ustreči, je stopilo 2500 rudarjev v stavko. delajo le oni, ki vzdržujejo rudniške naprave. (»Delavska pravica«)

»Hiša s tremi stanovanji«

Iz vseh dosedanjih naporov se vidi, da je glavna ovira k sporazumu mešan: pas, ki se vleče od Drave k Jadranu. Problem Bosne je bil vedno v ospredju. Izgleda pa, da se je našla sredina, ki bi se praktično lahko izvedla tudi za Slavonijo, saj sloni ona z vso svojo širino na Bosno ter bi omenjeni pas imel vse pogoje za samostojno gospodarsko življenje. Volje je treba, da si uredimo skupni dom s tremi stanovanji, v katerih bo imel vsak veliko družino, piše »Slavonija«.

Patriotičen uradnik

V Subotici so odpustili mestnega zdravnika dr. Matijo Rolsteina, ker je službene listine izpolnjeval v madžarskem jeziku.

Pred pet in dvaletimi leti:

Evropa na predvečer svetovne vojne

Dne 23. julija je pred 25. leti avstroogrski poslanik Giesl izročil v Beogradu ultimatum. Kako je Evropa reagirala na sarajevski atentat in se zapletla v svetovno vojno.

Četrto stoletje mineva te dni, ko so se v poletju 1914. zbirali temni oblaki nad Evropo. Od vidovdanske tragedije 28. junija v Sarajevu, do izročitve famoznega avstroogrškega ultimata v Beogradu popoldne 23. julija, od avstrijske vojne napovedi 26. julija do vstopa Anglije v svetovno vojno popoldne 4. avgusta, so se pred 25. leti vrstili dogodki, iz katerih ni težko izluščiti pravih krivcev svetovnega požara. Na podlagi zbirke diplomatskega arhiva carske Rusije, ki je izhajala pred leti pod naslovom »Internacionalni odnosi za časa imperijalizma« (Serija III. 1914—1917) prinašamo skraćeno zvrstitev usodopolnih dogodkov, kakor so jih opazovali ruski poslaniki po evropskih prestolnicah, s kronološko dopolnitvijo življenja nekaterih osebnosti na predvečer velike vojne.

Streli iz revolverja

Na Vidovdan 1914. je brzojavil Šebeko ruski poslanik na Dunaju, v Petrograd:

»Danes jutraj sta bila v Sarajevu s streli iz revolverja umorjena avstrijski prestolonaslednik, nadvojvoda Franc Ferdinand in njegova soproga, vojvod. Hofenberška. Po preiskavi, ki je še v teku, sodijo, da je bil inorilec Srb. Cesar se bo jutri zjutraj vrnil iz Ischla.«

Na rob brzojava je pripisal ruski zunanji minister Sazonov: »Carja sem nemudoma obvestil o tem.«

Nemški cesar Viljem II. je bil tega dne v Kielu, severnonemškem pristanišču, kjer je na svoji jahti »Meteor« prisostvoval veliki regati. Ko mu je admiral Müller sporočil vest o smrti Franca Ferdinanda, je prebledel in obnemel.

V Parizu je bivala 28. junija 1914 Luiza Roosevelt - Longvortova, ki je malo prej kumovala Viljemovi jahti. V Kijevu v Rusiji je pristal letalec Sikorski, ki se je srečno vrnil iz Petrograda in tako otvoril prvo transportno zvezo.

Grozna je tragedija

Dne 30. junija je brzojavil ruski poslanik v Londonu, Benckendorf v Rusijo:

»Dragi Sergej Dimitrijevič! Grozna je sarajevska tragedija. Da je zraven plemenska mržnja, je izven dvoma. Nesreča je le, da se ponavljajo pogreške, ko mora za dejanje posameznika trpeti ves narod. Zdaj je še prezgodaj soditi o tem.«

Istega dne je sporočil Šebeko z Dunaja: »Računati moramo s tem, da so Francu Jožefu dnevi že šteti. Vprašanje je, če je mladi prestolonaslednik (kasnejši cesar Karel, op. ured.) dovolj inteligenten, da bi lahko vladal avstroogrski monarhiji. Če koga, skrbi ta stvar cesarja Viljema. Vsi napor, ki jih je žrtvoval, da se je v zadnji letih zbližal z bodočim vladarjem Avstro Ogrske, so po volji Usode zanj izgubljeni v trenutku, ko jih je že kronal z uspehom.«

V Rimu:

„Marcia Reale“...

Iz Rima je brzojavil poslanik Krupenski v Petrograd:

»Kljub presenečenju, ki ga je prvotno izzvalo primikalno dejanje v Sarajevu, ugotavljajo tu nekakšno olajšanje. Kakor da so ljudje ušli nevarnosti. Neprijateljski odnosi Franca Ferdinanda do Italije in njegova bojevitost je bila znana. Z njegovo smrtjo je nastopilo pomirjenje. Od kar je prišlo usodna vest iz Sarajeva, so cene na borzi porasle. San Giuliano (ital. zunanji minister, op. ured.) mi je dejal: — Ta zločin je strašen, toda svetovni mir zaradi tega ne bo nič izgubil. — Značilnejša je pa demonstracija, ki se je priimela v velikem rimskem kinematografu. Ko je občinstvo zvedelo za tragedijo, je vstalo s sedežev in terjalo »Marcia Reale«, ki jo je orkester intoniral ob velikanskem navdušenju in ploskanju prisotnih. Evo, tako sodijo o Habsburžanih v Rimu.«

Dne 1. julija je brzojavil ruski generalni konzul Priklonsky iz Budimpešte:

»Madžarsko prebivalstvo je zelo mirno sprejelo vest o umoru nadvojvode. Tu ga niso cenili, ker so poznali njegova protimadžarska nagnjenja in bojevitost. Ruski poslanik v Berlinu, Sverbejev je sporočil 2. julija:

»Grozn in gnusen zločin je izzval tu globoko mržnjo proti narodnosti, kateri pripadata morilca; Nemški kakor avstrijski tisk smatrata odgovornega za zločin ves srbski narod. Nemški sekretar v zunanjem ministrstvu, Zimmermann je pa mnenja, da ne more za zločin, ki ga napravijo anarhisti, posebno še mladoletni, odgovarjati ves narod. Nadeja se, da se A. O. ne bo poslužila represalij proti srbskemu prebivalstvu Bosne in Hercegovine.«

Berchthold grozi

Istega dne je smatral a. o. zunanji minister grof Berchthold, da je prišel čas obračuna z »upornjo« Srbijo. Da bi čimprej pridobil Nemčijo za svoje in Hötzen-dorfove načrte (Hötzen-dorf je bil miljenec Franca Ferdinanda, šef a. o. generalnega štaba, op. ured.), je razširil po Nemčiji vest, da se je tudi na Viljema pripravil podoben atentat. Stari cesar Fr. Jožef je v tistih dneh vzdihnil: — Črno bodočnost vidim pred seboj...

Bil je torek. Tega dne je ameriški letalec Curtis preletel 60 milj, s svojim letalom »Ameriko«, obteženim s 1000 kg, kar so smatrali takrat za veliko senzacijo. V Little Falsu je 12-letni Charles Lindbergh nastopil šolske počitnice. V Londonu je umrl državnik Josef Chamberlain, njegov sin je bil mestni svetovalec in poslovni človek v Birminghamu...

Dne 3. julija so dospeli na Dunaj posmrtni ostanki sarajevskih žrtv. Cesar Viljem in njegov brat Henrik sta odpovedala sodelovanje pri pogrebu v Artstetenu. Dunajski dvor je prepovedal bosanskemu saboru in sarajevskemu mestnemu zastopstvu, udeležbo na pogrebu, češ da bo ceremonija družinskega značaja...

V Zagrebu je poslanec hrvatskega sabora, dr. Dušan Popović demantiral vesti, da bi bili bratje Pribečevići zapleteni v atentat.

Dne 6. julija je grmel dr. Šušteršič v ljubljanskem »Uniónu« in pozval navzočne na protisrbsko propagando. — Mi zahtevamo vojno!... Živio vojska! je orilo vsevprek.

Ruski poslanik Šebeko je sporočil v Petrograd, da napetost pojenja. Podčrtava takt in sposobnost srbskega poslanika na Dunaju, Joce Jovanoviča (ki je nedavno umrl, op. ured.) in dostavlja: »Če tragični dogodki teh dni niso izzvali komplikacij med A. O. in Srbijo, je to brez dvoma zašluga srbskega poslanika na Dunaju.«

Viljem z dopusta

Cesar Viljem II. je prekinil dopust. — Zdaj ali pa nikoli! je bila njegova deviza in Avstrija, prepričana o nemški podpori, je naslednjega dne sklicala važno ministrsko sejo. Madžarski min. predsednik grof Tisza je bil proti vojni s Srbijo. Pošljejo naj se ji le težki pogoji, pa vendar takšni, da jih bo lahko sprejela. Berchthold je nasprotno terjal maščevanje, češ, diplomatski uspeh A. O. bi bil premalo poniževalen za Srbe, treba jim je staviti nesprejemljive predloge, tako da bo moralo priti do oboroženega spopada...

Sazonov: Nevarna je pot Avstrije...

Berchthold je o tem obvestil cesarja v Ischlu. Natvezil mu je tudi navdušenje Nemčije za pomoč in cesar se je uradno zahvalil Viljemu za podporo. Prvi obrisi

svetovne vojne so bili že načrtani...

Dne 8. julija je italijanski poslanik v Petrogradu strogo zaupno javil v Rim, da je avstrijski poslanik govoril s Sazonovom o možnosti, da bo Avstrija zahtevala od Srbije, da sme s svojim aparatom voditi preiskavo na njenem ozemlju. Sazonov je odgovoril, da bi takšna demarša napravila zelo slab vtis v Rusiji. Avstrija naj se nikar ne spušča na »tako nevarno pot«!

Iz Beograda je brzojavil Harwig dne 9. julija v Rusijo:

»Pašić absolutno razume, da je treba biti previden in razsoden v teh alarmnih dneh. Srbska vlada je sklenila, da na noben način ne bo reagirala na avstrijske provokacije. Ostro obsojajoč zločin v Sarajevu, je Pašić na željo avstrijskega poslanika takoj odredil strog nadzor nad sumljivimi elementi, ki so se zatekli v Srbijo iz Bosne in Hercegovine.«

Ruska vlada ni imela konzulata v Sarajevu. Naročila je tedaj dunajskemu poslaniku, naj gre tja in se podrobno informira o okolnostih atentata. Šebeko je javil:

»Za varnost nadvojvode niso bile podvzete one specialne mere, ki so ob takih prilikah potrebne. Oblasti so pokazale neoprostljivo nemarnost. Prav tako je postopala avstrijska žandarmerija, in to v pokrajini, ki jo upravlja vojaštvo in kjer je na deželi polno sumljivih ljudi.«

Uganka

Hartwigove smrti

Dne 10. julija se je vrnil a. o. poslanik baron Giesl z instrukcijami v Beograd. Zvečer ga je obiskal na stanovanju ruski poslanik Harwig. Kaj sta moža dejansko govorila, ne bo nikoli mogoče ugotoviti. Giesl zahtuje v svojih spominih, da je Hartwig, velik prijatelj Srbije, razburjen zahteval zagotovila, da A. O. nima hudih namenov s Srbijo. Giesl je odgovoril, da bo Dunaj zahteval sankcije in garancije za bodočnost, če se dokaže krivda Beograda na sarajevskem zločinu. Hartwig je, po Gieslovem pripovedovanju, kmalu nato obmolnil, zadela ga je kap. Razburjenje v Beogradu je bilo velikansko. Jaynost je sklepala, da ruski poslanik ni umrl naravne smrti. Listi so prinašali velike naslove »Umrli je na avstroogrskem poslaništvu!« »Če bi bil Hartwig 25. junija živ, bi gotovo ne prišlo do vojne!« pravi Giesl v svojih spominih, »kajti, imel je velik vpliv na kralja in vlado...«

Tudi Tisza za vojno

Dne 14. julija je Tisza pristal na Berchtholdov postopek proti Srbiji. To je bil drugi alarm za vojno. Dejal je, da se je sicer težko odločil za vojno, da je pa trdno prepričan o potrebi ostrega nastopa proti Srbom.

Franklin Roosevelt je tega dne kot sekretar mornariškega ministrstva poslal na Haiti in San Domingo 700 mornarjev. Njegova žena je bila s tremi otroki v New Brunsvicku. Anthony Eden je bil tedaj še student, princ od Walesa, sedanjí Windsorski vojvoda, pa član kolegija v Oxfordu.

Dne 18. julija je Rusija opozorila Avstrijo, da ne bo ostala indiferentna, če bo Srbija napadena. Tedanji francoski general, kasnejši zmagovalac v svetovni vojni, maršal Foch, je odpotoval na počitnice na Angleško... V Zedinjenih državah je general John Pershing, kasnejši poveljnik ameriških čet na francoskem bojišču, poveljeval brigadi v Teksasu. V Berlinu je bil Albert Einstein vodja Viljemovega instituta za fizično raziskavanje, na univerzi v Bonnu je pa študiral 17-letni sedanjí minister za propagando v Rajhu, Goebels...

19. julij, odločilen dan na avstrijskem dvoru! Na ministrski seji so določili poniževalne, nesprejemljive točke ultimata za Srbijo. Ker so zvedeli, da bo francoski ministrski predsednik Poincaré ki je potoval z ladjo »France« v Petrograd,

Pomagaj svojemu otroku, da ohrani kolikor mogoče dolgo prve zobe!

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

zapusil Rusijo 23. julija, so določili predajo ultimata Srbiji na dan 23. julija, 6. uro zvečer...

Dne 20. julija. Poincaré se je izkrcal v Kronštadtu. V Petrogradu je navela kozaška konjenica na manifestante, ker so prepevali »Marselezo«. — Srbija ima prijatelja v ruskem narodu, a Rusija zaveznika v Franciji! je tedaj dejal Poincaré avstrijskemu poslaniku v Petrogradu...

Edvardu Greyu

„vstajajo lasje...“

Italijanski zunanji minister San Giuliano je potožil ruskemu poslaniku v Rimu, Krupenskemu, da ga skrbi ponašanje Avstrije, ki ima prikrit namen, udariti na Srbijo in jo uničiti. Londonski poslanik Benckendorf je popoldne javil v Rusijo:

»Grey (angl. zun. minister, op. ured.) mi je dejal, da mi vesti z Dunaja niso všeč. Prav zato, ker je Rusija na strani Srbije, se zdi Greyu situacija še bolj zapletena. Dostavlja je, da moramo skrbno paziti na poslovne odnose z Nemčijo in Avstrijo in da se je treba izogibati vseh incidentov... Vstajajo mi lasje že ob sami misli, da bi naj zdaj izbruhnila vojna, ko se je svet baš jel urejevati! je še pripomnil angleški državnik...«

Istega večera je prišlo iz Londona v Rusijo drugo poslanikovo sporočilo:

»V privatnem razgovoru z našim poslanikom Lichnowskym sem zvedel, da tudi njega skrbi razplet krize. Pozna avstrijske pogreške, vendar pa upa, da bo posredovanje Bethmanna Hollwega (nem. zun. ministra, op. ured.) uspešno.«

V Mandžuriji je ta dan mlad človek, Čangkajšek, sprožil revolucijo.

Dne 22. julija je sporočil svetnik ruskega poslanštva v Berlinu, Brenewski v Petrograd:

»Francoski vojni ataše mi je dejal, da so nekateri nemški rezervisti že dobili objave o eventuelni mobilizaciji. Podobne objave so delili v Nemčiji že 1. 1911. in 1912., ko je bila balkanska kriza zaradi pristopa Srbije k morju. Te objave nimajo nobene zveze s pozivi na običajne je-senske manevre v avgustu.«

Suhomlinov, ruski vojni minister, je sporočen vest takoj prečital ruskemu vrhovnemu vojaškemu poveljstvu.

Clemenceau:

„To je nemogoče!“

Zvečer 22. julija je prišla nujno brzojavka Šebeka z Dunaja v Petrograd:

»Avstrija pripravlja demaršo Srbiji z mnogimi nemogočimi zahtevami. Opozorite prijateljski, pa energično avstrijskega zun. ministra na posledice, ki bi jih takšna demarša imela. Francoski in angleški poslanik na Dunaju sta že dobila naloge posredovati pri vladi. Nadejam se, da spričo takšnih intervencij ne bo prevladala bojevitost vojaška stranka. Preiskava o umoru Franca Ferdinanda in soproge, ki so jo vodili v največji tajnosti, ni našla nikakršnih dokazov za upravičen nastop proti Srbiji.« Na rob tega diplomatskega akta je napisal car Nikolaj II. — Po mojem mišljenju ne more država ničesar zahtevati od druge samostojne države, kvečjemu, če se je odločila za vojno. Usodni dan, 23. julija. Baron Giesl, a. o.

poslanik je izročil srbski vladi ultimatum, na katerega mora odgovoriti v 48 urah. Ker je bil Pašić na volilnih shodih, je akt prevzel finančni minister Pač. Z vso naglico je bil sklican kronski svet. Ko je Evropa zvedela o ultimatu, je ostrmela. »Zahteve, stavljene Srbiji, so brez primere, pretijo ji pod grožnjo takojšnjega vpada, da se odreče svoji oblasti in suverenosti!« je pisal londonski »Morningpost«. »Avstrija ne zahteva manj, kakor da postane Srbija njen vazal. To je vendar nemogoče!« je vzklilnikl Clemenceau. Protisrbski »Pester Lloyd« je pa pisal: »Naloga bodočnosti bo, da storimo srbski narod neškodljivega in ga iztrebimo brez milosti!« »Še ostrejša je bilo glasilo avstrijskih vojaških krogov »Armeezeitung«: »Psi, vedli ste, da je bil Franc Ferdinand poln vojaškega duha in navdušen za moč armade, zato ste ga ubili. Vsi, ki niso lojalni tam doli, morajo biti zbiti do krvi. S Srbijo je treba takoj obračunati!«...

Brez weekenda

Naslednjega dne, 24. julija je A. O. notificirala ultimatum. Poincaré se je vračal po morju, nemški cesar Viljem je plul ob norveški obali. Sir Edvard Grey je o ultimatumu dejal, da je »najgroznejši dokument, ki ga je kdaj poslala država drugi neodvisni državi. Moj weekend je s tem pokvarjen...«

Viljem Builit, danes ameriški poslanik v Londonu, je bil tega dne kot jurist s svojo materjo v Moskvi. S hotela je opazoval velikanse demonstracije Rusov proti Avstriji. V Londonu se je istega dne pojavil ruski begunec Litvinov, njegov prijatelj, Georgijec Josip Džugašvili, sedanjí diktator Stalin, je bil v izgnanstvu v Sibiriji, visoko blizu Tečajnega kroga...

Srbija ni mogla prenesti ponižanja na vsej črti. Zadostila je vsem točkam ultimatumu, razen dveh. V 45 minutah je poslanik Giesl izjavil, da zapušča Beograd, Avstrija se z odgovorom ni zadovoljila. Vse je šlo že po naprej preračunanem načrtu...

Na Anino nedeljo

Nedelja, 26. julija 1914. Lep, vroč sončen dan. Mobilizacija! Vojna!

Dne 28. julija. Viljem II. se je jezen vrnil z dopusta. Premalo točno je bil obveščen, je dejal. Ko je dobil poročilo o odgovoru srbske vlade na ultimatum, je zapisal na listino: — Saj to je vendar briljanten uspeh! To je več kakor se je moglo pričakovati. Tako velik moralni uspeh za Dunaj. Po tem ni več razlogov za vojno. Baron Giesl bi lahko mirno ostal v Beogradu. Zaradi tega bi nikoli ne odredil mobilizacije.

Toda, diplomati obeh nemških sosedov so hoteli drugače. Plaz se je sprožil...

Velika Britanija je sporočila Rusiji, da bo v primeru vojne med Avstrijo in Rusijo ostala nevtralna, toda, če bo napadena Francija, bo stopila takoj v boj.

Mussolini - socialist

Benito Mussolini, revolucionarni socialist, ki je prišel večkrat v navzkrižje s policijo v Italiji in Švici, je dobil večjo vsoto denarja za socialistično propagando...

Dne 30. junija so Avstrijci bombardirali Beograd. Rusija je mobilizirala. Nemčija je vprašala Francijo, če bo ostala nevtralna in zagrozila Angliji, da bo v primeru vojne s Francijo primorana vdreti skozi Belgijo do francoske meje...

Prvi avgust 1914. Francija je mobilizirala. Štiri ure kasneje so hiteli pod orožje Nemci. Ob petih popoldne je napovedala Nemčija vojno Rusiji.

V Parizu je profesor zgodovine, Edvard Daladier imel predavanje. V Mühlhausenu na francoski meji je služil 21-letni, tedaj še vitek pehotni poročnik, Hermann Göring...

Gandhi in Hitler

Dne 3. avgusta je Belgija odklonila nemški ultimatum za prehod skozi njeno ozemlje. Nemčija je napovedala vojno Franciji, Anglija je poslala Nemčiji ultimatum.

Vojvoda Yorški, sedanjí kralj Jurij VI., je služil kot pomorski kadet na bojni ladji »Collingwood« pri Scapa Flowu. Mahatma Gandhi, takrat bogat odvetnik, je pri-

Srednješolci Maribora na kozjanskem Gradišču

Takšne idealne, požrtvovalne mladine, ki prime za vsako delo, nam je treba na meji

Zbrali smo se mladi fantje, mariborski srednješolci, in se domenili, da pohitimo na zapuščeno Gradišče, kjer si postavimo svoj prvi delovni tabor. Mi nismo šli, da bi teoretično anketirali med kmeti, ker menimo, da

le pri delu na polju spoznamo kmetove težave,

se z njim zblizamo in ga opravljajoč isto delo boljše razumemo. Šele na podlagi popolnega zaupanja lahko tudi idejno vplivamo nani.

Ni nas mnogo, kar nas tudi ne moti, imamo pa dobro voljo in idealizem za vse one, ki so ostali doma in smo prepričani, da bodo našemu zgledu prihodnji sledili tudi drugi in bomo potem skupno zastavili moči v pomoč našemu kmetu na severni meji.

Drugi teden našega bivanja na Gradišču gre h kraju. Novemu življenju smo se že popolnoma privadili in ločitev od tukajšnjih prebivalcev bo težka.

Že takoj ob prihodu smo spoznali, da kmetje niso veseli samo obiskov ob meji, ampak so krvavo potrebni tudi pomoči. Saj ni čudno, delovnih moči primanjkuje, denarja pa tudi ni. — Nismo si še prav uredili svojega tabora, že so se začeli oglaševati v taboru ljudje, proseči, ali bi jim lahko pomagali pri košnji in predvsem pri spravljaju sena. Včasih je prišlo do veselih prizorov. Star očanec je prišel s klopkom v roki v taborišče in lepo prosil,

če bi mu lahko »posodili« dva ali tri.

Seveda smo mu bili takoj pripravljeni ustreči. Na vprašanje koliko bo treba plačati, je dobil odgovor, da nič. Seveda se je takoj začuden zavzel. Ko pa je izvedel, da tudi »košče« ne bo treba dati, jo je veselo mahnil domov.

Drugič smo ga srečali in povprašali, kako je bil zadovoljen z delavci. On pa odvrne: »Dári so, látri, bi ne verjeu! Kúga! Tak ti drži jo vile no groble v rákah, kok kaki pauri. Jaz sm pa mislo, ka znajo pr' vas u Marpogi samo rajtngo zbirat!«

Pa tudi fantje so veseli in zadovoljni. Vsi se počutimo dobro.

Vsak je najraje dežurni pri umivanju kotlov.

Ko se fantje vračajo z dela imajo vedno takšen tek, da kotlov večkrat niti umivati ni treba. Tudi spimo zelo dobro. Zjutraj nas zvonec komaj spravi iz toplih slamanjač v lepi šoli Ciril-Metodove družbe.

Zdaj je še nekaj dni lepo vreme, je treba pohiteti s pospravljanjem košnje. Prve dni smo bili torej predvsem na travnikih. Če pa je preostalo kaj časa, smo pomagali tudi pri drugih opravilih. Delali smo kuluk na občinski cesti in prevažali gramoz. Sprva smo imeli

precej truda z neposlušnimi hribovskimi volji...

Zato je pa tov. Ciril žel veliko priznanje, ko mu je prvemu uspelo ukrotiti njihovo trdoglavost. Sedaj ponosno koraka kakor kak cirkuški krotilec ter veselo poka z bičem: »Haaie! Hooup Lisec! Ehaa!« Pri tem se pa v vsej svoji veličini pogreza v ogromne cokle na nogah.

Posebno hvale vredni so pa tovariši kosci. Kosijo namreč praprot na precej strmim pobočju. Že zgodaj zjutraj gredo tešči na delo. S pesmijo »Nabrusimo kose...« se kakor levi vržejo na delo in

draprot pada kakor vojaki pred stroj-nico.

Večkrat se zgodi tudi majhna nezgoda. Štori jih v njihovem peklenskem tempu zaustavljajo, kose se pa krhajo in lomijo. Toda nič za to. Baje je posestnik naprosil Dušana in Koro, da mu prihodnjič pokosita gozd. Seveda se bosta rada odzvala tej vabljivi prošnji, saj imajo pri Krajncu brhko dekllico Vido.

Zadnje dni smo pa skoraj

ves dan zaposleni z vezanjem snopov.

V družbi z domačimi dekleti nam čas pri delu hitro mine.

Če govorim že ravno o delu, ne smem pozabiti enega naših najpožrtvovalnejših delavcev — »strička« Gruntarja. Čeprav smo vedeli, da vselej in povsod postavi moža in pol (bodisi na železnem konjičku, na smučeh ali v šoli), vendar nismo pričakovali pri njem tolike mladeniške vneme in nam kljub temu, da si po obedu privoščijo kako urico spanja vedno pri delu služi za vzgled.

Zelo popularen je postal tudi

naš domači »dohtar« Maro.

V začetku je uspešno ozdravil par manjših prask, ki jih je ta ali oni dobil pri delu. Toda, ko smo videli kako mojštsko ozdravlja bolnike, si je Keko kmalu domislil in zbolel. V začetku za šalo, pozneje ga je pa »dohtar« takó vzljubil, da dela vztrajno vsak dan medicinske poskuse na njem. Poleg tega slučaja se je specializiral tudi na neki medicinski problem, ki utegne zdravnikom v bližini naših taborišč prinašati mastne dohodke: dnevne potrebe, ki so radi taborne — naše postale tedenske, zdravi na preprosto način z — artincem...

Tudi izven tabora je že zelo zaslovel in prihajajo k njemu bolniki z vseh strani. Še celo slovenski dvolastniki iz Nemčije prihajajo k njemu.

Kar se tiče hrane se nikakor ne moremo pritoževati. Nasprotno.

kuhar Jože zasluži vso pohvalo.

Zgodi se sicer, da zadiši včasih po »vannili«, vendar pa nam služi v dokaz, da je hrana res dobra, dejstvo, da je upravitelj šole CMD in naš stanodajalec Joško Turk stalno v naši kuhinji in tudi ostal pri nas, če ne bi imel hrane pri ljubeznivi gospej upraviteljevi.

Razen pomoči pri poljskem delu hočemo nuditi kmetu tudi nekaj zabave. Preteklo nedeljo smo predvajali dva po učna in tri zabavne filme. Pred pričetkom nas je g. uprav. Joško Turk srčno pozdravil in se nam zahvalil v imenu prebivalstva za prihod in ves trud v kratkih besedah je g. prof. Gruntar naznačil namen našega prihoda in pomen akcije za obmejnega kmeta in slednjič zahvalil g. upravitelju za lep sprejem in za ves njegov trud pri organiziranju tabora. Saj ima prav on največjo zaslug, da se je lahko naš tabor izvedel in je bil od vsega začetka najboljši posredovalec med nami in tukajšnjimi prebivalci, ki ga zelo čislajo in spoštujejo. — Tekom predstave so se navzoči dobro zabavali, zvečer smo pa skupno z domačimi fanti nekaj časa peli na vasi. Slednjič smo se ob prepevanju himne »Hej Slovani« razšli na svoje domove.

K - - o.

Ježek: Pozdravljen Maribor!

Vprašali me boste: Ko si prispel v Maribor, kaj ti je najprej »padlo v oči«, kot se reče. A?

Povem vam: Najprej mi je padel v oči prah. Se sedaj me peče pod vekami. Sprejel je moja malenkost že na postaji. Da! prosim, prah me je sprejel. Je pač tako! Kakor smo različni ljudje, tako so različni naši sprejemci. Prvega pričakuje župan, drugega gasilec, tretjega žandarji z nasajenimi bajoneti. Mene je pričakal prah. Hvala mu! Za to mu stisnem roko. Potem me je spremil do doma, počakal me pred vrati in ko sem šel k večerji, je šel spet z mano in še zdaj me spremlja, kamor koli mi krene korak. Zvest je kot pokojni Rin-tin-tin, za njegov karakter dam roko v ogenj. Ljubosumnim gospodičnam ga pripo-

stavil na polnoč, udarilo je dvanajstkrat — in že smo bili v vojni... Tako se je odigral in izigral zakulisni ples za krvavo žetev strašne vojne. Šli so milijoni in milijoni na bojišča, mnogi so se poslovlili od svojcev za vselej. Anina nedelja 1. 1914. je odprla vrata v peklensko žrelo, ki je ugrabilo življenje skoro 13 milijonom vojakom, med njimi je bilo 8 milijonov mladeničev v najlepših letih... Sedemdeset milijonov mož je bilo pod orožjem, 20 milijonov vojakov ranjenih. In ti, ki so ostali, ki jim pred očmi še vedno lebde tragedije s front, ki jim še ni utihnil odmev bobnečega ognja, ti doživljajo zdaj s komaj dolaslim pokolenjem po četrt stoletju novo spletkarjenje ljudi, ki jim je namakanje zemlje s človeško krvjo edina sol, edin izcedek civiliziranih možgan dvajsetega stoletja...

O polnoči — vojna

Dne 4. avgusta, ob 11.58 uri ponoči. »Te noči«, piše Grey v svojih spominih, »smo sedeli z ministrskim predsednikom v Downing Streetu. Tu sem bil v stalni zvezi s Foreign Officeom. Čakali smo na nemški odgovor, kazalec se je pomikal k polnoči, iz Nemčije ni bilo glasu. Winston Churchill je bil med nami, pripravljen, da vsak čas da navodila za vojno. Vojno brodovje je že čakalo v pripravljenosti... Kazalec na uri se je po-

ročam v zakon. Provizijo hvaležno sprejmemo. To je torej prvič — prah.

In potem, boste spet navalili name, kaj si še videl, ti, cepec ljubljanski? Vrnil se boš domov in boš vedel povedati o Mariboru le to, koliko stane voznja do sem.

Pardon, gospoda, ne linčajte me šel! Prihranite mi to veselje do ugodnejše prilike! Videl sem namreč tu še veter. Oziroma, da se razumemo, videl ga nisem, čutil sem ga. Dvignil sem svoj pesniški nos — dame mu rade očitaajo, da je kumara — potegnil sem zrak vase in veter mi je prinašal prekrasni vonj po vinskih goricah, — o, sladkost nebeška! — ki se je rahlo mešal z duhom po margarini — bog me ne kaznuj! — To je torej drugič — veter.

In še druge reči so peresa vredne. Na primer tramvaj. Res, velecenjeni, tramvaj, ki ga nimate. In prav zato, ker ga ni, je vreden besede. Tramvaj, ki je, ni dandanes nobena redkost. Kdo bi pisal o njem! A o vašem tramvaju naj napišem vsaj to, da je njegova najboljša plat to, da ga ni. Ne vem, kaj smo zagrešili Ljubljančani, da ga moramo prenašati. A grešili smo prav gotovo. Ko sta grešili Sodoma in Gomora, ju je bog udaril z žveplom in z Lotovo ženo. Nas, Ljubljančane, je udaril s tramvajem. Grešili smo pač, za greh mora biti pokora, za pokoro nam vozi tramvaj po živcih. Vi bržkone niste grešili, da vam je bog prizanesel. Pazite, da ne padete v skušnjavo!

Potlej je tu še kup drugih reči. Pivo, ki ima tako ime, kot bi človek kihal. Ob vrčku tega piva sem prvič doumel frazo »raj na zemlji«. Potem so tujei, ki jim je najljubša literatura jedilni list. In še Mariborski otok, kjer lahko plavaš, če znaš. Jaz plavam kot granit.

In še, in še! Kdo bi mogel napisati vse.

Ko sva se zvečer sprehajala po promenadi, me je moj šef Božo takole navduševal za Maribor: »Razumeš, Maribor je vse nekaj drugega — klanjam se gospodičnam! — ko Ljubljana. Tu je življenje, ti rečem, — pozdravljena deklila! — kot nikjer drugje. Videl boš, žal ti bo, ko boš šel — serbus punčka!«

Zdaj sem tu in čakam in upam, da bom čez teden dni lahko dejal tudi jaz: »Bog mi je priča, — klanjam se gospodičnam! — čez Maribor ga ni mesta. Ljubljana je v primeri z njim — pozdravljena deklila! — mrtvašnica. Tukaj mi je dobro biti, tu bi si rad postavil šatore — serbus punčka!«

IVO LAPAJNE

Novice

Mezdno gibanje pekovskih pomočnikov

Celje, 22. julija.

Včeraj dopoldne so se vršila na mestnem poglavarstvu pogajanja v zadevi meznega gibanja pekovskih pomočnikov. Pekovski mojstri se pogajani niso udeležili, ampak so poslali svojega tajnika z omejenim pooblastilom, da se kolektivna pogodba ne sklene. Ugotovljeno je bilo, da v slučaju obustavitve dela ne zadene pekovski pomočniki nikakr krivda, ker so izrabili vse možnosti za mirno poravnavo spora, kar pa nasprotna stran ni upoštevala. Zastopnik

Delavske zbornice g. Grošelj je podal primerno, več točk obsegajočo izjavo. Da se prepreči izbruh stavke, je vodja pogajanj magistratni komisar g. Koren dopoldansko razpravo samo prekinil in se bodo pogajanja, h katerim bodo povabljeni vsi pekovski mojstri, še nadaljevala.

Po razbitih pogajanjih so sinoči pričeli stavkati pekovski pomočniki v Celju. Vsi pomočniki so zbrani v dvorani Delavske zbornice. Za ustavitev dela v pekarnah nosijo moralno odgovornost pekovski mojstri, ki so trdovratno odbili vse predloge pekovskih pomočnikov za mirno rešitev spora.

Pred celjsko razstavo

Zanimanje za celjsko razstavo, ki bo v dneh od 29. julija do 6. avgusta, je vedno večje. Prijavilo se je lepo število trgovcev, industrijcev in obrtnikov, ki bodo razstavili svoje blago. Poleg tega bo ob tej priliki filatelistično društvo »Celeja« v Celju priredilo svojo razstavo, prav tako tudi društvo »Rejec malih živali«. Posebnost razstave bo sodelovanje Likovnega društva. Na razstavišču v mestni ljudski šoli se že pridno urejujejo

razstavnimi prostori. Na veseličnem prostoru se bo obiskovalcem nudila raznovrstna zabava. — Kakor smo že javili, bo ob tej priliki, t. j. v soboto, 29. t. m., izšla celjska številka »Večernika«. Poleg oglasov mnogih celjskih tvrdk bo prinesla raznovrstne članke, v katerih se bodo obravnavale razne celjske zadeve. Ta številka bo zelo uspešna za inseriranje, zato ne zamudite ugodne prilike.

Druga žrtev ljubavne tragedije

Celje, 22. julija.

Ponoči je v celjski bolnišnici umrl 20 letni Ivan Vrečko, ki je včeraj v Lipovcu pri Ljubčnem ustrelil svoj izvoljenko 16 letno šiviljsko vajenico Hedviko Novakovo iz Arclina pri

Vojniku. Vrečkovo truplo bodo prepeljali v Vojnik, kjer bosta obe žrtvi pokopani. V zadevi so nastopili novi momenti, ki postajajo še zagonetnejši z izginotjem nekega moškega iz okolišja tragičnega dogodka.

Roparski umor v Medlogu bo pojasnjen

Roparski umor zakonskih Ocvirk v Medlogu bo menda kmalu pojasnjen. Poročali smo, da so celjski orožniki te dni aretirali 26-letnega Franca Mesariča iz Hrastovnice pri Poljčanah, ki se je v pisanosti glede umora Ocvirkovih nekaj zarekel. Včeraj so orožniki posneli Mesari-

čeve odtiske in so mnenja, da se utjema z odtiski, ki jih je orožništvo povzelo na kraju umora v Medlogu. Ti odtiski so bili poslani v Zagreb na proučevanje. V interesu preiskave se za enkrat ne more več poročati.

Poročilo iz Prlekije

Obletnica smrti g. Frančka Sršena. V nedeljo je minulo leto, od kar je za vedno zatisnil svoje oči velik narodnjak in dobrotnik revežev ter podpornik narodnih in kulturnih ustanov g. Franček Sršen. Velikega dobrotnika se je spomnilo mnogo njegovih znancev in prijateljev, ki so obiskali njegov poslednji dom na Ljutomerškem pokopališču.

Zlati in srebrni jubilej mature. V znani narodni učiteljski familiji g. Zaherla so te dni obhajali dva jubileja. Gospod Zaherl upokojeni učitelj in znan muzik v Ljutomeru, je obhajal 50 letnico mature. Učiteljeval je najprej v Cezanovcih, potem pri Mali

Nedelji, spet v Cezanovcih in končno v Ljutomeru. Istočasno je obhajala njegova hčerka Slavica 25 letnico učiteljske mature. Tako sta skupno obhajala oče zlati, hčerka pa srebrni jubilej učiteljske mature.

Ljutomerski Sokol je te dni priredil lepo odhodnico svojemu članu trgovskemu pomočniku g. Ivanu Bračunu.

Letošnja sadna letina. Letos bo tu največ sliv. V Medjimurju so zelo dobro obrodile marelice in češnje. Tudi hrusk in jabolk bo v Medjimurju mnogo, dočim bo v drugih krajih manj tega sadu, tako da letos ne bo toliko sadja za izvoz, kot ga je bilo lani.

Pomanjkanje živinske krme

Na kmetih v Slov. goricah spravljajo zadnje seno, ki je v dolinah zaradi zaporednih poplav tako pobileno, da je nerabno po večini tudi za steljo, kajti živina v hlevu bi ga izstelje žrla in zbolela na metiljavosti itd. Najbolje napravijo tisti, ki tako seno zažgo ali spravijo na gnoj ali kompost. Senožetva je torej letos brezkoristno in povrh pa zelo mudno delo. Sončna pripeka izžiga travniška tla, otava bo zelo trpela, živinorejce čakajo zaradi pomanjkanja krme najtežji časi.

Po poljih žanjejo pšenico in rž, ki sta še precej uspeli, vendar manjka ena četrtina do ene tretjine zrnja, ki izpada iz klasja. Zgodnji krompir, fižol, zelje, pesa itd., mnogokje tudi koruza je po poplavih uničena in treba je bilo naknadno nasaditi druge sadeže. Krompir zaostaja, noče v cvet, koruza in fižol veneta in kmetov se polasča strah, s čim bodo prehranili sebe in svojo živino!

Sadonosniki le redko kažejo nekaj rodnosti, marsikje odpadajo zadnji plodovi. V vinogradih je opravljeno tretje škropljenje in edino tem koristi

sedanje suho vreme. Toda, kaj to pomaga, saj še mnogokje za lansko vino ni bilo kupca in vinogradniki zamačajo na akcijo za vnovčevanje vina, kar je sigurno tako nujno kot nov viničarski red!

ELEKTRIFIKACIJA STRIGOVE

Trg Strigova še danes nima elektrike, kljub temu, da se je o elektrifikaciji tu mnogo govorilo in pisalo. Sedaj se je menda zadeva premaknila z mrtve točke. V sredo se je mudila v Strigovi komisija, ki je pregledala teren radi napeljave daljnovoda. V komisiji je bil sreski načelnik g. dr. Farčnik iz Ljutomera ter zastopniki falske elektrarne. Vod bo šel iz Ljutomera, preko Stročje vasi do Strigove. Ljudje upajo, da bodo v enem letu imeli električno luč.

o. Konjskih dirk na Krškem polju, ki bodo v nedeljo, 6. avgusta, se bodo udeležili letos poleg domačinov tudi dirkači iz Zagreba, Karlovca in celo iz Beograda. »Jahalno in dirkalno društvo« v Krškem je prejelo doslej že nad 60 prijav. Rok za prijave poteče 2. avgusta.

Predno odidete na potovanje ali dopust, zavarujte se proti

telesnim nezgodam

Zavarovati se mora prej, nego se pripeti nesreča!

Avtomobilisti!

Ali mislite na svojo veliko odgovornost med vožnjo?

Ali ste že sklenili zavarovanje zakonite dolžnosti jamstva?

Za vse vrste zavarovanj:

Croatia

zavarovalna zadruga.

Glavno zastopstvo MARIBOR, Cankarjeva ulica 6, Tel. 23-37.

o. Zopet nesreča jadranskega letalca. Na Jesenicah se je pri atrakciji hudo ponesrečil 16 letni gimnazijec in gozdarjev sin Janez Golob. Pri padcu je dobil nevarne notranje poškodbe.

o. Služba banovinskega cestarja na banovinski cesti Maribor—Marenberg—Dravograd—državna meja je razpisana. Prošnje je poslani najkasneje do 15. avgusta Okrajnemu cestnemu odboru v Mariboru.

o. Na Murskem polju in v Prekmurju je začela bolehati živina. Konji so dobili smrkvost in kašelj. Nekaj konj je že poginilo. Tudi govedo je začelo bolehati. Ugotovljeno je bilo, da je pričela živina bolehati vsled slabe krme. Letos namreč je bila krma silno blatna.

o. Slabe telefonske zveze. Lastniki telefonov v Ljutomeru, pri Mali Nedelji, kakor tudi v Strigovi se pritožujejo, da se pogovori silno slabo slišijo. To pa vsled tega, ker so zveze silno slabe in dolge. Na primer, če hočeš telefonirati iz Male Nedelje v Ljutomer, gre zveza: Mala Nedelja—Sv. Jurij ob Ščavnici, Maribor, Radenci, Ljutomer, ali pa iz Strigove v Ljutomer gre zveza: preko Čakovca, Središča, Ormoža in od tod v Ljutomer. Ni torej čudno, če se mora govoriti preko tolikih postaj, da se telefonski pogovori slišijo silno slabo.

o. Trboveljski obrtniki si bodo postavili svoj dom ob banovinski cesti Trbovlje—Sv. Pavel pri Preboldu.

o. Črvi uničili krompir. Z Dravskega polja nam poročajo, da so črvi uničili skoraj ves krompir. Posestniki so zaradi tega zelo zaskrbljeni.

o. Anketa za kočevske rudarje v Ljubljani je pokazala vse tegobe, ki jih preživljajo naši delavci. Sprejeta je bila resolucija, v kateri zahtevajo, da naj ostanejo zaposleni vsi rudarji, ki se jim naj zagotovi vsaj 20 dni dela v mesecu. V času, dokler ne bo take zaposlitve, je treba stradalajoče rudarske družine materialno podpreti.

o. Velik gozdni požar blizu Trojan. Sredi dneva je izbruhnil na Kržanovi gori blizu Trojan velik gozdni požar, ki grozi mnogim kmetijam. Orožniki in gasilci se na vso moč trudijo, da bi ogenj pogasili.

o. Konjske dirke na Cvenu. Letos bodo tradicionalne konjske dirke na Cvenu pri Ljutomeru trajale dva dni, in sicer 13. ter 15. avgusta. Bo to prava in nazorna revija muropoljske konjereje.

o. Pilot podlegel poškodbam. Pred meseci se je v Ljubljani med poletom ponesrečil mladi pilot Alojz Podobnik. Kljub vestni zdravniški negi je letalec v četrtek izdihnil.

o. V Rušah je umrl soustanovitelj domače gasilske čete in železniški mizar Alojz Fras.

Celje

c. Odlikovanje. Upravitelj okoliške deške ljudske šole g. Janko Kramar je bil odlikovan z redom Jugoslovanske krone V. stopnje. Slovesnost odlikovanja je izvršil celjski župan g. dr. Voršič v prisotnosti učiteljskega z lepim nagovorom na mestnem poglavarstvu.

c. Promenadni koncerti se bodo letos večkrat vršili na raznih krajih v našem mestu. Po večini bo igrala celjska vojaška godba, ki je tudi v četrtek zvečer že koncertirala pred mestnim poglavarstvom.

c. Osebnostni vestil s celjske pošte. Na novo je postavljen za pripravnika maturant Gros Henrik iz Krke. Vpokojena je višja kontrolorka Friedl Leopoldina. Premeščeni so od pošte Celje pripravnik Hočvar Jože v Šoštanj in dnevničarja služitelja Rojc Ivan v Tržič ter Šalamun v Ormož. V Celje so premeščeni dnevničarka zvaničnica Okorn Ivana iz Šoštanjia ter služitelja Rom Alojzij iz Tržiča in Rom Martin iz Ormoža.

c. Novo mašo bo pel jutri ob 10. v opatijski cerkvi sv. Daniela Celjan g. Darko Božič.

c. Železobetonski most čez Voglajno v Slivnici je izročen prometu. Most je veljal 49.537 dinarjev.

c. Umrla sta v celjski javni bolnišnici 49-letni trgovec Anton Krašovec iz Marjagradca pri Laškem in 63-letni trgovec Franc Lebič iz Celja. Oba bosta pokopana na mestnem pokopališču v Celju.

c. Cesta Polule—Tremarje je v škandaloznem stanju. Na cesti so take kotanje, da je vožnja že skoro nevarna. Ob cesti je sicer navoženega mnogo gramoz, vendar se nihče ne pobriga, da bi se ta gramoz raztrosil in tudi drugače spravila cesta v red.

c. Predavanje o kemilski vojni bo v četrtek, 27. t. m., ob 8. zvečer v mestnem gasilskem domu v Celju. Predaval bo prof. Stanko Modič iz Maribora in bo tudi praktično predvajal termite bombe.

c. Ubožnemu skladu mestne občine je daroval industrijec J. Jellenz v Celju din 100 mesto venca pok. ravnatelju Mohorjeve družbe Jos. Zeichnu. Mestna občina se za dar najlepše zahvaljuje.

c. Holandski turisti na Korošici. Jutri pride na Korošico skupina 13 turistov iz Haaga. Prenočevali bodo v Kocbekovem domu, v nedeljo pa napravijo turo preko Ojstrice v Logarsko dolino, kjer bodo nameščeni v Aleksandrovi domu. Tudi v Holandiji je že razširjen glas o lepoti Savinjskih planin, le škoda, da te planine slovenski domačini tako malo poznajo in tako poredko obiskujejo. Prihodnja skupina Holandcev je javljena za sredo meseca avgusta.

c. Plezalni in reševalni tečaj priredi ministrstvo za telesno vzgojo naroda v Kamniških planinah v času od 25. avgusta do 4. septembra t. l. Za udeležence tečaja bo oskrba brezplačna, predvidoma v Češki koči. Interesenti, člani Slov. planinskega društva, naj predložijo potrebne osebne listine in prošnje za sprejem v tečaj najpo neje do 4. avgusta pri Savinjski podružnici Slov. planinskega društva v Celju, kjer so jim na razpolago tudi vsa podrobna pojasnila.

c. V Logarski dolini je letos izredno mnogo gostov-letoviščarjev. In še prihajajo novi, samo težko je zanje najti prostor v prenapolnjenih hotelih in penzionih. Največ gostov je iz srbohrvatskih pokrajin, odkoder jih je pregnalo pekoče sonce v blagodejno, osvežujočo zračno kopel naših Savinjskih planin. Planinci pa letos silno lenarijo. Višinske postojanke, na primer Korošica, imajo izredno malo posetnikov, kakor da ne bi bilo nikogar, ki bi znal ceniti krasoto naših gora.

c. Dva usodna padca z voza. 48-letni oskrbnik Ivan Pisk iz Grobelnega je padel pri nalaganju krme z voza in si zlomil desno roko nad zapestjem. — 42-letni posestnik Albert Pristovšek iz Stranic je doma padel z voza in si zlomil desno nogo nad kolonom. — Oba se zdravita v celjski bolnišnici.

c. Borza dela. Pri celjski borzi dela je bilo 20. t. m. v evidenci 258 brezposelnih, 199 moških in 59 žensk. Delo dobi 33 delavcev pri regulaciji Savinje, 4 hlapci, po 1 krojaški, pekovski in kovaški pomočnik ter šofer, 11 služkinj, 3 kuharice, 2 gospodinj ter po 1 sobarica in kmetska dekla.

c. Zdravniško dežurno službo za člane OUZD bo imel jutri v nedeljo, 23. t. m., zdravnik dr. Jos. Čerin v Prešernovi ulici.

c. Nočno lekarniško službo ima od 22. do 28. t. m. lekarna »Pri Orlu«.

Pluj

p. Zvočni kino Pluj vrti danes ob pol 21. in jutri ob pol 19. in pol 21. zelo lep film »Uspavanka«. V glavni vlogi znani tenorist Benjamino Gigli.

Prekmurje

Pestro društveno življenje Prekmurcev

V okvirju Prekmurskega tedna sta organizirani tudi razstavi Prekmurskega sokolskega okrožja in Prosvetnega društva v Soboti. Obe organizaciji razstavljata vsaka v svoji sobi v I. nadstr. novega Trgovskega doma. Obe razstavi sta lepo urejeni in imata razstavljenega precej materiala iz katerega je razviden tudi razvoj obeh organizacij, njuna razširjenost in smernice njunih prizadevanj.

Prekmursko sokolsko okrožje je po izloženem materialu dobilo svojo prvo organizacijo v Prekmurju z ustanovitvijo društva v Soboti. Ustanovilo se je 18. marca 1920 ter postalo žarišče sokolskega dela ne samo v Soboti temveč v Prekmurju sploh. Njegov razvoj je razviden iz statistike članstva, ki je štel leta 1923 123 članov (92 članov in 31 članic), leta 1929 125 (101 in 24), doseglo v letu 1934 najvišje število 347 članov (271 in 76). Zadnja leta je viden vpad članstva, vendar se že dve leti ponovno dviga ter šteje koncem leta 1938 297 članov (233 in 64). Sokolska matična društva so v Soboti, Belčincih, Lendavi, Šalovcih in Rogaševcih. V Soboti je sedež Prekmurskega sokolskega okrožja. Poleg matičnih društev so v lendavskem okraju tri čete, v soboškem pa 11 čet.

Po statistiki na razstavi Prosvetnega društva je razvidno, da je znašalo število članov Prosvetnih društev v Prekmurju pred razpustom leta 1929 620, Orlov je pa bilo 403. Dijaški Orel je štel 85 članov. Prosvetna društva

imajo danes 1828 članov po statistiki na razstavi. Skupno je v Prekmurju 15 Prosvetnih društev. Fantovski odseki imajo 245 članov ter jih je skupaj 14. Dekliških krožkov je 8 ter imajo 180 članic.

V splošnem velja tudi v Prekmurju, da je na obe organizaciji vplivalo politično življenje ter je višje ali nižje število članstva na raznih diagramih obenem tudi nekak politični barometer. Kljub raznim pojavom uskokov iz ene organizacije v drugo, ki jih je poleg drugih razlogov moralo biti dovolj v Prekmurju tudi radi mladega društvenega življenja in pomanjkajoče politične tradicije.

Novo šolsko leto na kmetijski šoli

Na enoletni banovinski kmetijski šoli v Rakičanu začne novo šolsko leto 1. okt. tega leta ter traja do 31. avgusta 1940. Za sprejem je potrebna starost 16—25 let ter z dobrim uspehom dovršena ljudska šola. Mesečna vzdrževalnina za učenca, ki ima vso oskrbo in stanovanje v zavodu, se določa po premoženjskih razmerah prosilca ter znaša 75 do največ 300 din. Prošnjo za sprejem (kolek 10 din) je treba poslati najkasneje do 25. avgusta ter ji priložiti krstni list, domovnico, odpustnico, obvezno izjavo staršev ali varuhov (kolek 4 din), da bodo krili stroške šolanja. Vsi, ki reflektirajo na znižanje vzdrževalnine, naj priložijo še davčno ali občinsko potrdilo o imovinskem stanju, o velikosti posestva ter o višini neposred-

škoda, da poleg navedenih organizacij ni razstavilo tudi Prekmursko okrožje DKFD, ki pomeni nov in poseben pojav v prekmurskem društvenem življenju. Pojav te organizacije, ki se je komaj v par letih močno razrasla in se še vedno širi, prepuščena lastnim skromnim sredstvom ter zavednosti kmetijske mladine, je dovolj pomemben za vsaj skromno razstavo v okvirju PT. Prepričani smo, da bo vsaj v prihodnje to uresničeno ter bodo tako vse tri organizacije, v katerih se danes oblikuje duh prekmurskega človeka, enakopravno zastopane na reviji prekmurskega napredka, kot naj bi vedno bil PT.

Akademiki poleg sociološkega študija razmer pomagajo pri vsakdanjem kmetičnem delu, prirejajo predavanja in slično. Poleg Bran-i-bora je podprla tabor z večjo vsoto tudi znana Krščanska skupnost mladih ljudi (YMCA) ter bo taborišče obiskal te dni njen predstavnik, ki bo taborišče in okolico tudi filmal. Želeti bi bilo, da bi posebno letos, ko je 20-letnica prekmurske svobode obiskalo Prekmurje še več slovenske inteligentne mladine ter kar najbolj spoznalo razmere ob dvojni meji.

Prekmurje na Mariborskem tednu

Mariborski teden organizira velik festival slovenskih narodnih iger. Prireditelj ima namen prikazati slovenske narodne ples, domače običaje in najrazličnejše značilnosti za slovensko narodopisje. Je važna tudi za Prekmurje, ker bodo na njej prikazane tudi prekmurske posebnosti, posebno plesi (»Marko skače«, »Šotarski ples, vankišanc, Famašnjak« itd.). V ta namen je osebno obiskal Prekmurje znani dirigent APZ France Marolt, ki se je že tudi dogovoril za nastope s plesalci iz Belčicev. Ker so take prireditve tudi za Prekmurje velikega narodno-propagandnega pomena, bi želeli samsi, da bi se še večkrat vršile v še večjem obsegu.

Otvoritev autobusne proge

V sredo 26. t. m. bo slavnostna otvoritev nove autobusne poštne proge med Sobotno in Gor. Lendavo (Gradom). Prvič bo peljal nov avtobus izpred soboške pošte ob 16. uri. V vseh krajih in posebnosti pri Gradu bodo slovesnosti. Novi poštni avtobus bo vozil dnevno skozi Černelavce, Polano, Predanovce, Brezovce, Lemerje, Zenkovce, Bodonce, Kruplivnik in Gor. Lendavo.

Denarne pošiljke sezoncev iz Nemčije. Sezonci smejo letos poslati iz Nemčije 40 mark mesečno, stalni delavci pa po 35 mark. Zaostale pošiljke se lahko pošljejo tako, da dobi gospodar na pristojnem mestu zelene listke, ki so potrebni pri pošiljanju denarja.

Grajski kino v Soboti predvaja v soboto 22. ob pol 21. uri in v nedeljo 23. ob 11.15 uri »Bregovi kličejo« z Luisom Trenkerjem. Od 23. do 25. t. m. bo predvajana komedija »Anapolis« Igralci: Lionel Barrymore, Robert Young, Florence Rice, James Stewart. Od 27. do 30. t. m. Benjamino Gigli v filmu »Marionette« od 30 t. m. do 1. VIII. Luise Rainer v filmu »Maškerada«.

× 20.000 novih kolonij na Siciliji. Po uspehu v Kampanji bo kolonizirala Italija tudi Sicilijo. Razlašča bo 500.000 ha velepotesniške zemlje, kjer bo prostora za 20.000 novih kmetij. Nad dve milijardi litr so določili za velikopotezni načrt melioracije, kanalizacije in gradnje domačij. Sicilija bo tako preživljala še enkrat več ljudi kakor doslej.

Manifestacija kmetijske mladine

Društvo kmetijskih fantov in deklet v Černelavcih—Veščici je imelo preteklo nedeljo tekmo klepačev. Prireditelj se je začela s povorko članov in tekmovalcev, ki so prikorakali od gasilskega doma do gostilne Žibrik, kjer se je tekma vršila, z godbo in kmetisko zastavo. Tekmo je vodil predsednik okrožja g. R. Titan, ki je imel na prisotne tudi nagovor, v katerem je prikazal težave slov. kmeta in njegovo voljo, da si pribori boljše življenjske

pogoje. Delegat Zveze KFD g. Štefan Kováč je v izpodbudnem govoru razložil pomen kmetijsko-mladinskega gibanja, tekmovalnj v kmetiskem delu, voljo mlade generacije, da brani državo, dom in svojo svobodo ter povdaril tudi potrebo sodelovanja med pošteno, iz vasi izhajajočo inteligenco ter kmetijsko-mladinskim gibanjem. Po zaključku tekme je bila kmetijska veselica.

da prispeva v spomeniški fond. Prepričani smo, da bo javnost znala ceniti pomen postavitve spomenika—prekm. književnikom ter akcijo v polni meri tudi gmočno podprla.

*
Gmočni uspeh razstave prekmurske likovne umetnosti je bil po izjavah razstavljavcev zelo zadovoljiv. Po več del so kupili: g. Jelačin, preds. TOI, g. Benko in soboška občina. Umetniki so prejeli tudi več naročil. Gmočni uspeh razstave, ki je pri nas Slovincih še vedno redkost, naj ne bi ostal osamljen pojav ter želimo prekmurskim umetnikom še novih uspehov, ki jim naj omogočijo nadaljni razvoj.

Akademijski delovni tabor

Akademijski Bran-i-bor iz Ljubljane je organiziral tudi v Prekmurju delovni tabor in to na najsevernejši točki, v Adrijancih. Akademiki bodo ostali v Prekmurju do konca julija ter so se že popolnoma zživeli v razmere svoje sedanje okolice. Tudi kmetje, ki so jih začetkom gledali z malo nezaupanja so sedaj z njimi popolni prijatelji.

Spomenik prekmurskim književnikom

Kakor je znano, je bilo odkritje spomenika prekmurskim književnikom, ki bi se moralo vršiti prvo nedeljo PT preložen iz tehničnih razlogov, ker je njegova izdelava zahtevala več časa. Odkritje bo izvedeno v septembru, po začetku šolskega leta. V zvezi z njim so tudi razne kulturne prireditve: akademije, likovne razstave prekmurskih umetnikov in mariborskega kluba, razstava tiska, ki je tudi med PT izostala. Spomenik sam je že v glavnem

izdelan. Izdeluje ga po načrtih arhitekta g. Franca Novaka kamnoseško podjetje g. Močnika v Soboti. Ker Meddruštveni odbor, ki postavlja spomenik, sam nima zadostnih sredstev, se je obrnil za podporo na javnost. Med prvimi darovalci, ki so prispevali večje zneske je banska uprava, CMD itd. Naprošena sta za podporo tudi dvor in gradbeno ministrstvo. Za najširšo javnost pa so tiskani posebni bloki po 1 din, ki omogočajo slehernemu,

Prizori iz svetovne vojne

Jože Malenšek

V tej grobnici sva preždeli 3 dni ob brleči svečki. Zunaj je grmelo in treskalo in leteče kamenje ter železje je padalo na najino streho, vendar sva bila kolikor toliko varna.

»Zin, zin«, je pozvanjalo ob tej priliki. »Vidite, kako zvoni, pa nama ne,« je dejal Franček. »Naj si le vrag brusi svoje kremplje ob betonu, naju pa naj pusti pri miru. Ta dva, ki sta tukaj shranjena, pa si gotovo nista mislila v življenju, da še po smrti ne bosta imela miru in da bosta dobila najudva na kvartir.«

»Ne brij norcev, Franček, z mrtveci se ne smeš šaliti, lahko se nama vseeno zgodi, da postane ta grobnica najin stalen dom«, sem mu odgovarjal. »Tega pa že ne, življenja sem preveč vajen, da bi se tako meni nič, tebi nič poslovil od njega. Granate nas ne dosežejo, drugega pa se nama ni treba bati. Sicer pa je res bolje, da pustiva mrliča pri miru, skuhal bom raje kavo, da bova laže prebila ta peklenški trušč« in spravil se je na delo.

Po treh dneh je postal spet mir, italijanski napadi so bili odbiti. Dobili smo povelje, da moramo zamenjati ponoč: 3. bataljon v prednji bojni črti. Pospravila sva svoje reči, ob odhodu pa sem še po-

gledal na spomenik, da bi videl, kdo počiva v grobnici. Razbral sem samo besedo »Mil« in letnico 1901, ker je ostal samo spodnji del spomenika. Vse drugo je bilo razdejano. Od nekdanje lepe vasi Doberdob so ostale samo še razvaline. Strahotno so štrleli zidovi kakor razvaline srednjeveškega gradu v zrak in brez šuma smo se odpravili ob pol 23. uri ponoči proti prednji bojni črti. Ob nekem zidu smo se ustavili. Nato smo se splazili po eden ali dva naprej v prvo črto in okoli 24. ure je bila zamenjava izvršena. Vse se je izvršilo v popolnem miru in neslišno. Vojaki moje čete so šli takoj na delo in jeli popravljati razdejane järke. Delali so vso noč in proti jutru, ko so morali z delom prenehati, so bili jarki deloma popravljeni. Naslednji dan je potekel v miru. Ponoči pa se je delo nadaljevalo. Dobili smo nove žične ovire in vreče za pesek, s katerimi smo kmalu popolnoma popravili naše pozicije. Mir pa je trajal samo nekoliko dni. Nato so nas začeli obdelovati Italijani s topništvom spet z vso vehemenco. S Frančkom sva ležala za veliko skalo. Naše pozicije so se spet zrušile. Držala sva. Franček svoj tornister, jaz pa svoj na-

hrbtnik nad glavama, da bi naju ne pobilo kamenje, ki je letelo okrog. Vsled dima in prahu je bilo dihanje oteženo.

Ko pa so začele pokati okoli naju težke granate, sva se reševala tako, da sva legla vedno v dotično jamo, ki jo je napravil kakšen težek izstrelek. Tudi drugi vojaki so delali isto, tako da so bile izgube majhne. To je trajalo prilično 4 dni. Nato se je pripravila na napad italijanska pešadija, a že prvi poizkusi so se popolnoma izjalovili. Okoli 16. ure zadnji dan te bitke pa je nastal spet mir. Vsi smo prostje zadihali. Tedaj pa priteče od bataljona neki vojak k nam. Že je stal ob robu naše doline. V tem hipu pa prileti še ena sovražna granata in se razpoči tik ob njem. Deli njegovega telesa so frčali po zraku, njegova glava pa se je zakotalila k nama v dolino. Oči so se še dvakrat odprle in spet zaprle. Na čelu je bila krvava sraga in možgani so lezli iz nje. »Ta pa je napravila po svinjsko«, zakolne Franček in vzame svoj umazan robec ter jo pokrije. Ko se je zvečerilo, smo v vsej naglici pokopali mrtve, sanitetne patrole pa so odnašale ranjence. Tako se je za naju končala četrta soška bitka.

Franček je postal spet dobre volje, ker je spet lahko kuhal svoje konzerve in kavo, vojaki pa so hitro spet popravili bojno črto. Minevali so tedni, zamenjave

bataljonov so se vršile redno, napravili smo kaverne in tako še bolj utrdili naše pozicije. Proti koncu januarja pa smo zaznali, da bo premeščen ves tretji korpus na Tirolsko, kjer je pripravljala Avstrija veliko ofenzivo. Naš bataljon je bil tedaj v prvi črti. Od bataljona je došlo povelje, da moram ob 20. uri ponoči v Kostanjevico, da pripravim za vojaštvo »kvartirje«. Bataljon bo prišel za nami ob 24. uri. Od vsake čete so mi bili dodeljeni štirje možje. Veseli in dobre volje smo se odpravili na pot. V Kostanjevici smo razdelili barake hitro na posamezne čete in okoli pol 24. ure smo že stali ob cesti ter pričakovali bataljon. Bila je temna noč, kakor v rogu. Okoli 24. ure pitaršira bataljon. Majorju sem javil, da je vse pripravljeno, za njega pa imam posebno lepo sobico v majhni baraki v bližnji dolini. Čete so bile kmalu v dodeljenih kvartirjih. Franček in jaz pa sva vodila majhno dalje. Hodili smo že četrte ure, naposled pa smo izgubili sled. Major je godei in brundal, kakor star medved. Naposled ga je minila vsa potrpežljivost in zakričal je: »Sie verfluchter Kerl, wo ist mein Quartier.« Ko mu pojasnim, da je v tej temi vsaka orientacija nemogoča, se še bolj raztogoti in se zadere: »Wenn sie mir nicht sofort zeigen, wo mein Quartier ist, so schiess ich si nieder.«

»Dalje jutri!«

Zenski kotiček

Beseda o vzgoji moške mladine

Povsod lahko čitamo in slišimo premno go zlatih nauk, kako vzgajati žensko mladino, da bo čimbolj kos današnjemu življenju in da si bo znala v vsakem vprašanju sama pomagati. Le redko pa se kdo loti vprašanja, kako prirejati tudi vzgojo dečkov, da bo čimbolj ustrezala današnjemu, po praktičnosti stremecu življenju.

Deklet dandanes ne vzgajamo več enostransko, torej ne več samo za gospodinjsko, materinstvo in slične ženske opravke. Današnja vzgoja ženske mladine usposablja dekle za borbo s celotnim življenjem. Privzgojiti se ji skuša samostojnost, odločnost in pripravljenost, prijeti za vsako, tudi moško delo. Vzgoja ima lepe uspehe. Današnje ženstvo stoji trdno v življenju, sposobno je lotiti se vsakega dela in si s pomočjo njega prirediti izdatke ali prislužiti svoj vsakdanji kruh. Ni ga dela, ki bi se ga danes ne upala izvršiti strokovnjaško in brez sramu tudi ženska.

Kaj pa moški? Oni živijo še naprej življenje, ki je posledica njihove enostranske vzgoje. Mož brez žene, gospodinje, matere ali pol ducata drugih žensk, ki mu morajo opravljati vsakdanje in nevsakdanje malenkosti, je silno nesamostojno bitje. Za nekatera opravila je popolnoma nesposoben, za nekatera neroden do skrajnosti, za druga pa zopet sramežljiv bolj kakor dekle iz 18. stoletja. In zakaj? Zakaj, ker je enostransko vzgojen, izvežban navadno samo v svojem poklicu in pogosto tudi pri vseh drugih moških opravkih neroden. S slednjo malenkostjo, čeprav radi majhnih dohodkov težko plača, se mora zateči k ženski, pa naj bo to kuhanje, pranje, krpanje, likanje, pospravljanje ali karkoli. O, marsikateri bi si to rad sam naredil, ker ima časa dovolj, ni pa na denarja, da bi plačeval druge, toda ne zna. Ne zna priti gumba, ne zna oprati ovrtnika, ne pokrpati nogavic, umiti umivalnika, zlikati srajce, skuhati čaja, pomiti posode, zakuriti peč, zgladiti parkete, urediti sobe, umiti ali oblačiti otroka, kupiti rokavice itd., itd. Ne zna, ker mu je bilo vse to do dneva, ko je pričel »samošojno« živeti deseta briga in šoanska vas, kakor pravimo. Če se pa že loti takega dela, ga je sram in se skriva, kakor da bi bilo to v današnji dobi kakšna sramota. Zakaj pa ni ženske srami, kadar seka drva, čisti pred hišo sneg, belti kuhinjo, popravlja vodovod, drvarnico ali pa preluknjano posodo?

Da vsega tega ne bo, je treba tudi vzgojo naših dečkov preusmeriti. Glede tega pa ne bomo čakali na kakšno novo vzgojno načelo; tega nosila se nailaže loti vsaka mati sama. Ne delati pri vzgoji razlike med dečki in deklicami. Obadva naj se uči delati vse. Sinček naj se uči v isti meri kuhati, šivati, prati, čistiti in slično, kakor hčerka. Če pride domov z raztrga-

nimi vsakdanjimi hlačami ali preluknjano nogavico, naj bo samo po sebi umevno, da to tudi sam zašije, kakor bi to storila deklica. Mati bo kmalu opazila, da se deček nauči v istem času ženskih opravil, kakor dekle. Ko deček dorašča, mati ne sme popuščati. Ljubezno ga naj navaža k vsakovrstnemu delu. Po preteku dvajsetih let bo lahko imela sina, ki bo znal

Ne sončite se z našminkanim licem!

Ideal ženske lepote je dandanes le lep od sonca ožgano žensko telo. Za sončenje pa je treba mnogo potrpljenja, zato se hodimo senčiti v kopališča, kjer najdemo družbo znank in znancev, da nam čas v pomenku prijetneje poteka. Ker je pa to že družba, se nekaterim damam zdi nemo-goče, da bi tudi ob tej priliki ne bile našminkane, kajti na ulici je njeni znanci nikoli ne vidijo brez šminke. Kaj pa se

prav tako izvrstno skuhati kosilo, kakor ona ali hčerka, pokrpati perilo pospraviti sobo, oprati srajco itd., poleg tega pa bo mogoče z boljim uspehom končal gimnazijo ali kakšno strokovno šolo, nego vrstniki, ki so žrtvovali ves prosti čas nogometu ali zbiranju znamk.

Prvč bo tak sin poslal izraz hvaležnosti svoji materi, ko bo služil vojaški rok, šestokrat pa še v poznejšem življenju.

V nekaterih državah so že uvedli v deške meščanske šole obvezen vrok v kuhanju in šivanju.

daj? Ali se bomo v kopališču tudi naličile? Nikakor, če želimo sebi in svoji koži dobro. Šminka in puder zapre vse pore na koži, kožo popolnoma posuši in pokrije. Koža pod tako masko ne more lepo porjaveti, pač pa se ustroji kakor usnje, postane grda, stara in uvela. Le na čisto, mastno in sočno kožo sme sijati sonce, če ne bo kmalu konec lepote in mladosti.

kateri si segrela 2 žlici masla, pa mešaj na ognju, da se zgosti.

Kislj zelje z morsko ribo. 1 kg kislega zelja dušimo nekaj časa s 50 gr. masla in eno na drobno sesekano čebulo, potem mu pa zaradi boljšega okusa prilijemo še malo belega vina. Medtem skuhamo v malo slani vodi 1 kg morskih rib, jih osušimo in zrežemo na koščke. Zdaj denemo v pekačo, ki smo jo prej s surovim maslom dobro namazali, eno plast zelja, ki ga s smetano pokapamo, eno plast ribe, ki je tudi s smetano pokapamo, potem spet zelje, in tako dalje. Na vrhu mora biti zelje, ki ga potresemo s parmezanom in kosmiči surovega masla. To pečemo potem v precej vroči pečici kakih 20 do 25 minut, dokler lepo ne zarumeni. Namesto morske ribe vzamemo lahko tudi ščuko ali kakšno drugo ribo.

Praktični nasveti

Kako staro kokoš mehko skuhaš? Staro kokoš mehko in dobro skuhaš, če jo namazeš pred kuhanjem zunaj in znotraj z dobrim oljem in jo pustiš stati 12 ur.

Vkuhanu sadje (kompot). Za vkuhanje je najbolj pripravno koščicasto sadje, ker je samoobsebi najmanj trpežno in daje pravilno najfinejši izdelek. Tudi razne hruške se dajo izvrstno uporabiti v ta namen. Manj primerna so jabolka, ker so že samoobsebi zelo trpežna ali se pa izdelajo v razne drugačne konzerve.

Kako odpraviti golazen pri psih? Golazen pri psih odpraviš z zmesejo 50 gr. bencina, 180 gr. vode in 10 gr. mila. Pse večkrat nadgrni s krpo, namočeno v tej tekočini.

Po dežju. Kdor hoče, da se mu ne vtepe suša tako hitro v vinograd ali v vrt, ta naj zemljo po dežju ko se je nekoliko osušila, na vrhu prerahlja. Pri prihodnjem dežju bo popila taka zemlja vsako kapljico vase in voda ne bo odtekala.

Zarastel prstan moreš sneti, če prst od nohta do prstana tesno poviješ, ga čez 5 minut odvijš in držiš roko 5 minut kviku. Če to še enkrat ponoviš, prstan z lahkoma snameš.

Kako odrežeš steklenico grlo? Vzemi dolgo volneno nit, jo namoči v bencinu, malo ožmi ter ovij pet ali šestkrat okoli stekleničnega grla. Nit zažgi in pusti da

Veseli je

tako so izdatna, poceni
in varčna v uporabi:

**ELIDA
MILA**

Za žene, ki imajo rade
dermatološko preizkušeno
ženo milo:

ELIDA 7 MILA
CVETIC

zgori. Nato potopi steklenico z dnom naprej v mrzlo vodo, ki jo je treba že naprej pripraviti. Na meslu, kjer je zgorela nit, počvi vrat in je odrezek popolnoma gladek. Treba pa je paziti, da se izpod niti ne eedi bencin, ker bi sicer odrezek ne bil gladek, temveč neenakomeren.

Kako moramo ravnati, ako se nam je jed pripalila. Zapaljene jedi, v kateri je moka, ne mešaj, ampak vzemi posodo in jo postavi v mrzlo vodo; tako izgine neprijetni okus po pripaljenju. Jed prelij v čist lonec in kuhaj naprej, a moras jo cel čas mešati. Tudi drugih pripaljenih jedi ne mešaj in ne prilivaj vode. Z zajemalko pazorno odstrani, kar ni pripaljenega, in deni v lonec, katerega dno si polila z vodo ali imastjo. — Za mleko pa imej vedno posebne posode, da se ti ne zapali, poplakni vselej lonec z mrzlo vodo, potem šele vlij vanj mleko.

Kako se shрани juha več dni? Zlasti na deželi, kjer se ne kuha vsak dan mesa, pogrešajo večkrat dobre goveje juhe, čeprav ni tako težko, ohraniti jo več dni, če treba ves teden. Kadar je namreč juha skuhana, naj se natoči v posebno steklenico prav do vrha; potem se zamaže steklenica s surovim maslom, tako da ni nič zraka v steklenici in se potem zamaši.

VACLAV PROKOPEK:

Žena in zemlja

(Roman dvojne ljubezni)

»Kaj vam prihaja na misel,« se je razjezil Martin in hitro odšel.

Odšel je na vrt. Oprl se je na jablano, je roke je prekrival na prsih. Obšla ga je globoka odločitev, da bi se razčistil z vsem, kar ga muči, utesnjuje in toliko toliko boli. Telesna trudnost je osvežila njegovo dušo in podnetila čute. Pravi: »Sem Podboršček. Sem iz tega rodu, ki mu je nekoč pripadalo mogoče več kakor pol Zapotoka. Nima zaman njegova stavba prvo hišno številko.«

Pred dve sto ali tri sto leti je stal na tem mestu velik dom. Podborški so bili tedaj prvi v Zapotoku in daleč naokoli. Vekovi so velik dom razdelili, nato posestvo, in ostala je samo hiša, in nazadnje hišica. Tako so gospodarili Podborški v Zapotoku, tako je ves rod padal in upadal. Slednjič je ostala samo kol bica in nekaj njivic. Dokler ni Martinov ded zavihal rokavov, njegov oče pridobil nova polja. Podborškov rod se je začel zopet dvigati, začel je rasti, postavil se je zopet med prve zapotoške rodovine — kam ga privedeš ti, Martin? Stoletja valovijo — Naglo se je spomnil Marije. Ko se mi

vrneš, bova spet skupaj, hodila bova skupaj na polja, gojila boš kokoši, trope gosi, skrbela boš za hlev, vse se nama bo množilo, s teboj se nam bo razcvetela sreča. In otroke bova imela, kajne, Marije, in če pojde vse ostalo proti nama, kakor gre doslej, vsaj v otrokih bova videla svojo radost in upanje Podborškovega rodu.

Hipoma se je spomnil na Božo. Kaj se je dogajalo z njim tam na polju? Ali ga je res poljubila? Ali se mu je to samo sanjalo? Zakaj je njena mati dejala preužitkarju, da bi k njemu prišla Bo? Ali je to samo sočutje ali je v tem globlji namen? Vidi jo v duhu, malo bež od njega, ko se je prebudil. Boža? To je samo zdravje, sam smeh veter, burna radost — in moja žena Marija je iha žalost, vdana bolečina. Boža tuja, Marija moja, moja žena!

V duhu vidi Marijo. Boža se smeje in poizkuša, Marija miluje in gladi. Boža muči celo telo.

»Nočem, nočem te,« se skoro na glas brani in se otepa kakor da bi hotel s sebe strešiti ta privid.

30

»Vrni se mi, Marija,« pravi žalostno kakor v snu.

Toda sam je tu in Marija je daleč, daleč.

Legel je, oči zastrl z dlanimi in imel samo eno željo: ničesar videti, ničesar slišati, ničesar hoteti in ničesar imeti in mogoče sploh ne živeti.

Premagan je: izgubil je. Prvi zapotoški kmet, ta pogumni, modri in močni, leži tu kakor kopica nesreče in hrepeni, da bi pobegnil od vsega.

Zapira oči in hoče imeti noč, večno noč. Ima jo. Medtem ko so v Zapotoku je davno odzvonili poldne, on drema in spi.

Toda Haken med tem ni miroval. Poklical je na polje kočarje in njihove žene, in tudi Božena je prišla. Vsi žanjejo žito, stavijo kope, naenkrat je tu polno ljudi in vodi jih Haken ki se mu končno vrača na obraz smehljaj. Ni še ura štiri in oni so z žitom pri kraju — brez gospodarja. Na njegovih poljih je življenje, on pa leži skoro brez življenja na vrtu pod jablano. Kako se je znala Marija braniti! Kako se je upirala boleznim, koliko upanje jo je navdajalo ob jutrih po mrzličnih nočeh! Nien mož sem, si misli Martin, in hoče se dvigniti, toda zaman, pada nazaj v sen.

Preužitkarja čakata doma Martina, na polju se neprestano ozira vsa truma po

gospodarju, ki bo gotovo pohvalil njihovo delo, zaman se med seboj vzpodbujajo, zaman leta Haken okoli in mežika s svojimi čudaškimi očmi, gospodarja ni od nikoder.

Nihče ne prinaša niti malice. Ozirajo se po Haken — pregovoril si nas, dedek, kje imaš malico? Ali misliš, da vzdržimo tole delo brez grizljaja in požirka? In dvigne se Boža in odhiti in za trenutek se vrne z malico.

Doželi so in postavili kope. »Zdaj pa na ječmen, žanjci! Na ječmen, slišite!«

In odpravili so se tja. Saj vendar poznajo Podborškova polja in vedo, brez gospodarja, česa se naj lotijo.

Ko so gotovi, se začno odpravljati domov.

Na meji za hip postanejo.

»Je res nesreča, če pride bolezen v hišo,« pravi ena.

»Da je moralo prav njega to zadeti,« obžaluje druga.

»In gospodinja — veseli je, jo je bilo pogledati!« se spominja tretja.

Boža hodi za njimi, zamišljena, tiha. — Malo jo je sram in oči poveša.

Martin se je prebudil zvečer, ko so se jele daljšati sence.

Ozrl se je proti zahajajočemu soncu in hiti na dvorišče.

(Nadaljevanje v sobotnedeliski številki)

V hladnih jutrih, podnevnih vročini

Dr. Stanko Bevk / Zakaj pojo ptiči — Dr. Ivan Regen — Nemi govor — Kikeriki

Poleti navadno vstajamo zgodaj, da se v jutranjem hladu izprehodimo. Ako že sije sonce, jo zavijemo v senčnat drevo-red ali v vabljivi gozd. Temkaj imamo na svojem samotnem potu družbo, ki govori sicer po svoje, pa jo vendar radi poslušamo. To so razni ptiči, ki gostole po vejah dreves in grmov.

V prosti naravi poje vsak ptič po svoje, dasi obstoja to »petje« čisto le v enem samem tonu ali v dveh, treh in je dostikrat le hrešččeče oglašanje — ki je človeškemu ušesu celo neprijetno. Le redko najdemo v prosti naravi prigrone, da posnema ptič petje drugega ptiča, kakor srakoper, šoja ali oponašavec, v kletki pa se marsikateri ptič priučil naprevu, ki mu ga pogostoma in trajno živizgamo. Zlasti črni kos rad požvižgava priučeno pesem, navadno pač le nekoliko taktov, kar je sicer v ponos učiteljev, ne pa baš v zabavo sosedom.

Najlepše pojo drobni ptiči iz sistematike skupine »pevcev«. Zanimivo je, da ptiči nimajo glasilk v grgljavu kakor človek ali sesalci, ampak svojevrstno glasilo v spodnjem delu sapnika, tam, kjer se strneta vanj oba dušnika. Te dele strumijo posebne mišice in zrak iz pljuč jih spravlja v tresljaje. Ptici pevci imajo več mišic kakor drugi ptiči, zato je njihovo petje vobče bolj razsežno in mnogoliko.

Kakor druge živali se oglašajo tudi ptiči, da sporočajo nekaj svojim vrstnikom ali dajejo izraza trenutnemu razpoloženju. Ker pa odloča v življenju živali o njihovem počutju v glavnem samo skrb za prehrano, varnost in razmnožitev, se oglašajo navadno le, če najdejo krmo ali začutijo nevarnost in kadar se kličejo k paritvi; jutranje petje je poleg tega morebiti tudi izraz nekakega dobrega razpoloženja. Vsakdo ve, da kliče koklja z drugačnim glasom k sebi piščance, če najde zrnje, kakor pa, če jih poziva na varno, kadar zagleda v zraku kragulja. Lovci se jezi nad šojko, ki ga s svojevrstnim hreščanjem izdaja na zalazu, pa pozna na čakališču po kosovem »kreganju«, da se bliža divjad. Vrabec, ki prvi zagleda skobca, opozori nanj svojo družbo s posebnim krikom, da pobegne vsa družba kričeč na varno v goste grmovje. V času paritve pojo zlasti samci svoje pesemce, da vabijo k sebi samice in zbujajo v njih ženitno razpoloženje. Te pesmi so pri mnogih ptičih najlepše; pogosto jih spremlja prikupljivi gib, umetni poleti in strastni plesi. Vzbujeni plemenitveni gon sprošča pri ptičih največ in najbolj vzdržno petje. Ker pa traja to svatbeno razpoloženje dalj časa, pojo ptiči tudi po paritvi, ko leže samica jajca in jih vali ter še potem, da se mladiči privadijo petju svoje vrste. Nekateri ptiči nimajo glasu. Znan primer za to je štokrlja. Vendar se tudi štokrlje sporazumevajo, in sicer z raznimi kretnjami, zlasti pa s klopotanjem kljuna.

Proizvajanje glasov z drugimi deli telesa in ne z glasilnimi pripravami v sapniku pri živalih nikakor ni redko. Zlasti pri žuželkah najdemo dovolj primerov: kobilice stržejo, črčki cvrče, murni pojo.

Svoje glasilne priprave imajo največ na krilih, ki jih drgnejo drugo ob drugo. Petje murnov je najbolj natančno preiskal Slovenec dr. Ivan Regen, doma iz Poljanske doline. Njegovi obširni iznajdljivi poskusi, njegovi temeljiti spisi o tem predmetu so v znanstvenem svetu vzbudili veliko pozornost in priznanje. Z duhovito izumljenimi pripravami proučuje na Dunaju petje murnov in dokazal je, da murni ne samo slišijo, ampak se tudi odzivajo petju, v glavnem, da vabijo samce k sebi samice. Rekli bi skoraj, da se zna dr. Regen s pomočjo svojih priprav z murni pogovarjati.

Glavni namen oglašanja živali je medsebojno sporazumevanje, ki mu je prvotni namen tudi človeški govor. Potem takem bi smeli tudi živalim pripisovati nekakšen govor. Ker pa se mnogo živali sporazumeva — slično kakor mutci — samo s posebnimi gibi, kretnjami, otipavanjem, bi mogli tudi tako sporazumevanje ali sporočanje šteti v pojem »govor« in ga za razloček od glasnega govora nazvati »nemi govor«. Posebno natančno so

preiskali prirodopisci tak »nemi govor« pri mravljah in čebelah. Z vsoto verjetnosti so dognali, da si te živalice dopovedujejo neka dejstva z gladenjem, lizanjem, prijemanjem ali s posebnimi neobičajnimi kretnjami. Znan znanstvenik Wasmann pravi, n. pr. da pomeni božanje glave s tipalkami, naj poglajena mravlja sledi gladeči, in v novejšem času je Frisch natančno opisal, kako se vede čebela, vrnivša se v panj, če je na novo našla bogato pašo, da lete potem družice tjakaj za njo.

Zanimivo je, da spoznajo čebele in mravlje, pa tudi druge živali užitne snovi, če tudi jih prej še nikoli niso videle. Iz tujine prinešenih cvetlic se čebele kmalu privadijo, mravlje se lotijo raznih sladkarij in mesnin, ki jih sicer v prosti naravi ne najdejo. Vodijo jih pri tem vonj in okus, čisto pred vsem pokušnja. S tem, da n. pr. ptiči po naših parkih pokušajo natresene jim pinjole ali podzemne lešnike, spoznajo, da so ta semena užitna in odsele so na njihovem jedilnem listu. Pni je ne rastejo pri nas, prav tako ne

podzemni lešniki, zato njihovih semen naši ptiči ne morejo poznati, še posebej slednjih niso prej nikoli videli, ker zore v zemlji. Podzemne lešnike so jeli prvašati v naše kraje v povojni dobi in so postali prav priljubljeni; pravijo jim tudi kikeriki. Rastlina je doma v Braziliji, kjer ima ime gunguba ali mani anchic. To je kakor detelja nizko zelišče s parnopernatimi listi, ki v njihovih pazduhah rastejo cveti, posamič ali po dvojce. Cveti so rumeni in sličijo grahovim; plod je napihnen, žilast strok, v katerem sta navadno dve semeni. Zanimivo pri tej rastlini je to, da se po ploditvi cvetni peclji jako podaljšajo, zakrivate navzdol in porinejo zoreči stroček za 4—8 cm globoko v prst. Plod torej dozori v zemlji; temu pojavu pravimo geokarpija. Že v 16. stoletju je Španec Fernandez de Oviedo prinesel prve podzemne lešnike v Evropo, vendar so jih tukaj začeli saditi šele v 19. stoletju. Danes sade na veliko to rastlino na Španskem, v Italiji, na Grškem, v Bolgariji in mnogih toplejših krajih Azije, zlasti v Prednji Indiji, največ pa v zahodni Afriki, od koder jih izvažajo v ogromnih množinah, n. pr. iz Senegambije letno okoli 225.000 ton. Semenska zrna uživajo ali surova ali kuhana, pri nas največ pražena. Tudi jih meljejo in pečejo v hlebi. Mnogo semen se porabi za olje, ki ga pridevajo olivnemu namiznemu olju.

Pomnite: rušje je zaščitnik naših planin!

Rušje ali gozdni bor (*Pinus montana*) je izrazito planinski grm. Za razliko od ostalih borov zraste le redko v drevo, večinoma se stiska kot skrivljen grm na pobočja, le vršičke spenja k soncu. Kot grm doseže povprečno 1 do 1½ m višine. V naši banovini je po približni cenitvi 7200 ha zemlje poraščene z rušjem.

Skromna drevesna vrsta raste na skoraj golih kamenitih tleh, na prodiščih, gorskih meliščih, usadih in hudourniških strugah kakor tudi ob planinskih barjih in močvirjih, tako n. pr. na Pohorju, Poljuki in Jelovici. Seže kot edina gozdna rastlina tudi 2000 m visoko.

Zdaj ko je mnogo planinskih koč po vrhovih, pa pastirskih kolib na pašnikih, pokurijo mnogo rušja. S tem uničujejo rastlino, ki s svojimi koreninami veže

strma pobočja, z gostimi odpadlimi iglicami gnoji zemljo in zadržuje prenegel odtok vode. Ščasoma prilagodi rušje še tako pust svet za naselitev drugih dreves, je tedaj pravi zaščitnik gozdnih meje, ki z njegovo pomočjo počasi leze v vrh. Rušje preprečuje nastajanje hudournikov, zemeljskih in snežnih plazov. Številni pašniki so obraščeni z rušjem, in na strminah preprečuje odnašanje prsti. Med grmi rušja, ki varujejo prst pred vetrom, raste sočna, izdatna trava. V njem se skrivajo ruševci, divje koze, planinski jerebi. Ponekod so jeli trgati rušju vršičke, tako v dolini Pišence pri Kranjski gori ter jih dostavljali tovarni eteričnih olj.

Da se prepreči izkoriščanje te rastline, je banska uprava izdala posebno uredbo, ki prepoveduje uničevanje rušja in le

v izjemnih primerih dovoljuje njegovo iztrebljenje. Ljudje bi naj bili tedaj pozornejši za grmičje, ki ima v visokih planinah veliko pionirsko nalogo.

Tako v izvlečku iz »Gozdarskega vestnika«. V prvem članku o upravi razlaščenih gozdov v Sloveniji se je avtor, inž. Cvetko Božič iz Ljubljane dotaknil tehtnega jedra našega kmetijskega gospodarstva v zvezi z agrarno reformo, gornji članek izpod peresa inž. Martina Čokla iz Ljubljane je pa živ dokaz, koliko je še vprašani, malo znanih v javnosti, ki jih bi morala kmet in gozdar, izletniki sporazumno reševati v splošno korist naše zemlje. Urednik inž. Stanko Sotošek v Mariboru zasluži za zbrano gradivo aktualnega vestnika vse priznanje.

Kako preženemo mušjo nadlego

Neznosna je mušja nadlega v vročih poletnih mesecih. Toda ne samo neprijetnost mušje nadlege, kot takšne, temveč nevarnost za zdravje ljudi in živali je tehtni vzrok za energično pobijanje muh.

Higieni greznic, stranišč, smetišč in prostorov, kamor se odlagajo odpadki, se posveča vse premalo pažnje, tako v vaseh kot v mestih. Iz greznic in smetišč, hlevov in stranišč prenašajo muhe klince bolezni na hrano, na rane bolnikov in ranjenih živali itd. Z muholovci se mušja zalega ne more zatreči.

Poskusi z neoljenim apnenim dušikom so tudi na tem polju pokazali zelo zadovoljive uspehe. Če potrosimo greznice in stranišča z neoljenim apnenim dušikom ali če polijemo smetišče, gnojšča kakor tudi greznice in stranišča z 5 odst. vodno emulzijo neoljenega apnenega dušika, uničimo na ta način vso mušjo zalego, ki živi in se razvija v greznicah, gnojščih in dr.

Za 1 m² greznice oz. smetišča porabimo največ 1 kg neoljenega apnenega dušika. Neoljeni apneni dušik stane din 180 kg. Greznice in gnojne jame merijo 4—6 m² površine, torej potrebujemo za desinfekcijo povprečno 10—15 din za eno greznico. Desinfekcija greznic se mora izvršiti takrat, ko v njih mrgoli raznih črvčkov in ličink ter zarodkov mrčesa, 24 ur po desinfekciji z neoljenim apnenim dušikom je v greznici vse mrtvo. Greznica oz. gnojšče pridobi na gnojilni vrednosti.

Ta enostaven in učinkovit način uničevanja mušje zalege naj bi se splošno uvedel, ker bi se tako dvignila higiena naših vasi in mest.

Vročina pritiska

Juljska vročina sega že daleč nad običajni povpreček. V Dunajski kotlini imajo pripeko 83° C nad normalo, zaradi suše je zgorelo v okolici Dunaja mnogo žitnega polja. V Dubrovniku so imeli 50, v Crni gori in južni Dalmaciji celo 71° C. Strašna vročina vlada že dalje časa nad Albanijo, kjer so se posušili studenci, primanjkuje pitne vode. V Beogradu je bilo večeraj 38° v senci, v Temišvaru so se skrivile tirnice na progi zaradi vročine, ki že na ravno ploskev Podonavja. Julij že dolgo let ni imel toliko sončnih dni in vročinski rekord, kakor letos.

Osvežujoče pijače na potovanju

V poletju nas vročina čisto muči z neutolažljivo žejo. Ogledmo si naslednje pijače, ki osvežajo in krepijo, obenem pa tudi izdatno gase žejo, nekatere povrh vplivajo še na zmanjšano potenje.

Čaj iz poprove mete (Pfefferminze-Mentha piperita), ki ga plješ mrzlega, spada med najboljše in najbolj zdrava sredstva za žejo, kar jih poznamo. Zavremo 1 liter tega čaja, ki ga okusi odgovorjajoče sladkamo, ohladimo in natočimo v popotno steklenico. Da nam ostane čaj čim bolj svež, zavijemo steklenico v namočeno platno.

Kavina pijača — je zelo okusna, gasi žejo, oživila sile in zadržuje veliko potenje. Iz 100 g čiste kave pripravimo kavo na običajni način, jo nato odlijemo, dodamo 50 g sladkorja, 100 g dobrega žganja in toliko vode, da pridobimo dva litra tekočine. Ta pijača je izvrstna, ako na potovanjih postajamo medli in utrujeni ter je zlasti za daljše gorske in kolesarske ture zelo priporočljiva.

Lipovo-cvetna limonada je izredno osvežujoča. V lonec nalijemo 5 litrov vode, dodamo 100 g sladkorja, eno v ploščah narezano limono in polno pest lipovega cvetja. Nato vse skuhamo, prilijemo precejšnjo žlico vinskega kisa in vse skupaj precedimo.

Pecivno-sadna limonada je zelo cenjena in zdrava popotna pijača. Vzamemo 250 g mešanega pecivnega sadja in ga 24 ur namakamo v vodi. Naslednji dan ga pol ure kuhamo. Nato nalijemo na rešetko in sok, v katerem pri tej množini pecivnega sadja računamo okoli 2 in pol litra vode, precedimo, mu dodamo 3 velike žlice sladkorja in ga še enkrat kuhamo. Po kuhanju ga postavimo na hladno, pred uporabo primešamo nekoliko limoninega soka. Preostalo pecivno sadje uporabimo za kompot.

V polesju je utihnil nagajivi ku-ku

Zakaj odlaga kukavica jajca v tuja gnezda — Ameriška kukavica lovi — miši...

V pomladnem jutru se vsako leto oglašajo nagajivi kuku naše ljubljene znanke. Kadar jo slišimo prvič, uganemo, da je pomlad že premagala zimo. In potem jo čujemo vse tople dneve, tja do srede poletja, ko spet utihne in se preseli na jug.

Kukavica je bila že odnekaj znana ptica našim prednikom. Poznajo jo po vsej Evropi, visoko na sever, pa tudi na ostalih celinah se oglašajo njen kuku. Posebno so jo cenili stari Indci, njej na čast so spesnili več pesmi. Indske knjige pišejo, da se ptice roparice nikoli ne lotijo kukavice, ki prinaša tako ljudem kakor živalim srečo... V grški mitologiji trde, da je kukavica letela skozi nevihte in nalive d oboginje Here v času, ko je besnela trojanska vojna.

Rimljani so že poznali kukavičje lastnosti, da se ne briga za potomstvo. Beseda »cuculus« je bila za Rimljane sramotna, še danes pomeni pri Srbih hla Hrvatih strahopetneža, podleza.

Prirodoslovci so dolgo razmišljali, za-

kaj leže kukavica jajce v tuje gnezdo, zakaj si ne zgradi lastnega gnezda, kakor druge ptice. Običajna naša siva kukavica znese navadno v dobi valenja vsak drugi dan po eno jajce, povprečno 20 do 22 jajčec. Če bi tedaj sedela na njih, se bi večina od starosti pokvarila. Sorodnica naši pomladni znanilki, ameriška kukavica znese manj jajc, pa jih tudi sama leže. Zanimivo je, da več ameriških kukavic samic skupaj splete veliko gnezdo, kamor zležejo jajčeca in jih složno vane. Ko se zležejo mladiči, jih tovariško pitajo dokler ne dorastejo.

Pri starih Germanih je bila kukavica božji poslanec. Ker je na kraju poletja nenadoma izginila, so mislili, da se je izpremenila v drugo ptico, tako v sokola itd. Menili so, da se leto za letom javlja na istem kraju določena kukavica, dokler ne pogine. Kukavici so še dolgo v srednji vek pripisovali, da ima sposobnost prerokovanja. Po njenem kukanju, posebno kadar je slišiš prvič, verujejo še danes, da lahko našteješ leta, koliko

časa boš še živel. Mladoparačenci so računali po kukavičjem petju, koliko bodo imeli otrok, dekleta so računale mesece, ki jih še ločijo od možitve... Se danes ne smeš biti brez cvenka v žepu, kadar čuješ kukavico, kajti potem boš vse leto v denarnih stiskah.

Kukavica je plašna ptica. Če jo zaletuješ, se bo na tihem odstranila in se oglašila na drugem mestu. To skrivnostno beganje pred človekom so smatrali ljudje za zlo in so napravili kukavici, da je zvala, hudobna. Ponekod verujejo, če se usede kukavica na streho, da bo privabila smrt in da bo žetev isto leto slaba. Moderni človek seveda zavrača vsa praznoverja.

V Ameriki živi še neka vrsta kukavice, ki skačejo po tleh in slabo letajo. Dolge noge jim omogočajo, da lete kakor konji. V nekaterih krajih Južne Amerike jih udomače, jedo namreč mlade kače in love miši. Naša kukavica je dolga do 37, ameriška do 60 cm.

Film

„Risani velikan“ bo prikazoval liliputanski svet

PARAMOUNT BO IZDELAL RISANI VELEFILM, KI BO PRIKAZOVAL „GULIVERJEVA“ POTOVANJA

Maks Fleischer je izdelal do danes že celo vrsto risanih filmov, ki so želi povsod po svetu največja priznanja. Fleischer je filmski ustvarjalec znamenitega mornarja Popaja in Beti Bupove. On je tudi tisti, ki je izdelal barvaste filme o mornarju Popaju, dve dejanji „Pomorsčaka Sindbada“, risani film „Aladinovo svetilko“, ki jo pozna široka javnost po pripovedki iz knjige „Tisoč in ena noč“. Zraven tega je Fleischer napravil celo vrsto duhovitih in posrečeno izrisanih kratkih eno in več barvnih filmov.

Končno pa se je Maks Fleischer odločil, da izdela risan film s tako dolgim trakom, kakor jih imajo običajni filmi.

Kot tak bo film prava posebnost v dosednji filmski produkciji, vrgel pa bo tudi lepe denarje producentom in kinopodjetjem. Film bo pravi vrhunec ustvarjanja risanih in barvstih filmov. Za ta „risani velikan“ je bilo na razpolago več del, nazadnje pa sta se Paramount in Maks Fleischer odločila za „Guliverjeva potovanja“, ki so prevedena tudi v slovenščino. Za izdelavo tega nesmrtnega Swiftovega dela je dal Paramount Fleischerju na razpolago velika denarna sredstva, saj je izdelava risanih filmov, posebno pa še tako velikega, neverjetno draga.

„Jugoslavija vas kliče“

KAKO JE S FILMOM, KI BO PRIKAZOVAL NA VELIKI SVETOVNI RAZSTAVI V NEW YORKU LE-POTE SLOVENIJE?

Zadruga za gospodarske filme v Beogradu je začela skupno s trgovskim in industrijskim ministrom snemati po Jugoslaviji film, ki bo prikazoval na veliki svetovni razstavi v Ameriki prirodne in zgodovinske lepote naše države. Snemanje v Južni Srbiji in Bosni s slikovitimi in orientalskim življenjem v Sarajevu in v Hercegovini z Mostarjem se je že končalo ter snemajo trenutno Split z njegovimi zgodovinskimi spomeniki in znamenitostmi, ki jih je v mestu in okolici več kakor dovolj, posneli pa bodo tudi življenje v mestu. Po Splitu bo odšla filmska ekspedicijska na Vis, kjer bo v Komizi in na Visu posnela ribolov na sardele ter življenje naših rudarjev. Po tem otočju

bo Zadruga filmala Dubrovnik in Kotor in nazadnje še Slovenijo. Pri filmu, ki bo tudi pri domači publiki doživel velik uspeh, saj je prvi primer filmske propagande za naše znane turistične kraje v svetu, bi bilo želeli, da bi bila Slovenija zastopana v dovolj veliki meri, saj je ena izmed najbolj znanih in urejenih turističnih krajev v državi.

S filmom, ki bo dolg okoli 1000 metrov, se bo delala v Ameriki in v svetu sploh prvič propagando z anaše kraje. Naj bi film ne bil in ostal unicum, ampak naj bi se izdelalo še več podobnih posnetkov. Muziko za „Jugoslavija vas kliče“ je napisal komponist Jakob Gotovac po ljudskih motivih.

Greta Garbo v komediji „Ninočki“

Vsak film Grete Garbo je bil do danes vedno senzacija in umetnina. Nesporno je Greta Garbo največja sodobna filmska zvezdnica, njen filmi pa spadajo v vrsto največjih umetniških doživljanj sodobnega življenja. Samo da je njenih filmov bolj malo. Lani ni velika filmska umetnica nastopila v nobenem novem filmu. Zadnje leto pa že snemajo Grete Garbo v novem velefilmu „Ninočki“, ki se dela po znani komediji madžarskega pisatelja Melchiora Lengyela. Lengyelovo delo je znano po vs emsvetu ter je ena izmed prvovrstnih umetnin. Tako bo lahko Greta Garbo v tem svojem najnovšem filmu prikazala

na platnu na umetniški način veliko literarno umetnino. Kinoobiskovalci in oboževalci Grete Garbo bodo videli veliko umetnicov „Ninočki“ v vlogi, ki se docela razlikuje od dosedanjih njenih ustvaritev. V „Ninočki“ bo Greta Garbo prvič nastopila v komediji. Prav zaradi tega pričakuje svetovna filmska javnost novi film „božanstvene“ Grete Garbo z nekoliko nestrpnostjo.

V Hollywoodu so si dolgo belili glave kdo bo tokrat partner slavne filmske zvezdnice, nazadnje pa so ji izbrali talentiranega filmskega igralca Melvyna Douglasa, ki smo ga zadnja leta imeli čisto

krat priliko videti v najrazličnejših ameriških filmih. Film „Ninočka“ bo vsak čas končan, režira pa ga Ernest Lubich.

f Parodija na „Tri mušketirje“. Kdo ne pozna Dumasovih „Treh mušketirjev“? Roman je doživel v Franciji nešteto naklad, enako jih je doživel v prevodih. Slavni komičarski trio bratov Ritz bo naslednjo sezono nastopal na platnu v duhoviti parodiji na znani Dumasov roman „Trije mušketirji“. Film se bo imenoval „Kalvarija Nj. Veličanstva“, Vloga d'Artagnana bo nastopal Don Amechea.

f Največ je „prinesel“ do sedaj v zgodovini povojnega filma Walt Disneyev film „Sneguljica“. Disney je z njim zaslužil okoli 320 milijonov dolarjev. Res pa je, da ga je produkcija tega filma stala okoli 120 milijonov dolarjev. Disneyev film pa še daleč zaostaja za filmom „Rojstvo nacija“, ki je bil izdelan že 1914. in ga še danes ponekod kažejo. Ta film je prinesel producentom okoli 600 milijonov dolarjev. Prvi zvočni film „The Singing Fool“ z Al Jolsonom je prinesel samo 150 milijonov.

f Tyrone Power in Annabella prideta v Dalmacijo? Slavni filmski par, ki je pred kratkim postal par v življenju, Tyrone Power in Annabella sta prišla pred kratkim v Evropo. Filmska partnerja sta se pobliže spoznala med snemanjem velefilma „Suez“. Tyrone Power je izjavil novinarjem, da je globoko zaljubljen v svojo visoko kulturno filmsko partnerico in da njegov zakon z Annabello ne bo kakor so običajni hollywoodski zakoni. Hudojni jeziki pa vedo povedati, da je bila Annabella že trikrat ločena, pa tudi, da je starejša od Powerja, kar se jim zdi najsigurnejša garancija za kasnejšo ločitev. Casopisi pa javljajo, da nameravata filmska umetnika na poti po Evropi, obiskati Dalmacijo.

f Angleške princeze bi se radi igrale s Shirley Temple. Majhne angleške princezine so tako navdušene nad Shirley Temple, da si nič drugega ne želijo bolj v življenju, kakor da bi bila Shirley Tem-

ple v njih sredi in da bi se smele z njo igrati. Angleški kraljevski par je zaradi tega povabil Shirley Temple, da preživi počitnice na angleškem kraljevskem domu v Angliji. Majhna filmska zvezdnica je sprejela povabilo, ali samo pod pogojem, da jo za nekaj časa rešijo študija. Shirley Temple dela mnogo manj kakor ostale filmske zvezde, komaj 5 do 6 ur dnevno, vključno temu, da mora čisto snemati. Zadnji njen film, ki prikazuje nežno in lepo pripovedko o majhni siroti, ji je prinesel priznanje in največje odlikovanje „Daddy“.

f Milijonske subvencije za češki film. Iz Prage javljajo, da je bilo za financiranje češke filmske produkcije določenih od finančnega in trgovskega ministristva 10 milijonov kron (15 milijonov dolarjev). Istočasno se bo davek 20 hellerjev, ki se je popreje plačeval pri vstopninah za brezposelne, uporabljal za filmsko industrijo. Tako bo filmska industrija dobila zraven subvencije novih 10 do 11 milijonov kron, ki jih je vrgla letno davščina za brezposelne.

Redno plačujte naročnino, sicer Vam ugasne pravica zavarovanja „Večernikovih“ naročnikov na

10.000 din

Pomenki z mladino

Miroslav Svorčke. Kakor vidiš, je križanka priobčena. Pozdravljen! — Vladko Kos. Pesem bo po možnosti priobčena že v tej številki. Pričakujem kratko povest, ki jo pišeš. Upam, da bo bogata na dogajanje. V Tvojih pesmih bi si pa res da želel malo več jasnosti, posebno pa dognanosti, predvsem ritma. Nikar se ne zakuj s pesmijo vred v obzidje, ki ga ne zmoreš. Bodi enostavnejši in priprostejši. Te prav lepo pozdravljam. — Edgar Lupša. Isto kakor Kosu bi povedal Tebi. Je neko nastrojenje v Tebi, ki je predpogoj lične pesmi, vendar Ti pa močno primanjkuje izraznih moči. »Take in »mrake« je zelo posiljeno povedano. Podobnih napak se v bodoče ogiblji. Druga pesem sledi. — Igor Samorod. Tokrat si se predstavil kot prevajalec. Jezik Ti se predstavlja kot prevajalec. Jezik Ti teče in bi bilo prav, če bi nadaljeval s prevajanjem. Prepričan sem, da bo »Car Šiška« mladini ugajal.

Božjepotniki
EDGAR LUPŠA

„Ena ura je skrita, mor' bit' tih nočoj, nobeden prijatelj ne pojde z menoj.“

V hladu jutranjem, v vročini poledneva pojejo tak, vsi hotni in trudni od hoje in žeje ne utihnejo v mrak. Do hrama prebelega vrhu goré, kjer dotika se zemlja oblakov, sklonjeni stopajo trudnih korakov. V polja samotna in vode stoječe, v tih gozdé pesem prečudna stotih žalostnih src, ena žalostna vré. Ob uri, ki skrita je, ki nihče za njo ne ve, ko nihče nikamor z nikomer ne gre.

Križanki

Vodoravno: 1. streha; 5. zapreka; 6. povratni zalamek; 7. veznik (narobel); 8. štvnik; 10. ime pokojnega turškega predsednika; 11. veznik.

Navpično: 1. zavita cesta; 2. železnica; 3. moli (latinski); 4. cerkvič; 9. semkaj (srbski).

Miroslav Svorčke

Vodoravno: 1. denar; 4. igralna karta; 5. tuj državljan; 7. kmetško delo pod graščaki; 8. nagrabljeno blago; 11. veznik; 12. zalamek; 13. grška črka; 14. površinska mera.

Navpično: 1. Avtor »Božanske komedije«; 2. domača žival; 3. perutnina; 6. mlečni izdelek; 9. števnik; 10. neumen; 11. površinska mera.

Rešitev križanke

Vodoravno: 1. otok; 5. Odesa; 6. teret; 7. obara; 8. sad; 9. ara; 10. a. Navpično: 1. oder; 2. terasa; 3. oseba; 4. katoda.

Rešitev lestve.

Besede pomenijo: 1. trma; 2. iver; 3. slon; 4. koča. Tiskarna.

»Večernik«

za mladino

Leto 1

Maribor, 25. julija 1939

Štev. 30

Car Šiško

ELIN - PELIN

Sklenil je tako Gospod naš sveti, širno svojo zemljo, da poseti, da prehodi hribe, vse višine, da obišče koče ter nižine, da sam vidi, če ga svet spoštuje, če roke k molitvi še vzdiguje.

Preobleče se tedaj v berača, v starega in sivega bradača, in podoba sveto da v desnico, drenovo pa palico v levo.

Nek večer Gospod je milostljivi strit počival ob široki nivi, kjer pastirče paslo je veselo krave, konje, svojo čredo belo.

Ga Gospod je ogovoril blago: »Tu počival, dete sem, predrago. Daj, pomagaj zdaj mi, da se dvignem, da pred temu v bližnje mesto pridem!«

Fant se k starcu hitro je postavil, ga na noge onemogle spravil, svojo torbo z rame si odvezal, starcu dal sol, mu kruh narezal in mu rekel: »Vzami to krepčilo! Kaj po svetu te je napotilo? Brez skrbi zdaj pokrepčaj se malo, to bo starim nogam pomagalo!«

Vzame Bog jedajo od ovčarja, pa tako mu mlo odgovarja: »Drago dete, za dobroto tvojo rad darujem ti piščalko svojo. Reši lahko te nesreče vsake,

in prinese same dneve take: da smejalo vse se bo, plesalo, dokler se bo tebi gosti dalo. Vedno sreča tebe naj obdarja, da postal boš zet še Šiška carja!

Bog piščalko fantu je podaril, ta se za njo srčno je zahvalil. Pot pokazal možu je v graščino, sam odgnal domov pa je živino. Ko je stopal tja v dolino malo, pa je rahlo zalgal v godalo.

Čudo glej, hej, čudo to veselo, vse poskakovati je začelo. Glej, vrte se junci in ovčice, dvigajo se žrebci in kozice.

Toda ko pastirček se utrudil, in živina sope v sapi hudi, on tedaj po zraku s frulo mahne, da od piskanja si čudnega oddahne. Zdaj ko sladka godba je prestala, vsa živina se je mirno gnati dala. Pred nočjo je naše dete malo svojo čredo v temni gozd nagnalo, pred vodnjakom vaškim je obstalo in prečudno pesem zalgal.

Godba se po vasi je glasila, vse vaščane v kolo je vabila, v podivljano in vrteče kolo. Staro, mlado in bradata, gojo, zdravi, bolni, mladiči veselji so v živalskem kolu se vrtili. Dokler sladka godba ne odneha, cela vas vrtil se in se peha.

Šah

Sahovski turnir za prvenstvo Maribora

Kljub peklenski vročini, ki pritiska nad mestom, se turnir normalno nadaljuje; kajpada: poleg klimatične vročine obhaja marsikoga tudi sahovska vročina, vendar pa ljubeznivi vodja turnirja g. Fischer vse najlepše uravnava. Proti vročini pa si seveda tudi on ne ve pomoči. Odlično vlogo pa vsekakor igra prijeten vrt kavarni „Bristol“, čigar lastnica ga. Katica obeta igralcem še posebno presenečenje z — nagrado. Zanimanje za turnir pa se stopnjuje od kola do kola; zadeva gre proti koncu in raznih prognoz je na na kupe. Kdo ve?

Sinoči je bilo odigrano 12. kolo. V Grünfeldovi obrambi je naglo opravil svoj posel Certalič proti Lukešu B., ki se je nekoliko preslabotno branil ter naposled v izgubljeni poziciji celo prezrl mat. Zelo podjetno je zaigral Marvin v Frohmovem gambitu proti Knechtlu. Po zamenjavi ne katerih figur je prišel Knechtl v izgubljeno končnico, ki jo je tudi predal v 49. potezi. Marvin se je tako z več zaporednimi zmagami krepko „potegnili“ proti vrhu tabele, le škoda, da je imel tako porazen start. Šumenjak je nudil Babiču močan odpor. Vsa prizadevanja so bila zaman: zanimiva končnica s stolpi je dala miroljubni remis. Damski gambit Gerželj—Lukeš F. je dal slednjemu precej truda. Pred matnim napadom se je Lukeš rešil iz dežja pod kap: v izgubljeno končnico. Proti precizni igri belega so bile vse iznajdljivosti zaman. Dr. Krulc se je tudi v tem kolu pomaknil za celo točko navzgor. Proti Eferlu, ki je sicer nudil dokaj odpora, je pripeljal končnico s kmetom več do zmage ter se tako trenutno postavil na čelo tabele. Caro-Kann Mohorčič—Regoršek je bil seveda majhna senzacija. Regoršek je z odlično igro zaustavil od zmage do zmage drvečega Mohorčiča, ki je pa zašel v tej partiji že po 15 potezi v izgubljeno pozicijo. Ker pa se je Regoršek nekoliko „igračkal“ se je zadeva zavlekla do 60. poteza, nakar je šele Mohorčič predal. Naj spet ponovimo: Mišura bi ne bil Mišura, če bi ne napadal. To je sinoči okusil Pesek, ki je sicer moral parirati napad z izgubo kvalitete ter nudi nato močan odpor. Partija je bila v napeti poziciji prekinjena, vendar pa Pesek verjetno ne bo mogel vzdržati napada. Nosan je bil prost, partija Vidovič—Ketiš pa preložena. — Prekinjeno partijo Regoršek—Nosan je Regoršek predal. Stanje po 12. kolu: dr. Krulc 9, Mišura 8 (1), Mohorčič 7 (2), Gerželj 6 in pol (4), Marvin 6 (1), Regoršek, Lukeš F. in Babič 6, Vidovič 5 in pol (1), Certalič 4

in pol (1), Nosan 4 in pol, Eferl in Lukeš B. 4, Ketiš 3 in pol (2), Knechtl 2 in pol (2), Šumenjak 2 in pol (1), in Pesek 1 in pol (3) točke.

120. GRUENFELDOVA OBRAMBA

(12. kolo mariborskega turnirja)

Beli: Lukeš B. Črni: Certalič

1. d4, Sf6 2. Sf3, g6 3. Lf4, Lg7 4. e3, 0-0 5. Sbd2, d5 6. Se5, Sbd7 7. Sdf3, e5 8. e3, exd4 9. exd4, Db6 10. b3, Se4 11. a3, Sdf6 12. b4, Le6 13. Tac1, Tac8 14. Sd3, Txc1 15. Dxc1, Te8 16. Se5, Sg4 17. Lg3, De6 18. h3, Sf6 19. Se5, De7 20. Db2, Sxg3 21. fsg3, h6 22. Sxe6, fxe6 23. Le2, Se4 24. g4, Dc1+ 25. Dxc1, Txc1+ 26. Td1, Lh6 27. Sd3, Ta1 28. Sf2, Sg3 29. Th2, Lxe3 30. h4, Lxd4 31. Th3, Le3+ in mat.

118. NEPRAVILNA OTVORITEV

(11. kolo mariborskega turnirja)

Beli: dr. Krulc Črni: Nosan

1. f4, Sf6 2. Sf3, e6 3. b3, d5 4. Lb2, Le7 5. e3, h6 6. Le2, Se4 7. 0-0, Lf6 8. Se5, Sd7 9. Sa3, De7 10. Sb5, Sb6 11. a4, a6 12. Sd4, Lxe5 13. fxe5, Ld7 14. d3, Sg5 15. La3, e5 16. h4, Sh7 17. Sf3, Te8 18. d4, Dd8 19. Lxc5, Le6 20. De1, Sd7 21. Ld6, Dh6 22. Sh2, f6 23. Lb5+, Kd8 24. Dg3, g5 25. exf6, Sdxf6 26. a5, Db5 27. De5, Kd7 28. Le5, Te7 29. Txf6, Sxf6 30. Dxf6, Td8 31. Tf1, Dxa5 32. Dxe6+, Kxe6 33. Lg4+ in mat.

117. DAMIN GAMBIT

(3. kolo mariborskega turnirja)

Beli: Mišura Črni: Gerželj

1. d4, Sf6 2. Sf3, e6 3. e4, d5 4. Lg5, Sbd7 5. e3, e6 6. Se3, Le7 7. De2, dxe4 8. Lxe4, Sd5 9. Lxe7, Dxe7 10. Td1, a6 11. a3, b5 12. La2, Lb7 13. Se4, Td8 14. b4, 0-0 15. Seg3, Sd5f6 16. Lb1, g6 17. h4, h5 18. La2, Kg7 19. Sd2, e5 20. 0-0, Sh7 21. Sd3, e5! 22. dxe5, e4! 23. Sxh7, gxf3 24. Sg5, fsg2 25. Te1, Se5 26. De3, Df6 27. Td4, Kh6 28. Dd2, Kg7 29. Td6, Dxg5 30. De3, Df5 31. f4, f6! 32. fxe5, Dh3 33. exf6+, Kh6 34. Dd4, Dh1+ 35. Kf2, g1d+ 36. Txd1, Df3+ 37. Ke1, Tde8 38. Txd6+, Kxg6 39. f7+, Kh7 40. fxe8D, Df1+ 41. Kd2, Tf2+ in beli preda.

Ne pozabi naročnine!

Turnir v Zagrebu

Poleg svetovne sahovske olimpiade bo v Buenos Airesu istočasno tudi turnir najboljših šahistinj sveta za naslov sahovske svetovne prvakinja. Ta naslov brani kot znano ga. Vera Menčik-Stevenson. Na turnirju bo sodelovalo okoli 15 predstavnic raznih držav, med njimi tudi zastopnica Bolgarije Jugoslavije na tem turnirju seveda ne bo.

Sah'stina v Buenos A'resu

Za letošnji sahovski turnir za naslov novega jugoslovanskega nacionalnega mojstra vlada izredno veliko zanimanje. Doslej se je že prijavilo 44 amaterjev, iz Slovenije 6 med njimi Sorli, Šiška in prof. Gabrovšek Ludvik. Toliko udeležencev pa seveda turnir ne bo imel, zato bo o sprejemu še odločalo vodstvo; sprejetih bo največ 28 udeležencev, ki bodo razdeljeni v dve skupini, nakar bo potem še finalni turnir za naslov mojstra.

Poleg tega turnirja bo še turnir za naslov jugoslovanske sahovske prvakinja, za katerega je prijavljenih že 12 kandidatkinj.

Obole e pomaranče

V Franciji se je razvila v listih polemika zaradi španskih in ameriških pomaranč s Floride, za katere so govorili, da se jih je lotila bolezen »mytilaspis gloweri«, ali kakor ji v tistih krajih pravijo »serpetta«. Strah od te bolezni je bil velik, kakor nekoč zaradi neke namišljene bolezni francoskih banan, o kateri pa se je pozneje izkazalo, da je le plod Franciji sovražne propagande. Za to novo bolezen se je sedaj uradno pojasnilo, da sicer res napada lupino pomaranče, ni pa prav nič škodljiva sadu samemu.

RAJ LEKARNARJEV

Industrijsko mesto Hull na Angleškem se lahko ponaša, da je prav za prav medicinsko mesto. Tu se namreč porabi največ zdravil, v osmih mesecih so lekar-nari izdali po receptih 42.366.576 zdravil, štirikrat več kakor porabi vsa pokrajina.

MAČKA JE DOBILA MILIJON

Bukareška branjevka Nina Savescu je dobila milijon na srečko, ki jo je bila zapisala na ime svoje mačke, Markotel. To je bila senzacija za Bukarešto, mnogi so

prišli in čestitali branjevki k sreči. Reporterji in fotografi so oblegali žensko mačko.

× Nemčija zaposluje 22.250.000 nameščencev. Po statistiki bolniških blagajen je v Nemčiji zaposlenih 22.250.000 delavcev in nameščencev.

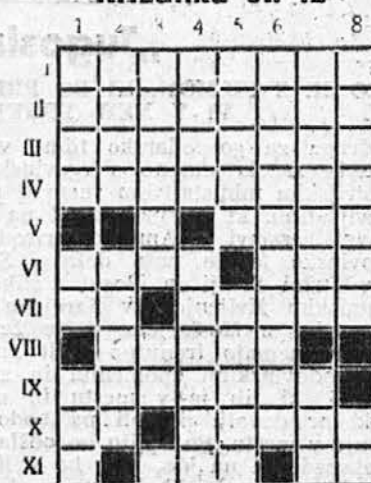
Mati je hotela pojasniti deci neke stvari iz angleške politike. Razlaganje je končala z besedami:

— Vidiš, čeprav je kralj poglavar države, vendar vlada prav za prav parlament.

Po kratkem odmoru se je oglašil najstarejši sin in naslednik hiše:

— Zdaj vem! Oče je poglavar v hiši, ti si pa parlament.

Križanka št. 42

Besede pomenijo:

Vodoravno: I. mesto v USA; II. kemična spojina; III. razgled; IV. prebivalec azijske pokrajine; V. priimek znane pevke; VI. pokrajina na Primorskem; VII. deklica, ki jo je Cevs izpremenil v košuto; reka v Jugoslaviji; VIII. mesto v Srbiji; IX. olimpijski strežnik; X. ploskovna mera; neprikrit; XI. razdobje; zaimek.

Navpično: 1. veter; pogojnik; kača; 2. narobe zaimek; razbojnik; 3. moško ime; veznik; 4. narobe utežna enota; naše morje; 5. grški politiki; leposlovnost; 6. kastracija; 7. francoski vojskovodja; slov. skladatelj; 8. drevo; nikaonica.

Podmornice, podmornice...

1882. je dobila tudi Madžarska svojo prvo podmornico. Zgradil jo je Sedmogradčan inženir Szevetzky. Podmornica je bila podobna veliki cigareti, bila dolga 6 metrov ter je tehtala z toni. Podmornico so »gnali« štirje mornarji s pomočjo nekakšnih pedalov, ki so vrteli vijak. Podmornica se je potopila z obtežitvijo, dvignila pa se je, če so obtežitni uteži spustili na dno. Madžarsko podmornico je kasneje izboljšal švedski inženir Nordenfeldt. Njegova podmornica je že nalikovala torpedu, imela je dimnik, vozila pa je s hitrostjo 14 vozlov. Pri potapljanju se je dal dimnik docela potegniti v podmornico, ki je bila opremljena tudi z dvema torpednima cevima.

Svetovna vojna je podmornico močno izboljšala. Že pred vojno je izpodrinil petrolejski motor lažji in manjši Dieselov motor. Temeljito pa je bil rešen problem podmornice, ko so jo začeli graditi z dvema obdoma. V notranjem so se nahajali stroji, instrumenti in moštvo, v zunanjem pa rezervoarji, ki so se napolnjevali pri potapljanju z vodo. Podmornica se je potopila tako globoko, da je iz nje gledal samo še periskop. Poganjali so jo dieselmotorji, ki so istočasno napolnjevali akumulatorje. Elektromotorji za pogon niso rabili dragocenegega zraka in niso razvijali plinov. Če se je hotela podmornica potopiti, je bilo treba odpreti potrebne ventile in voda je napolnila prazne rezervoarje. Različno morskno globino pa je podmornica dosegala z motorji in krmili, na podoben način kakor pri letalih. Če se je hotela dvigniti na površje, pa so iztisnili iz tankov vodo s stisnjenim zrakom. Podmornica je postala tako lažja ter je splavala na površje.

Notranjost sedanjih podmornic je izredno komplicirana. Izpolnjujejo jo tanki, posode s stisnjenim zrakom, ventilatorji, torpedne cevi, orožje, strelivo, krmila, govorilne naprave, spalnica, prostor za moštvo in končno še rešilne naprave, kakor telefonske naprave in znameniti Darvisovi rešilni aparati, s katerimi je bil opremljen ponesrečeni »Thetis« in kateri so se tako slabo obnesli.

Podmornice se morejo neopaženo približati ladjam, izstreliti v nje torpede ter jih na ta način potopiti. Uporabljajo jih pa tudi za polaganje min. Danes se da že z eno samo podmornico blokirati in zapreti važna vodna proga. Moštvo podmornic sestavljajo najboljši mornarji. Služba v podmornici nalikuje službi pri letanju. Mornar v podmornici mora biti zdrav, hladnokrven — in biti pripravljen vsak čas tudi na smrt.

KONEC.

Na nebu svetli mesec sije.

VLADKO KOS

Na nebo svetli mesec sije,
v tih pesmi Mure val šumi,
pozna ura v stolpu bije,
v vetru lahnem gozd drhti.

V noč strmim... v to noč pokoja,
srce nemirno mi drhti,
trudno od mladosti boja
mi nikoli mirno ni.

V mraku pride z vložino
igrat pod okno mlad cigan,
zapoje pesem v mesečino,
srce izleči polno ran.

Strun njegovih pesem plava,
vriska, joče, skozi noč doni,
v njej je sreča, v njej je sprava
za moje srce, da več bolno ni.

Se poslovil Bog je od živine,
napotil do carske se graščine,
naravnost na dvorec Šiška carja.
Tam sprejel Boga je paž vladarja,
ga odpeljal v grad do gospodarja.
Car pogleda grdo ga, sumljivo,
ga premeri ostro, prezirljivo,
krikne, da po gradu vsem odmeva:
»Kaj tu iščeš, ti beraška reva?«
»Košček kruha,« reče starček
zmerno,
»ker me lakot muči neizmerno.«

Ali grozni car beraču pravi:
»Hitro, hitro se odtod odpravi,
saj še zame je premalo kruha!«
Skloni se Gospodu glava suha,
mirno dvigne svojo roko velo,
pljuskne v carja kletev vročo,
smelo:
Car trinoški, ti lakomnik siti,
živ ne boš do smrti se nasitil!«

Carja strašno pilo je trpljenje,
lakota mu strašna mučila življenje.
Goltal je meso in goltal je pogače,
piščance in ribe, mlade žabje krače.
Je in je, nikdar se ne nasiti,
željno grlo hoče vedno piti.

Vse v želodec lačni mu potuje,
on pa lačen venomer gladuje.
Vedno huje Šiška car redi se,
od požrečnosti že debeli se,
iti več ne more ne ležati,
v postelji ne more mehki več zaspati

Sla pokliče car, tako mu pravi
naj po širnem svetu tole javi:
— Kdor od strašne kletve carja reši,
kdor mu strašno lakoto uteši,
temu dal vladar bo za nagrado
hčerko svojo, plemenito, mlado!

Zberejo se vseh mazil čuvarji,
čudodelniki, vseh vrst sleparji.
Carja noč in dan hudo morijo,
lakote mu velike ne potešijo.

Rano jutro, ko budi se zora,
Sluge grajske vse v oblekah zlatih

nekdo trka na mostišču dvora.
hitro so pri velikih, železnih vratih.
Gledajo na mostu dete malo,
ki v rokah drži drobno godalo.
»Kakšen veter tebe je prinesel,
kakšen vrag te k nam je v grad
zanesel?«

»Moja pot po gorah se je vila,
carju sem prinesel vsa zdravila.
Sluge grajske so se nasmejali
in pred carja dečka popeljali
Grajska velika odpre se soba,
car sedi v njej, miren ko podoba,
komaj svoje še oči odpira,
nič ne giblje se, ker trebih ga ovira.

Dečko nič ne reče, nič ne pravi,
ampak kar pred carja se oostavi,
dvigne drobno le desnico malo
in zapiska pesem na godalo.
Tolsti car na noge urno skoči,
skače, brca, se po tleh potoči,
z glavo naha in z rokami krili,
poskakuje glibko, kvišku sili,
zdaj pokleka, skače zdaj visoko...
»Nehaj enkrat!« krikne, mahne
z roko.

Toda godba v steno ga zanese,
da se carska vsa palača strese.
Odpočiti samo car se hoče,
a plesati mora, hoče noče.

Tretji dan bilo je plesa konec,
Šiška car postal je suh ko lonec.
Mladič vzela je hčerko Šiška carja
daljne, velike dežele gospodarja.

—o—

A po smrti carja so mu krono dali,
kakor stari listi so pisali.
Iz bolgarskega Igor Samorod.

Meter mleka.

Otrok: Prosim, kilogram mleka!
Trgovec: Mleko se, malček, ne
meri na kilograme!

Otrok: Potlej mi ga pa dajte en
meter.

General Tank je zmagal v vojni...

Izumitelj tanka se je utopil v — kopalnici — Strahote prvih napadov z jeklenimi pošastmi na francoski fronti — Moderne oklopnjače na kopnem, v vodi in — v zraku...

V Longfieldu na Angleškem je po nesrečnem naključju utonil v kopalnici izumitelj modernega bojnega sredstva, tanka, kapetan John Francis Bentley. Bojne vozove za napade v vojni so poznali že stari Asirci in Egipčani pred 3000 leti. Bili so to vozovi iz železa na dveh kolesih, ki so jih vlekli konji. Na nizkem stolpu sta po dva vojaka med dirom kosila sovražnika na vse strani. Kralj Siskak je imel 1200 takšnih vozov, uporabljali so jih tudi Grki pred Trojo. V bitki pri Novari 1511 so podobni bojni vozovi uspešno navalili na konjenico. Tik pred vojno je avstrijski poročnik Butyn predlagal poveljstvu, naj bi uvedli v armado napadalne vozove, toda načrt je zaradi neugodnega pogonskega sredstva padel v vodo. Kapetan John Fr. Bentley je svojo konstrukcijo tanka pokazal l. 1914. lordu Kitchenerju.

Ta ga je pregovoril, da ni zaprosil za patent, ker naj bi stvar ostala še v tajnosti. Ko so pa Angleži med vojno uvedli njegov izum v armado, je mož terjati od države 150 milijonov din odškodnine. Terjatev se je vlekla do l. 1925., ko je kapetan končno propadel, ker ni bilo glavne priče, za dokaz, da je on izumil tank že l. 1914. Kitchener se je bil namreč ponesrečil s parnikom, ki so ga Nemci na vojni v Rusijo potopili...

Tank je šel svojo pot in v strašnih ofenzivah na francoski fronti presenetil Nemce. Kakor orjaške jeklene žabe so se bližale čudne pošasti nemškim postojankam, močje v oklepih so streljali brez uma vanje. Toda krogle so se odbijale od oklepnih plošč grmečega spaka, vedno bliže so prihajale poskakajoče trdnjave. V veliki bitki

ob Sommi, 16. septembra 1916. so tanki izvajali zavezniškim lahko zmago, prodrl so sovražne žične ovire ter prežgali okope prestrašenih Nemcev, ki so bežali.

Toda, skrivnost je bila pojasnjena, prvi strah odstranjen. Jeklenim pošastim so nastavliali Nemci široke prekope in polja min, nalašč zanje so postavili posebne brzostrelne, ostré topove. Na bobneče pošasti so streljali kakor iz uma, posebno spretni artiljeristi so merili na vsak posamezni tank. Mnogo teh se je ustavilo pred okopi, za oklopniki krita infanterija je planila v napad in če je ta izpoletel, so se vrgli Nemci na ujeti tank, mu podtaknili cele vence ročnih granat, jih polili z bencinom in zažgali. Posadka v železni, zaklenjeni celici je morala umreti stranske smrti v nepopisni vročini.

Prišle so nove ofenzive nova presenečenja za Nemce. Angleži so tanke izpoletili in jih v veliki množicah vrgli na bojnišče. Napad pri Cambraiju 29. novembra 1917. je bil veliki dan za tanke. Na skoro deset kilometrov široki črti je navalilo

378 drdrajočih jeklenih pošasti na Siegfriedovo fronto.

Kaj je pomagalo še večje junaštvo artiljeristov in vsi napor baterije, ko je ena sama uničila 12 tankov! Petdeset, pa sto tankov je običalo zadeti, toda ostali so v strašnem navalu pretrgali fronto, pomandrali pod seboj nemške okope, strojnice in zaklone. Divizije nemških polkov so morale v naglici bežati daleč nazaj, da so jih zavezniške čete komaj dohajale.

Tanke na fronto! To je bil bojni klic Angležev!

Francozi in Američani so tekmovali z njimi v gradnji novih pošasti. Dne 2. novembra 1918. so pisali listi:

General »Tank« je dobil svetovno vojno...

In danes? Cela vrsta tankov dopolnjuje morilno orožje velikih držav. Od najmanjšega tanka, ki ga vodi v njem skriti vojak leže in strelja v tem mučnem položaju na sovražnika, pa do orjaških tankov se nizajo pošasti na kolesih in gosenicah. Majhni tanki se približajo sovražniku tako spretno, da jih lahko opazijo šele na razdaljo 15 m. Ženejo jih motorji s 4 ks, so pol metra visoki, okretni in hitri. Spredaj imajo prsobran in periskop. Angleži so postavili posebno vrsto tankov

»oklopno brodovje na kopnem«.

So to tanki, jeklene krste za pilota in strelca. Takšni »Bickers« tanki tehtajo 2½ tone, imajo motor za 50 ks, se z lahkoto spenjajo na strmine z nakloni do 40°, skačejo čez poldrug meter široke kanale in puste 65 km na uro za seboj. Hitri in spretni so tako na kopnem kakor v vodi, kadar plavajo, moli njih strelni stolp s topiči in strojnicami iz vode. Te jeklene amfibije so zrakotesno zaprte, plin in voda jim ne moreta do živoga. Plavajoči tanki so vzeli pešcem zadnjo oporo, ko so se lahko ukopali ob vodah. Zdjaj ni treba več mostov, plavajoče trdnjave naskočijo sovražnika onstran brega, opremljene so povrhi z oddajnikom, da lahko pokličejo rezervne čete na pomoč. Seboj vozijo goriva za 200 km manevriranja.

Šest, deset, pa tudi 23 ton tehtajo

težki tanki, prave križarke na suhem.

Premikajo se s hitrostjo 75 do 80 km na uro, kolesa lahko prestavijo vsak čas na goseničasti pogon. Preskakujeje 4 m široke prekope, naskočijo brez oklevanj strmine do 45° naklona. Strelni stolp se premika v vse smeri, lahki topovi jim ne morejo do živoga. Še strašnejši so 14 m dolgi, s 60 mm debelimi ploščami okovani tanki, ki se premikajo s hitrostjo do 15 km na uro, nosijo pa s seboj tri topove kalibra 15.5 12 strojnic in do 18 mož posadke. Pošasti tehtajo 80 ton in kamor se takšna oklopnjača na kopnem nameri, poruši vse pred seboj.

Vojna tehnika je izumila specialne tanke za jurišanje, za polaganje min, uničevanje frontnih odsekov. Drugi spet so do-

ločeni za gradnjo mostov, za manevriranje kakor podmornice. V Ameriki so zgradili do pet ton težke tanke, ki imajo zgoraj posebno pripravo, da jih lahko dvignejo z letali, prenesejo v sovražnikovo zaledje in napravijo za njegovim hrbtom zmedo...

Rtič Atanas, grobnica ladij ob Črnem morju

Ali se bo Bolgarom posrečilo, odkriti železo na obali v okolici Burgosa

Črno morje ne nosi zaman svojega imena. Ob jasnem nebu se namah sprožijo viharji, ki razburkajo valove. V starem veku so mu rekli »negostoljubno« morje in le spretni pomorščaki so pluli no njem daleč od obale. Kljub lepim zalivom in jeklenomodri barvi vode je morjepuš in jeklenomodri barvi vode je morje puščobno, bre zrib in podmorskega rastlinstva, ki ga imajo slane vode drugod. Le nekatere vrste alg uspevajo na dnu, ki ima polno žvepljenih vrelcev. Žvepleni plizastrupljajo vode in 2000 m globoko morje je do višine 1800 m okuženo z njimi.

Zelo nevarno mesto za pomorščake je rtič Atanas na izhodu zaliva v Burgosu, blizu turške meje. Tu se je ponesrečilo že mnogo ladij, odlon magnetne igle jih je izvalil na čeri, kjer so se potopile. Dolgo niso mogli priti stvari do dna, dokler niso odkrili, da morajo biti v bližini skladi železa, ki privlačijo magnetno iglo. Navtične karte so popravili s svarilnim znakom in preračunali odklon magnetna, da zavozijo lahko tudi ponoči v pravo smer.

Bolgarom ne gre i zglave uganka, kje so železni sloji. Obala je res daleč naokrog

polna železnega kršca, peska, na katerem postanejo kopalci namah rujavi. Ljudje so se v iskanje rude tako zaverovali, da že računajo s časom, ko bo tamošnje, sicer sicer revno okolico obogatila železna industrija, ko se bodo odprle tovarne in bod ovisoki dimniki pričali, da je prišlo v deželo novo blagostanje.

Toda, zemlja ne daje tako lahko svojih zakladov na dan: treba bo še precej truda, da bodo našli železne rezerve, ki morda segajo na morsko dno, kamor jim je težje slediti.

To so bila poročna potovanja!

Francoski zvezdoslovec Flammarion se je s svojo nevesto p oporoki vzpel v gondolo balona in srečni parček je prebil 13 ur v zraku. Visoko gori je žena obljubila možu, da ga bo spremljala vse življenje. Bila mu je nad vse zvesta in nikoli ni mogla pozabiti srečnih trenutkov, ko sta tako »visela« v zraku nad njima je bil razpet baladnih zvezd, zjutraj so se pa zablesteli vrhovi Alp v zlati zarji.

Podobno zračno potovanje si je privoščil francoski kapetan Carbonnet. Ali, gondolo je zanesel južni veter v breg, kjer se je pretrgala. Kapetan je obležal mrtev, mlada nevesta je podla v sneg, kjer je težko ranjena zmrznila, preden so jo našli ljudje...

Tudi Američan Robertson je šel od oltarja na izlet z gondolo. Toda, žena se je prestrašila in skočila iz balona na reko Tennessee. Robertsonu se je posrečilo ustaviti balon in ko je pristal, mu je prihitela naproti žena vsa premržena, pa vendar srečna, da si je rešila življenje. Angleški major Powell Cotton je šel z nevesto na poročno potovanje v pragzdove Afrike. Divjaki, ki se niso videli belega človeka, so ju ujeli. Major je navdušil poglavarja s čarovniškimi triki tako, da mu je ta dal dva konja, na katerih se je zaljubljenima mladoporočencema posrečilo pobegniti.

Francoski znanstvenik grof de Lesdin je šel na poročno potovanje iz Pekinga v Tibet po samotnih krajih, kamor še ni predril noben Evropejec. Ko sta prišla do izvira Jangtsekianga, jima je zmanjkalo hrane. Več tednov sta živela le od tega kar sta ulovila.

Američan kapetan Andrews je napravil 4 m dolg, pol metra širok čoln. V

majhno kabino je posadil nevesto in odplul čez Atlantik v Evropo. Ladjici je bilo ime »Mračna tajna«. In res, vzela ju je tajna, nikoli več niso čuli o njih.

Mister Jarbot iz Chicaga se je že na poroki izkazal pravega Američana. Stavil je, da bi šel na poročno potovanje

Za 19.000 lir je prodal svojo glavo

V Milanu so se sprli zaradi glave uglednega meščana. Flaminij Cnochi, znan pod imenom »Crapa«, je namreč prodal svojo glavo dvema nemškima zdravnikoma, s katerima je potoval po Italiji. Pri notarju so napravili pogodbo, Cnochi je dobil takoj izplačanih 4000 lir, ostalo do bila njegova družina po smrti.

Ko sta se Nemca vrnila v domovino, sta neprevidno objavila Cnochino sliko v ilustriranih listih. Crapa je dobil konkurenčno ponudbo. Nekdo mu je ponudil za glavo takoj 15.000 lir, po smrti pa družini 35.000 lir... Crapa ni vedel, kaj bi Cnapravil. Po vsem Milanu je znan za-

Shawovi aforizmi

Divjaki kleče pred kipi iz kamna in lesa. Kulturni ljudje se pa plazijo po kolenih pred ljudmi iz krvi in mesa. Ne stori drugemu, kar samemu sebi ne želiš. Lahko se zgodi, da imajo drugi drugačen okus.

So narodi, ki vse svoje genije povzdigujejo v boga. Zato jih nihče ne posluša. Človek, ki ga boli boba, ima vsakega zdravega človeka za srečnega. Prav tako zobobolno mislijo neredkokrat siromašni o bogatih.

radi svojih akrobacij na ulicah. Stoklo in kamenje žre pred ljudmi, stare cunje polije s petrolejem, jih zažge in — poje.

Zdaj se prepirajo zanj, kdo bo dobil njegovo lobanjo po smrti. Neki cirkuški ravnatelj mu je ponudil velike vsote denarja, če vstopi v njegov krog. Hudo je res, če človek ne ve, kam bi se obrnil,

— Hoj, gospodična! Molji vam vendar niso toliko blaga pohrustali...

Črpalka, kakršno bi hotel imeti vsak gasilec

Navrtali so v zemljo za pitno vodo, priteklo je pa izvrstno vino...

Stari tapetnik Pillier je imel v francoski ivas imajhno hišico tik lepe vile bogataša Doraina. Kakor neboljena pastorka je čepela Pillierova hišica zraven Dorainove in bogataš se je zaman prizadeval, da bi imu jo prodal. V njej se e rodil, v njej zrased, pa hoče v njej tudi umreti, je dejal Pillier.

Soseda sta bila sprta, nista se mogla videti. V Pillierovo hišo je prisijal svetel žarek onega dne, ko je po neki stari teti podedoval precej denarja. Cim je prišel denar k hiši, je dejala žena: — Slišiš, kam bi z denarjem! Stara sem, težko hodim k sosedovim po vodo, napraviva v hiši vodnjak. Pokliči Tripota, pa naj v kleti navrtla zemljo, morda bo mo že tam našli talno vodo.

Rečeno, storjeno! Tripot je prišel, bil je daleč naokrog znan kot najboljši izvedenec za vodnjake. Stara Pillierova mu je pokazala v kleti kraj, kjer naj vrta. Mož ni dolgo vrta, ko je zavohal vlogo. Sel je domov in prinesel sesaljško, cevi ter pipo, da bo postavil vodovod v kuhinjo.

Vtaknil je cev v zemljo, nastavil črpalko in začel sesati vodo iz zemlje.

Stari Pillier in žena sta radovedna opazovala Tripota pri delu. Oba sta bila zadovoljna, da bosta imela vodo vprav pred nosom.

— Spočetka je voda kalna, ali kasneje se bo že sčistila! je pripomnil Tripot, ko je tekla rumenkasta voda v nastavljeni skaf. Mož je črpal in črpal, da so mu tekle potne srage po čelu, toda voda je bila še vedno kalna. Stari Pillier, ki je imel kot vinska bratec dober nos, je jel vohati okrog. Sklonil se je k skafu in dejal: — Slišiš, Tripot! Praviš, da je to voda. Hudiča je — vino, pristno vino je...

In že je nesel skaf k ustam ter lokal umazano tekočino s slastjo v žrelo. — Ha, pa še kakšno vino. Hej, to je pijača! Poskusi.

V Tripot je nagnil in nevrno zmigal z rameni.

— Za vruga! Kaj takega se mi še vse življenje ni pprimerilo. Iščem vodo, pri-

teče pa vino... Pa, kako za vruga je to mogoče?

Pillier je triumfiral. Imel bo studenec, kakršnega nima nihče daleč naokrog. Denar, ki ga je dal za vodnjak, se mu bo hitro izplačal. Kakor ponorel je planil v vas in javil sosedom veselo vest. Ti so prihiteli z vedri in skafi, jih polnili z vinom in se silili z njim. Ko je bilo pivovanje v kleti na višku, je planil vanjo bogataš Dorain in se razkačen zadril:

— Lopovi! Faloti! Tatovi! Poklical sem že orožnike! Jaz vam bom pokazal, kaj pravi, krasti moje žlahtno, že nad deset let staro vino. Vsi boste prišli pred sodišče, tam boste imeli priliko, zagovarjati se, zakaj ste kradli tuje imele. Pillier in sosede so bili namah trezni. Tripot je bil namreč navrtal zemljo naravnost v velike sode Dorainove vinske keti. Nihče ni vedel, da stoji Pillierova hišica prav za prav nad vinsko bogatašovo kletjo. V eni uri je bila vsa vas izpraznila ogromen sod.

Maribor

Pekovski pomočniki odgovarjajo svojim mojstrom

V sredo je priobčil »Slovenec« članek pekovskih mojstrov »Kdo je kriv, da ni v pekovski stroki kolektivne pogodbe?«, v katerem so hoteli pekovski mojstri na svoj način informirati javnost o poteku pogajanj za novo kolektivno pogodbo med njimi in njihovimi pomočniki. Mojstri mečejo v članku vso krivdo zaradi neuspeha pogajanj na pomočnike, kar pa ne odgovarja resnici. Zato smo primorani odgovoriti in prikazati javnosti resnično in pravo ozadje za borbo okoli nove kolektivne pogodbe.

1. Pekovski pomočniki nismo šli na pogajanja z mojstri pod nobenim vplivom, ker smo polnoletni in vemo, kjer nas čevlji žuli. Vsako noč, ko ves božji svet počiva, in tudi naši mojstri, moramo mi garati, tudi za nje. Za neuspeh pogajanj niso krivi nobeni »marksistični voditelji«, temveč voditelji pekovskih mojstrov. Kajti po nalogu njihovih voditeljev iz Zagreba so mojstri odpovedali kolektivno pogodbo v Celju, Splitu, Karlovcu in drugje.

2. Po stari kolektivni pogodbi, ki pa že pol leta ni več v veljavi, nismo pekovski pomočniki v Mariboru najbolje plačani v državi. V Zagrebu, Ljubljani, Beogradu so plačani pomočniki enako kakor tukaj, če ne še boljše. Stare kolektivne pogodbe se večina pekovskih mojstrov sploh ni držala. Na prste bi lahko prešteli vse tiste pomočnike, ki so po kolek-

tivni pogodbi plačani od 300 do 400 din tedensko. Če so plačani pomočniki ponekod na jugu na pr. Užice (250 do 350 din) niže, je to razumljivo, ker je tam življenje dosti, skoraj za polovico cenejše od življenja v Mariboru.

3. Inicijativo za pogajanja za novo kolektivno pogodbo smo dali pomočniki (dopis pekovskim mojstrom 25. maja letos) in ne mojstri, ker se v brezpravnem stanju ni dalo več živeti.

4. Na drugem skupnem sestanku je predsednik Združenja pekovskih mojstrov zahteval od nas, da se preko oblasti odredimo naredbi banske uprave glede omejitve nočnega dela, in da bi se pogajanja šele nato nadaljevala. — Na tem sestanku z mojstri tajnik Združenja sploh ni zapisoval poteka pogajanj, čeprav se je govorilo o najvažnejših točkah pogajanj, iz česar so pomočniki sklepali, da

mojstri ne jemljejo stvari resno, kakor bi morali. — Poleg naredbe banske uprave, ki bi se ji naj odpovedali, so mojstri zahtevali tudi, da bi se vnaprej odpovedali eventualnemu zakonu, ki bi ga v smislu te naredbe izdalo ministrstvo za socialno politiko. Na zadnje nismo mogli pristati, ker bi se to protivilo zakonu in naredbi. Ker nismo pristali na to, so se pogajanja razbila. Po čigavi krivdi? Čakali smo nekaj dni, da bi nas mojstri obvestili o nadaljnjih pogajanjih. Ker pa se to ni zgodilo, smo poslali 7. julija mojstrom dopis, v katerem smo zahtevali, da se pogajanja nadaljujejo.

Mojstri vseskozi naglašajo, da so mezde njihovih pomočnikov velike, ali za naporno nočno delo so te mezde mizerne. Trebalo bi se samo razgovoriti o škodljivosti nočnega dela pekovskih pomočnikov in vajencev. Pekovski pomočniki.

Nevaren požar v okolici

Danes zjutraj ob pol drugi uri so zajeli plameni v Rošpohu pri Kamnici gospodarsko poslopje posestnika Ivana Groseka. Domači in bližnji sosedje so nevaren požar kmalu opazili. V največji naglici so začeli reševati iz gorečega gospodarskega poslopja živino, obenem pa so poklicali mariborske gasilce, ki so bili kmalu po izbruhu ognja na kraju požara. Nekaj za njimi so prišli tudi studenški ga-

silci. Vendar je bilo težko kaj rešiti, saj je bilo od silne vročine zadnjih dni vse razsušeno ter je bilo v gospodarskem poslopiju dosti spravljene sena. Gasilci, ki jih je vodil podpoveljnik mariborske gasilske čete g. Anton Benedinčič, so mogli ogenj samo lokalizirati, da ni zajel še sosednjih poslopij. Posestnik Grosek ima okoli 60.000 škode.

Krvav pretep sredi Studencev

V Gozdni ulici v Studencih je prišlo zvečer do prave rabuke, ki jo je povzročil 68 let stari brezposelni delavec Simon Šigovec. Šigovec je znan pijanec in pretepač ter je imel že čestokrat opravka z oblastmi. Ker ni tukajšnji občan, ga je hotela občina spraviti v njegov domovinski kraj v Slovenjgradec. Zadnje ga je tako razjezilo, da se je napil, prišel zvečer pijan domov ter začel z nožem tekati za otroki. Prihiti so ljudje ter mu ho-

teli izviti nevarno orožje. Pri tem pa je Šigovec ranil z nožem svojo ženo, otroka, 45 let starega kotlarja drž. železnice Petra Pridigarja ter njegovo ženo in hčerko. Na kraj krvavega početka zblaznelega pijanca je bila poklicana rešilna postaja, ki je trj ranjene odpeljala v bolnišnico. Najnevarnejše episkodbe od vseh je dobil Pridigar. Šigovec ga je zabodel v ramo in prsa.

TRANSPORT SEZONSKIH DELAVCEV V FRANCijo

Sinoči so se pripeljali na mariborski kolodvor sezonski delavci iz Prekmurja in Hrvatske, ki so namenjeni v Francijo. V kolodvorski restavraciji so jim pripravili večerjo, nakar so se naši delavci namestili v poseben vlak, ki jih je ponoči preko Nemčije odpeljal v Francijo. V transportu je bilo 140 delavcev in delavk.

m. Umrl je v 52. letu starosti poštni inspektor g. Avgust Spendl, nameščen pri poštnem uradu II. v Mariboru. Pokopan bo danes, v soboto, ob 16. uri na pobeškem pokopališču. Pokojnik je bil vzoren uradnik in narodnjak.

m. Poročili so se v Mariboru: Lah Ladislav, poročnik bojnega broda v Tivatu in Dilber Rajka, domačica; Crnkovič Blaž, delovodja in Pernat-Blaž Ana, zasebnica; Klasinc Ferdinand, mehanik-šofer in Škrabl Gracijana, šivilja; Lorbek Franc, strojevodja drž. ž. v p. in Valh Antonija, kuharica; Čokl Rudolf, trgovski sluga in Belac Angela, služkinja; Spitalar Vladislav, sedlarski pomočnik in Leonhard Matilda, tkalka; Zgonc Franc, zas. uradnik in Rošic Katarina; Kovac Franc, mizar in Trop Ana.

m. Policijska vest. Predstojnik mariborske mestne policije g. Stanko Kos je nastopil redni letni dopust. Zastopal ga bo policijski svetnik g. Pestevšek.

m. Danilo Čerpec ni utonil, kakor se je prvotno domnevalo. 10 letni deček je pisal iz Rogaške Slatine pismo, v katerem sporoča, da je pri svojih starših v kopalšču.

m. Društvo ljubiteljev ptičarjev v Mariboru ima 7. avgusta ob 20. uri v hotelu »Zamor« izredni občni zbor.

m. Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč v nedeljo 23. julija vrši OUZD zdravnik g. dr. Zirnagst Teobald, Maribor, Kralja Petra trg 2/I.

m. Z morja so se sinoči vrnil udeleženci počitniške kolonije JS, ki je bila v Bakru. Istega dne se je odpeljala na sončni Jadran druga skupina.

m. Prah, prah, prah. Tržaška in Ptujška cesta sta menda najbolj zastopavljeni v Mariboru. Le redko kdaj zaide na Tržaško cesto škropilni voz, na Ptujski cesti pa je bil samo enkrat. Stanovalci Ptujške ceste so ogorčeni, saj izgleda, da se odgovorni samo norčujejo, ko so enkrat samkrat pustili škropilo to cesto, ki je ena najbolj prometnih cest v okolici. Prah je že neznosen. Zeleti je samo, da bi gospodje, ki odločajo o škropljenju cest, prišli neko popoldne peš na Ptujško cesto.

m. Karambol med tov. in osebnim avtomobilom. Na križišču Kopališke in Aleksandrove ceste je zavozil z opoko natovorjen avto prevoznika Ivana Dornika iz Pipuševе ulice v osebni avto nekega mariborskega zdravnika. Do nesreče je prišlo, ker so na tovrnem avtomobilu odpovedale zavore. Zdravnik ima na prednjem delu svojega avta za 370 din škode.

m. Motociklist zadel v kolesarja in se poškodoval. V mariborsko bolnišnico so pripeljali krojaškega mojstra Franca Vojska iz Slovenske ulice v Mariboru z občutnimi poškodbami po glavi in očesu. Krojaški mojster je dobil poškodbe na križišču Vrbanove in Koroščeve ceste, ko je zapeljal s svojim motorjem v kolo strugarja drž. železnice Otona Lorberja, kateremu se pa ni nič hujšega pripetilo. Lorber ima na svojem kolesu okoli 300 din, Vojsk pa na motorju okoli 2000 din škode.

m. Služba božja bo v nedeljo na sledečih planinskih postojankah: pri Pohorskemu domu ob 9. uri, pri Sv. Arehu (Ruška koča) ob 10. uri, na Smolniku ob 9. uri, pri Koči pod Kopo (Pungart) ob 11. uri, na Uršlji gori (Plešivec) ob 9. uri. V mariborski frančiškanski cerkvi ob četrt na pet zjutraj za izletnike, ki odhajajo iz Maribora v nedeljo zjutraj.

m. Rezervni oficirji mariborskega pododpora Udruženja rezervnih oficirjev in ratnikov se obveščajo, da bo prirejeno od 5.—8. septembra skupno polovanje v svrha prisostvovanja

POHISTVO.

kuhinjske opreme, spalne sobe, dobavlja solidno najceneje

»OBNOVA«, F. NOVAK, Jurčičeva ulica 6

vojaškim svečanostim na kraljev rojstni dan v Banjici v Beogradu in poklonitve neznanemu junaku na Avali ter blagopokojnemu kralju Aleksandru na Oplencu 7. sept. Preskrbljeno bo brezplačno potovanje in prenočišče. Udeležba le v uniformi. Obvezne prijave članov sprejema uprava mariborskega pododpora do 31. julija.

m. Promenadni koncert v mestnem parku bo nocoj od 20.30. do 22. ure. Igra vojaška godba. Kapelnik g. Jiranek.

m. Maistrovi borci, prijatelji in soimisljeniki! Udeležite se maše-zadušnice v sponi 5 letnice smrti generala Rudolfa Maistra, ki bo v frančiškanski cerkvi v sredo 26. t. m. ob pol 9. uri dopoldne. Istega dne ob pol 6. uri zvečer bo na mestnem pokopališču na Pobrežju ob njegovem grobu spominska svečanost s sodelovanjem pevskega društva »Jadran«.

m. Dekleto je izginilo. Postrežnica Stefanija Kanger iz Zrinjskega trga je prijavila na policijo, da je neznan kam izginila njena varovanka 11-letna nezakonska hčerka Stanislava Lorbekova.

m. Novo kolo je bilo ukraden v Trstenjaku ulici izpred neke branjarje elektricarju Francu Gašperju iz Pobrežja. Kolo je znamke »Eldi«.

m. Bencin je izginjal že dalje časa iz rezervoarja tovornega avtomobila prevoznika Ivana Dornika iz Pipuševе ulice. Prevoznik je oškodovan za okoli 450 din.

* Dr. Varl Valentin zopet ordinira. * Vinotoč Jan na Kalvariji odprt.

1. Sokolska četa v Radvanju priredi jutri v nedeljo ob 20. Finžgarjevo dramo »Razvalina življenja«.

* Izredna priložnost za obisk Graza s »Putnikom« v sredo, dne 28. julija t. z. »Din 100«—Prijavite se takoj!

* Proslava praznika sv. Krištofa — zaščitnika avtomobilistov. Avtomobilisti, člani ljubljanske sekcije avtomobilskega kluba, bodo proslavili v nedeljo, dne 30. julija, na Pokljuki praznik svojega zaščitnika. K tej proslavi so povabljeni tudi člani mariborske sekcije. Udeleženci avtomobilisti in motociklisti se zbirajo na Bledu pri kavarni »Toplice« in »Park« hotelu do 9. ure dopoldne, od koder bo nato skupni odhod na Pokljuko. Tam bo ob pol 11. uri pred kapelico obred blagoslovitve vozil. Mariborska sekcija avtomobilskega kluba poziva s tem svoje članstvo tako avtomobiliste kakor tudi motocikliste, da se te proslave v čim večjem številu udeležijo. Zaradi skupnega kosila na Pokljuki naj javijo morebitni udeleženci svojo udeležbo tajništvu mariborske sekcije z navedbo števila oseb do najkasneje v sredo, 26. t. m., pisмено ali po telefonu. Podrobnosti so razvidne iz Auto in Sport revije št. 7.

* Prijubljeni izleti v sloviti Marlaželi: od 5. do 6. avgusta za Din 200.—. Zastopajte si mesta pri »Putnik-u«, Maribor, Celje, Ptuj.

* Na enem izletu v tri države: od 6. do 8. avgusta z luksuznim avtokarom »Putnik-a«: Ljubljana — Trst — Benetke — Padova — Kobarid — Bovec — Beljak — Vrbsko jezero popolen aranžman, kolektivni polni list le din 770.—. Prijave le do 25. julija pri »Putnik-u« Maribor — Celje — Ptuj.

* Podporno društvo žel. delavcev in uslužbencev v Mariboru obvešča svoje članstvo, da je občni zbor dne 9. julija t. l. sklenil zvišanje članarine za din 150.— od člana mesečno in to pričenši s 1. avgustom t. l. Članstvo se poziva, da gornje upošteval.

* Vinotoč »Pod vejo« odprt. Zorko, Košaki.

m. Nočna lekarniška služba (od 22. do vključno 28. t. m.): Lekarna pri sv. Antonu, Frankopanova 18, telefon 27-01; lekarna pri Mariji pomagaj, Aleksandrova cesta 1, tel. 21-79.

Kino

* Grajski kino. Danes velika zgodovinska kraljice Viktorije v filmu »Kraljica Viktorija«. Ne zamudite!

* Esplanade kino. Do vključno srede velezanimivi franc. film »Bela suznja«, Vivian Romans. Krasna vsebina!

* Union kino. Do ponedeljka »Hči Sanghaja«. V glavni vlogi znamenita Anna May-Wong.

* Zvočni kino Pobrežje: 22. in 23. julija največji film vseh časov »Scipion afrikanec« iz leta 216 pr. Kr.

Radio

Nedelja, 23. julija
Ljubljana: 8. Klavirski koncert (Silva Hrašovec), 9.15 Prenos cerkvene glasbe 99.45 Verski govor, 10. Promenadni koncert iz Rogaške Slatine, 11.30 Koncert opernih napevov, 13. Akademski pevski kvintet, 14. Plošče, 17. Reja malih živali, 17.30 Domači koncert RO, 20. Vinčarsko slavlje, 20.30 Koncert iz Rogaške Slatine, 21.30 Plesna glasba (plošče), 22.15 Veseli operetni zvečer ki RO. — Beograd: 13.10 Narodne pesmi s spremljavo tamburaškega RO, 20. Skladnijski večer. — Bratislava: 22. Ciganska kapela. — Monakovo: 20.20 Haydnova tridejanska opera »Nepričakovano srečanje«. — Bruxelles II.: 21. Devela Beethovenovi simfoniji. — Budapest II.: 18.30 Simfonični koncert. — Rim: 21. Verdijeva opera »Rigoletto«. — Varšava: 16.55 Operni dueti za dva soprana.

Ponedeljek, 24. julija
Ljubljana: 12. Plošče, 13.20 Opoldanski koncert RO, 19.40 Ptujška ali Crna gora, 20. Les petits riens balets (člani orkestra berlinske drž. opere), 20.10 Nekaj besed o nervozni in nevrasteniji, 20.30 Terež sester Fink in RO, 22.15 Kmečki trio. — Beograd: 20.30 Violinski koncert gdične Mary Žeželj, 21.25 Cello-koncert prof. Slavka Popova. — Budapest I.: 20.30 Mascagnjeva »Cavalleria rusticana«. — Praga: 21. Simfonični koncert Češke filharmonije, 23. Nočni koncert Češke glasbe. — Bratislava: 19.40 Sodobna slovanska glasba. — Radio Paris: 18.15 Zborova glasba iz Shakespearjevih časov v Angliji.

Mali filozof

Bil sem povabljen v rodbino, na obhajanje godu sinka, 12-letnega gimnazijca. Ta je dobil za vezilo od svojcev in prijateljev veliko lepih knjig, ki jih je z veseljem pregledoval. Pri tem sta se spriz mlajšo sestrico, ki še ne hodi v šolo, a je hotela gledati slike v knjigi, ki je pravkar njega najbolj zanimala.

Dečko ji knjige ni hotel dati. »Poglej si druge, saj jih je dosti,« je dejal razdraženo.

Mala pa se je kapricirala prav na to knjigo. Po dolgem prerekanju je posegla vmes mati in velela dečku: »Tak, daj mi no knjigo, ali ne veš, da pametni odneha?«

»Dovolj slabo,« se je odrezal deček.

»Potem se zgodi le to, kar hoče neumnik!«

Objave VIII. Mariborskega tedna

* VIII. Mariborski teden od 5. do 13. avgusta bo pokazal na veliki tekstilni razstavi prvič v popolni celoti vse proizvode naših domačih tekstilnih tovarn. Industrijski del bo pa pokazal tudi druge panoge. Bogata bo obrtna razstava z izdelki najnaprednejših obrtnikov vseh strok. Tujsko-prometna in gostinska razstava bo sta znamenitost, ki bo že sama vredna obiska tedna. Razstava narodnih vezenj bo revija ženskih ročnih del iz vseh naših krajev. Narodopisna razstava bo predstavila javnosti vse naše pereče probleme. Na gledališki razstavi bodo videli uspehe 20 let Narodnega gledališča v Mariboru. Poleg tega obsega program: festival narodnih običajev, igre, sport, koncerte, zabave, razne specialne razstave itd. Od 1. do 17. polovična vožnja po železnici.

* Objave Mariborskega tedna. Stanovanjski urad Mariborskega tedna prosi vse, ki bodo od 5. do 13. avgusta razpolagali s čistimi privatnimi sobami, da mu jih prijavijo do 29. t. m. pri »Putniku« v Gradu, pozneje pri ekspozituri na kolodvoru.

Iz legla malarije — plodno polje

Inž. Josip Teržan

Pontiniško močvirje je delalo težke skrbi že rimskemu cesarstvu, v srednjem veku pa papeškimi vladami Italije. Vsi naporni poizkusi za osuševanje močvirja so ostali več ali manj brezuspešni. Ni se jim posrečilo Pontiniškega močvirja spremeniti v rodovitno polje, ki bi preživljalo tisoče in tisoče ljudstva, želnega lastne grude in kruha.

Kar se ni posrečilo gospodarjem Italije starega in srednjega veka, to je uspelo gospodarju Italije novega veka: Mussoliniju.

Pontiniška močvirja so bila groza in strah za človeško življenje. Iz njih je prihajala smrt v tisočih in stoletjih: malarija! Osuševanje pontiniških močvirij so še pred nedolгим časom smatrali strokovnjaki za neizvedljivo in nemogoče. In vendar je bilo mogoče! Za to

delo so bila potrebna velika sredstva, prvovrstna in obsežna organizacija ter znanstveno delo. Paralelno z vodogradbenimi deli se je vršila melioracija zemlje in naselitev prebivalstva.

Sredstva so bila zbrana na podlagi posebnih zakonov, metodično izvršitev delovnega načrta pa je vodil Mussolini sam, ki je tudi vedno natančno določil, v katerem času se naj izvrše gotova dela. Znanstveni inštituti so izročili vodogradno melioracijo dvema konzorcijema, poljedelsko melioracijo pa je izvršila »Dobrodela organizacija bivših bojnikov.«

Pogubonosno močvirje, iz katerega je nastala v najkrajšem času zdrava, cve-toča pokrajina, polna dela in življenja se imenuje: provincija Littoria, s svojimi modernimi, na novo ustvarjenimi vašmi.

seledečih odločb:

28. avgusta 1931. je podpisan dekret, s katerim je bilo dodeljeno nacionalnemu združenju vojnih borcev 18.000.000 ha zemlje. 10. novembra 1931. so začeli sekati gozdove na površini 6280 ha. 30. junija 1932. so položili temeljni kamen za mesto Littoria. 18. decembra 1932. je Mussolini posvetil Littorio in s tem slovesno pristopil k delu poljedelske amelioracije zemlje in zgradil 516 kmetij. 5. avgusta 1933. je Mussolini ustanovil mesto Sabaudia in mlatil prvo pšenico, ki je rodila na novo pridobljeni zemlji Littoria. 18. decembra 1933. so pristopili k drugemu delu amelioracijskih del zemlje in zgradili 850 novih kmetij. 15. aprila 1934.

je Mussolini posvetil ustvarjeno provincio Littoria. 19. decembra 1934. je Mussolini ustanovil mesto Pontinia in slovesno uvedel dela za tretji del poljedelske amelioracije zemlje in za zgradbo nadaljnjih 700 kmetij. 27. avgusta 1935. je duce mlatil prvo pšenico, ki jo je rodilo polje Sabaudia in slovesno stavil v pogon naprave za namakanje zemlje. 18. decembra 1935. so posvetili mesto Pontinia in pristopili k zgradbi nadaljnjih 118 kmetij. 25. aprila 1936. so položili temeljni kamen za mesto Aprilia in za poskusno drevesnico Arnaldo Mussolini. Začeli so z zgradbo naselja levo od Via Appie. 29. oktobra 1937. so posvetili mesto Aprilia in pristopili dovršitvi še 334 kmetij.

Težka borba za plodno zemljo

Veliko in trudapolno je bilo delo v posameznih etapah. Pokazale so se težkoče pri vodnih napravah. Delo je motila usodepolna malarija, primanjkovala so zgradbe za bivanje delavskih oddelkov itd.

Z melioracijo pridobljena zemlja ni takoj dobra in rodovitna. Ima slabe lastnosti, konstitucijo in strukturo, je ali slaba ali kislja, reagira slabo na gnojila kakor tudi na korekture, ki jih vrši človek s svojim delom.

Zemlja je še pusta in mrtva. Če dežuje se napoji kakor šota, potem pa ne upija več nadaljne deževnice. (Sličen primer imamo mi na Ljubljanskem barju.)

Radi tega je bilo potrebno, da so vsi znanstveni inštituti napravili nebroj poizkusov, kako je treba to zemljo obdelovati. Na licu mesta je bilo zgrajenih mnogo poizkusnih postaj, katere ne zaostajajo v ničemer za našimi kmetijskimi poizkusnimi postajami, katerih imamo v celi državi samo osem.

Potrebno je bilo zgraditi 359 km poljskih poti za zvezo med posameznimi kmetijami. Na vsak ha odpade 23 m poti.

Zmaga znan'a in dela

Odnos kolonistov do države je sledeč:

Država ima pogodbo s kolonisti na podlagi zakupa o najemninu na polovico pridelka. To pomeni, da mora naseljeniška družina dati polovico svojih poljskih pridelkov nacionalnemu združenju vojnih bojnikov.

Za prvih pet let je zasiguran vsaki družini skupni letni minimalni dohodek 1.500 lir. V tem ni vračunano stanovanje, izkupiček od svinjereje in kurjereje, od mleka, v kolikor ga kolonistijska družina porabi sama, drva in donos iz vrta.

Pogodba pa izzveni v cilj, da lahko najemnik postane lastnik kmetije. To je možno na ta način, da se vrednost zemlje, poslopij, živine itd. po sedanjih efektivnih vrednostih oceni in da najemnik v 15 letnih obrokih odplača kapital z obrestmi. Odplačilo teh anuitet se vrši z naturalljimi (kmetijskimi pridelki), ki jih oddaja združenju vojnih borcev, ki jih vzame v račun po tržnih cenah.

Poljedelec, najemnik stoji pod tehničnim vodstvom združenja vojnih bojnikov vse do pravne samostojnosti, ki dobi polno lastninsko pravico nad zemljo, ki jo je do takrat obdeloval kot najemnik.

Gigantsko delo osuševanja pontiniškega močvirja kaže pogum, voljo in nov duh, ki vlada v italijanskem narodu. Temu delu se moramo čuditi, toda to ni čudež. Mussolini je na koncu celokupnega dela govoril zbranim naseljencem v Littoriji: »To, kar smo dovršili, ni čudež, ampak vaše delo, vaša vztrajnost, trdna volja in velika sposobnost naših inženjerjev in agronomov, moja volja in prihranki italijanskega naroda.« Osuševanje pontiniškega močvirja in njegova privedba v kmetijsko kulturo je največja zmaga kmetijske tehnike katero so tekom zadnjih stoletij dobojevali bojniki miru in narodnega blagostanja: znanstveniki, tehniki, delavci in kmetje!

Sokolstvo

SOKOLSKI NASTOP V LAPORJU PRI SLOVENSKI BISTRICI

Agilna sokolska četa v Laporju pri Slovenski Bistrici je imela kakor vsako leto tudi letos svoj javni telovadni nastop. Ze zgodaj zjutraj je bilo na telovadišču vse živo. Popoldan je bila povorka, katere se je udeležilo lepo število sokolskih pripadnikov. Slišati je bilo gromke klice »Zdravo!«, ki so odmevali po sokolskem Laporju. Povorki je bil telovadni nastop, pri katerem so sodelovala razna društva: Črešnjevce, Poljčane, Slovenska Bistrica in Pragersko.

1. Sokol I. javlja vsem bratskim društvom, da se vrši letni nastop, proslava 10 letnice obstoja društva ter razvite naraščajočega in društvenega prapora **nepreklicno 8. septembra** (v slučaju slabega vremena 10. septembra) na letnem telovadišču. Opozorjamo na to vsa ostala društva ter jih

prosimo, da istega dne ne prirejajo svojih prireditve. Spored prireditve sledi v dnevnem časopisju in letakih. Odbor.

1. Sokol Limbuš priredi v nedeljo, dne 23. julija 1939, ob 15. uri na letnem telovadišču svoj letni telovadni nastop, v slučaju slabega vremena dne 6. avg. 1939. Sprejem gostov ob 2.45 uri na postaji Limbuš, od tam povorka na letno telovadišče. Po nastopu prosta zabava s plesom.

Sport

TENIŠKI DVOBOJ CELJE-ATLETIKI

Jutri ob 7. zjutraj se bo pričelo na tenišču SK Celja v mestnem parku izločilno prvenstvo države za moštva med Celjem in Atletiki. Zaradi važnosti in pomena tekmovanja bosta oba kluba postavila svoje najmočnejše moči ter bodo nastopili najboljši celjski teniški igralci, kakor Skoberne, Toplak, Goršek in mlajši.

Ravnina pontiniškega ozemlja

Ravnina pontiniškega ozemlja, obkrožena z griči ter strmimi pobočji, ki prehajajo v gorovje, iz katerega prihajajo potoki in reke, ki namakajo to ravnino, nima prirodnega izliva v morje.

Močvirja in gozdovi so se menjavali kakor v poldivji naravi. Človek, ki se je podal v to močvirje, je postal brezpogojno žrtev malarije.

Možnosti za poljedelstvo so bile zelo primitivne ter omejene samo na pašništvo. Divje črede, pretežno bivolov, so oživljale to brezupno pokrajino. Na tem

obširnem ozemlju je živel par mesecev na leto nekaj drvarjev in kmetov, ki so prišli z gorovja, da bi si pridelali na malih, deloma osušanih parcelah nekaj pšeničnega zrna. Čim so setev poželi, so se takoj odstranili z močvirnate zemlje, pred napadi mrzlice.

Da se ni tekom prejšnjih stoletij posrečilo rešiti usode te brezupne pokrajine, leži vzrok v tem, da ni bil nikdar napravljen celoten melioracijski načrt. Izvršena so bila le posamezna dela, ki pa so zopet propadla, ker niso imela osnove v celoti.

Razdelitev osuševalnih del

Celokupna dela za osuševanje pontiniškega močvirja, deli prof. dr. Franco Angelini v oddelke:

1. VODOGRADBENE MELIORACIJE

Vodogradbene melioracije so izvršili po klasičnem principu in sicer: a) Zunanje vode, ki pritekajo v močvirje iz gora, odvajajo ločeno s posebnimi, zato zgrajenimi kanali. b) Močvirno, stoječo in talno vodo odvajajo posebej. Vodijo jo k črpalkam črpalne postaje: c) regulacija reke Agre. d) zgraditev nabiralnega bazena: e) regulacija vod v pogorju: f) izkoriščevanje gorskih voda za namakanje: g) naprava cest v melioracijskem ozemlju.

Pontiniško ozemlje se deli po novi ureditvi v dve območji: 1. Melioracijski konzorcij Littoria, ki obsega zono med reko Sisto in griči Velletri in Cap Circeo.

Ta obsega 50.000 ha. Manjši del te zone je ravnina, ki služi rekam Teppia, Cisterna itd. kot nabiralnik v slučaju povodnji; večji del je valovit, ki se deloma nagiba k morju, deloma k reki Sisto.

Za poljedelstvo prihaja v poštev samo ravnina Piscinaria, ki je sposobna dati odlične poljske pridelke, ker sestoji iz aluvialne zemlje. Ostali del pa se bo dal le z intenzivnim strokovnim delom kultivirati.

2. Melioracijski konzorcij Pontinia obsega zono levo od reke Sisto med obronki lebinskih in ausonskih gora in morjem. Površina znaša 27.000 ha.

Razmere v tej zoni so popolnoma različne od prej omenjene zone. V tej zoni leži problem osuševanja močvirij, ki leže

pod morsko gladino. Tukaj so bile globeli, kojih osuševanje je bilo mogoče samo z odvajanjem vode s črpalkami. Največja od teh globeli je Quartaccio na vznožju lebinskih gora in obsega 16.000 ha. Nadalje je bilo treba dati vodam, ki pritekajo iz gorovja, prost odtok v morje. To je bilo doseženo z regulacijo rek in s tem da je bil napravljen kanal, v katerega so se iztekale reke Uffente in Amaseo.

V poljedelskem pogledu je ta zemlja zelo dobra in rodovitna. Če se to zemljo umetno namaka, daje zelo dobre pridelke, ter se lahko izkorišča vse leto. Da se preprečijo poplave rodovitnega polja, so zgradili celo mrežo jarkov in velikih odvodnih kanalov.

1. Kanal za gorske vode, imenovan Canale Mussolini. Dolg je 37 km, s premerom za odvod vode od 192 m. Ta kanal prejema in oddaja do 400 m³ vode na sekundo. Pri izlivu v morje je kanal razširjen tako, da lahko oddaja do 750 m³ vode na sekundo. 2. Zvezni kanal Astura. Dolg je 18 km, za odvodno množino vode do 344 m³ na sekundo. 3. 283 km zbirnih kanalov prvega reda. 4. 340 zbirnih kanalov drugega reda. 5. 1780 km zbirnih kanalov tretjega reda. 6. 11.300 km odvodnih jarkov. 7. 18 črpalnih postaj, ki črpajo 66 m³ vode na sekundo. 8. Zemljiška dela za zvišanje zemeljske površine so znašala nad 10.000.000 m³. 9. 31 km glavnih kanalov za namakanje s premerom od 4000 litrov vode na sekundo. 10. 2571 navadnih vodnjakov. 27 artezkih vodnjakov. 37 globokih vodnjakov, ki dvigajo pitno vodo iz globine 30—95 m. 11. 9 vodnih nabiralnikov.

Na močvirju nove domačije

2. POLJEDELSKA MELIORACIJA

Poljedelska melioracijska dela je vodilo »Društvo vojnih borcev: Opera Nazionale Combattenti, ki so pritegnili k delu agrarne zajednice in zainteresirane solastnike. Plodored je sledeč: sladkor na pesa, kuruza in fižol, krme rastline (lucerna), zimski in poletni vmesni posevki krmnih rastlin, pšenica, industrijsko rastlinstvo, lan in konoplja.

Vinogradništvo in sadjarstvo je omejeno na lastno uporabo. 32.000 ha obdelane zemlje se izkorišča takole: 50% žitaric, 44% krmnih rastlin in 5% industrijskih rastlin, ostanek na različne druge kulture.

Velikost posameznih kmetij je odvisna

o kakovosti zemlje in znaša 10 do 12 ha na rodovitni zemlji in 24—28 ha na siromašni peščeni zemlji. Vsaka kmetija ima stanovanjsko hišo, hleve za govedo, svinje in perutnino, žitnico in druge shrambe, vodnjak itd.

Število goveje živine je v zadnjih letih porastlo radi potrebe zvišanja produkcije mesa, večje potrebe za vprežno živino in večje potrebe za hlevskim gnojem.

Dne 29. oktobra 1937. je nacionalno združenje vojnih borcev razdelilo brezplačno med naseljence teh kolonij 20.000 krav-mlekarij in za vprego, 5614 svinj, 198 konj in 160.000 raznih malih živali.

Brzino dela na izsuševanju in amelioraciji pontiniškega močvirja razvidimo iz

Železniška zveza s Pomurjem

Vladimir Kreft

Že v treh člankih se je na tem mestu obravnavala graditev železniške proge Maribor—Slovenske gorice—Murska Sobota. Ker se izvedbi te misli daje posebna važnost, je umestno, da se sliši tudi drugo mnenje, katerega izhodišče je praktično gledanje na iznešeni predlog.

Dejstvo je, da sta Prekmurje in Obmurje že zvezana z železniško progo, s kraji ostale Slovenije. Sicer je stanje proge Murska Sobota—Ljutomer—Ormož, zelo slabo, vendar se še enkrat ves promet neovirano vrši. Radi tega nastane vprašanje, ali je še nujna potreba in koliko je še stvarnih in praktičnih razlogov, da se zgradi nova proga, ki bi vezala Maribor s Prekmurjem preko hribovitih Slovenskih goric.

Pogled na zemljevid nam pokaže, da bi imela ta proga prvenstveno važnost za kraje v Slovenskih goricah, ki nimajo do sedaj nobene železniške proge, za Prekmurje in Obmurje pa bi se le skrajšala vožnja v Maribor, oziroma bi se razbremenila proga M. Sobota—Ormož—Maribor.

Ne rečem, da ni nekaj tehtnih razlogov, ki govorijo za graditev predlagane nove proge, toda oporekam, da bi bili lahko uvaževani vsi argumenti, ki so bili iznešeni v tej zvezi.

Na primer razlog odvzema zasluga drugim krajem na račun enega samega mesta ni sprejemljiv z narodno-gospodarskega vidika. Resno tudi dvomim, da bi se na novi progi vozili dnevno v Maribor in iz Maribora ti soči, kakor se to trdi v enem članku. Ne verjamem tudi napisani trditvi, da bi se po izpeljavi te proge, laže širila in krepila v prebivalstvu teh krajev, narodna in državna zavest. Ko-

likor trenutno uspeva tuja propaganda v teh in drugih krajih, ima glavni vzrok v socialno-gospodarskem položaju naroda itd.

Kakor bi nudila graditev predvidene proge za precejšnji čas boljši za služek delavstvu, in bi prinesla nekaterim (vendar manjšini) posebne ugodnosti, tako smatram, da je za Prekmurje, Obmurje in Slovenske gorice, iz splošnih in narodnih pogledov, iz enkrat nujnejše in važnejše.

Železniška proga Murska Sobota—Ljutomer—Ormož naj se temeljito popravi in obenem uvede na njej hitrejši osebnih in tovorni promet. Izvrši naj se regulacija potokov, katerih vode že ob malo večjem deževju prestopajo bregove in vsako leto povzročajo kmetskemu prebivalstvu ogromno škodo, ki je po letošnjih zbranih podatkih samo v teh krajih več milijonska; izvrši naj se melioracija zemljišč in ta-

ko poveča donosnost kmetskega posestva; popravijo naj se tudi vse bano-vinske ceste teh krajev, cesta Maribor—Prekmurje naj se podzdravi in preuredi v cesto prvega reda; končno naj se tudi spopolni avtobusni promet, tako da bodo imeli ti kraji, kolikor že nimajo, z Mariborom ugodne avtobusne zveze.

Izvršitvi navedenih del dajem veliko prednost pred realizacijo načrta (kateri je še seveda daleč od uresničitve) graditve nove proge, ki tudi radi težke terenske izpeljave in velikih investicijskih stroškov in z ozirom na njen vsestranski praktični pomen, v teh časih ni najbolj priporočljiva.

Sele, ko pa bi bila vsa omenjena dela izvršena, naj bi se pričelo z gradnjo nove proge Maribor—Slovenske gorice—Prekmurje. Dvomim pa, da bo do takrat še ostal kakšen stvaren razlog za to graditev.

Kultura

Italijansko zanimanje za slovensko slovstvo

V zadnjih letih opažamo večje zanimanje Italijanov za slovensko slovstvo in izšli so tudi že prevodi nekaterih naših slovstvenih del, bodisi v posebnih knjigah, bodisi v revijah. Mimo tega je bilo natisnjenih mnogo informativnih študij, člankov in notic. Tako je izšla lani pod naslovom »I fuochi di san Giovanni« Bevkova povest »Kresna noč«, katero je vsa kritika izvrstno ocenila. Ugo Ubaldi pa pravi sedaj v rimski reviji »Latina gens«, da je Bevkova umetnost čudovito živa in da bi se njegovi junaki dali pri-

merjati z junaki kake Ajshilove drame. Bevkova knjiga mu je naravnost odkritje in presenečenje. V reviji »Il Meridiano di Roma« je pa napisal prof. Umberto Urbani obširno poročilo o Gradnikovi pesniški zbirki »Večni studenci« ter o Bartolovem romanu »Alamutu«. Gradnika slavi Urbani kot velikega pesnika s slovensko-italijansko dušo, o »Alamutu« pa pravi, da je delo, ki je vzbudilo pozornost tudi izven Slovenije, da bo v kratkem prevedeno v tuje jezike in najbrže tudi filma-

RAZPIS LIKOVNIH NAGRAD BAN-SKE UPRAVE.

Zaradi pomanjkanja umetnin z motivi iz domače zgodovine razpisuje kraljevska banska uprava nagrade v znesku din. 20.000 za najboljše likovne umetnine, ki upodabljajo prizore iz slovenske zgodovine. Za nagrade pridejo v poštev le kipi, slike in risbe, ki so nastale v dobi od 1. aprila 1939. do 31. marca 1940., oziroma niso še bile pred tem časom javno razstavljene ali reproducirane. Umetnine morajo biti tako izdelane, da so uporabljive za reprodukcije. Število in višina nagrad določa po svobodnem preudarku glede na število nagrade vrednih umetnin razsodišče, ki je sestavljeno iz zastopnikov Društva slovenskih umetnikov in članov, imenovanih po banu. Nagrade umetnine se po možnosti odkupijo; pa tudi če se ne, so umetniki vezani da dovolijo reprodukcijo nagrajenega dela prvenstveno kraljevski banski upravi. V primeru da ne bo predloženih dovolj takih del, ki bi nagrajence zaslužila, se nagrade podelijo le v omejenem znesku ali sploh ne razdelijo in se preostali znesek prihrani za prihodnje razpise. Umetniki naj pošljejo svoja dela do vključno 31. marca leta 1940. do 18. ure v Narodno galerijo v Ljubljani. Vsako delo naj bo opremljeno z geslom, priložena pa mora biti tudi pečatena kuverta, ki vsebuje geslo, naslov in ime natečajnika. Vsa podrobnejša pojasnila (tudi glede primernih zgodovinskih motivov) se dobe pri prosvetnem oddelku kraljevske banske uprave.

K jubileja dveh ruskih ustanov. Državna javna knjižnica v Leningradu je praznovala nedavno 125-letnico svojega obstoja. Knjižnica ima okoli 10 milijonov knjig, upravlja jo 600 uradnikov in obiskalo jo je lani 750.000 ljudi. Istočasno je slavila 120-letnico obstoja leningrajske univerze. Univerza ima 8 fakultet, 9 raznih institutov, nad 100 profesorjev in 6000 slušateljev. Kabinet znanega kemika Mendeljejeva je bil spremenjen v muzej.

Obiščite

Celjsko razstavo

od 29. julija do 7. avgusta t.l.
Na železnici 50% popust

MALI OGLASI

CENE MALIH OGLASOV: V malih oglasih stane vsaka beseda 60 par; najmanjša orisovalnica za te oglasje je din 6.—. Družbe preklicati dopisovanja in ženski oglasni listi din 1.— po besedi. Najmanjši znesek za te oglasje je din 10.—. Debelo tiskane besede se računajo dvoje. Oglasni dveji za enkratno objavo znaša din 2.—. Znesek za male oglasje se plačuje takoj pri naročilu oziroma za le vnositi v blizu skupaj z naročilom ali pa po poštni pošti na čekovni račun št. 11.409. Za vse pisane odgovore glede malih oglasov se mora orložit znanost za 3 dni.

Kdor hoče imeti odgovor na vprašanja glede malih oglasov in drugih obvestil, naj priloži 3- din v znamkah. Na vprašanja brez priloženih 3- din v znamkah uprava ne odgovarja

Razno

»VIDA«

Maribor. Koroška 10. Vam nudi lepo izbiro kopalnik, bluzic, otroških oblek, perila za ženske in moške, vse vrste nogavic po najnižjih cenah. 6702—1

KOPALNE OBLEKE

nogavice, perilo blago za ženske obleke in perilo dobi v novi trgovini in pletilnici »Mara«. Maribor Koroška c. 26 (poleg tržnice). 6317—1

PONIKLANJE

pokrovanje predmetov vseh vrst dobro in poceni pri »Ruda«. Maribor, Trstenjakova ulica 5. 6177—1

SPALNICE, JEDILNICE, KUHINJE

vseh vrst v najmodernejših lastnoročnih izdelavih dobite v zalogi pohištva. Aleksandrova c. 48. 4311—1

STALNI ZASLUŽEK

mesečno doma dobi kdor kupi ročni brzoletilni stroj. Informacije: Trgovina »MARA« Maribor, Koroška c. 26. 1803—1

NOVO! ENOLETNI TRGOVSKI TEČAJ KOVAČ. MARI-BOR. TYRŠEVA 14

s pravico javnosti Otroci državnih uslužbencev prejemale draginsko doklado. Ker se sprejme le omejeno število učencev, se je treba takoj vpisati za šolsko leto 1939-40. 6082—1

STROJEPISNA DELA

razmnoževanje, kopiranje načrtov, prevodi, Kovač, Maribor, Tyrševa 14. 6371—1

TRAJINI KODRI

friziranje, vodna ondulacija, beljenje las, barvanje v želenih tonih po zmernih cenah. Salon Tautz, Maribor. 6385—1

VEČJA GOSTILNA

v Mariboru sprejme kompanjona vinogradnika dobrih štalijskih vin. Ponudbe na upravo »Večernika« pod »Veliki konzumi«. 6557—1

GRİČ — OSET — VABI!

Vino mozler 10 din liter. Avto garaže, sobe, ameriška elektrika. 6572—1

Tekstilna tvornica v Sloveniji išče mlajšega

KLJUČAVNICARJA ki je po možnosti tudi perfektni strugar in varilec, solidno življenje osnovni pogoj. Ponudbe s točno navedbo dosedanjega življenja in referenc je poslati na upravo lista pod šifro štev. »1000«. 7620—1

DIMNIŠKA VRATCA

najboljše in najcenejše iz armiranega betona se dobijo Linhartova 27, dvorišče. 6712—1

BRIVNICO IN STANOVANJE

v Račah blizu postaje oddam. Vprašati v Mariboru. Aleksandrova cesta 10 v pisarni. 6706—1

POHIŠTVO!

Ni vseeno kje kupujete pohištvo. Odločite se za naročila pri »Eikas«, mizarstvu, Frančiškanska 12. 6705—1

VIŠJEŠOLEC

instruira za popravne izpite po zmerni ceni. Cenl. ponudbe na upravo pod značko »Uspeli«. 6701—1

MARELČE IN BRESKVE

sveže iz drevesa dobite vsak čas. Vprašati: Križnič, Žolgerjeva 20. 6699—1

POSTELJNE ODEJE

res močne, prešite, izgotovljene posteljno perilo, pernice, zglavnike, madrace, puh. perle, inleti. Najboljše pri A. Stuhel, specialna trgovina za izdelovanje posteljnih odelj. — Stolna ulica 5. 2274

KOPALNE OBLEKE

odporne proti zraku in soncu, izdeluje v teku šestih ur po meri; v veliki izbiri pri »Luna«, Maribor, samo Glavni trg 24. 6676—1

LUNA-STEZNIKI

Vas naredijo vitko in elegantno. Izdeluje jih, kakor tudi oprsnike najnovejših modelov v teku šestih ur; v veliki izbiri pri »Luna«, Maribor, samo Glavni trg 24. 6677—1

BUČNO OLJE

vedno sveže in dobro, nudi tovarna bučnega olja, Maribor, Taborska 7, pri mostu. 6670—1

HALO!

Danes zopet dospelo Laško pivo, restavracija Plauc. 6722—1

GOSTILNA KOS. FRAM.

priredi v nedeljo, dne 23. julija vrtni koncert. Priskrbljena je dobra framska kapljica. 6671—1

LOKAL.

pripravljen za čevljarja, se takoj odda. Milč. Pobrežje, Aleksandrova 56. 6642—1

MESNICO ALI GOSTILNO

vzame v najem zakonski par brez otrok. Cenl. ponudbe pod »Plačam naprej« na upravo. 6605—1

LOKAL (mesnica).

Pohorska cesta, takoj oddam. Vprašajte društvo hišnih poslastnikov. 6612—1

LOKAL

se odda solidnemu čevljarju s 1. avgustom. Radvanjska cesta 11. 6611—1

IŠČEM KNJIZICO

Spodnješajerske ljudske posojilnice v Mariboru od 30. do 40 tisoč din proti rednemu mesečnemu odplačevanju. Ponudbe na upravo lista pod »Državni upokojenec«. 6614—1

DIRKO

na progi Hoče—Slovenska Bistrica in obratno. Po dirki VELIKA VRTNA VESELICA v gostilni Franzež v Hočah. Ljubitelji kolesarskega sporta dobrodošli! 6617—1

VINOČOČ KOREN. KOŠAKI.

otvorjen. 6624—1

HALO!

V nedeljo, 23. t. m. vsi v gostilno Lebarič pri opekarni Košaki na otvoritveno veselico z novim kegličcem in vrtom. Vabljeni so tudi Anice in Jakci na godovanje. Dobro postrežba z jamčeno. 6631—1

TRGOVINO

vpeljana, dam radi boleznij v najem. Prevzem malenkostne zaloge. Ponudbe na upravo pod »Industrijski kraj«. 6646—1

Posest

NOVOZGRADBA

periferija, 2 sobi, kuhinja, vrt 20.000.—. Dobičkanosna hiša, 4 stanovanja po 2 sobi, kuhinja, velik vrt 37.000.—. Enonadstropna trgovska hiša, novozgrajba, moderne izlozbe, s trgovsko opremo 65.000.—. Dobičkanosno posetstvo, 8 oralo, hiša, hlev, blizu mesta 35.000.—. Vinogradno posestvo, 3 orali, od tega 1 in pol orala vinograda, ostanek sadonosnik 40 tisoč. Posredovalnica »R-nid« Gosposka 28. 6679—2

PRODAM

hišo, soba in kuhinja, gospodarsko poslopje in veliki vrt. Zg. Radvanje, Hostejeva 2. 6703—1

POSESTNIKI!

Kupim eno ali dvoslovanjsko hišico. Plačam 40.000 din v gotovini, drugo na obroke ali prevzajem hipoteke. Ponudbe na Selišek, Aleksandrova 35, dvorišče. 6598—2

GOSTILNA S POSESTVOM V LAZNICI.

obstoječe iz stanovanjske hiše in hiše z gostilno ob državni cesti na najpogostejši izletniški točki, 9 in pol orala vinograda, gozda, travnika, liv, hmeljskih nasadov in gramoznice, se ugodno prodajo. Kupec lahko prevzame tudi nekaj hipoteke. Polasnila daje Beneš. Prešernova ulica 2, Maribor. 6620—2

KRASNA PARCELA

(sadosnik) 2200 kv. m. na prodaj. Vprašati trgovina Zoratti, Maribor, Tyrševa ulica 14. 6672—1

PRODAM PARCELE

ob glavni cesti, za vsako obratno pripravo. Ptujka cesta 87. 6669—2

LEPA HIŠICA

z velikim vrtom na vasi se radi boleznij prodajo. Primerno za upokojenca. Ponudbe na upravo pod »Miren dom«. 6634—2

HIŠO S TRGOVINO

prodajam z ali brez inventarja radi boleznij. Ponudbe na upravo pod »Takoi«. 6634—2

HIŠA.

štiri stanovanjska, enonadstropna, pri »Rapidovni« igrišču, se prodajo. Studenci, Makarjeva 17. 6651—2

PRODAM LEPE PARCELE

od 500 kv. m. naprej v Spodnjem selu. Vprašati: Zrkovska 70, Pobrežje. 6652—2

Najbolj varna naložba denarja,

ker jamči za vloge pri tej hranilnici Dravska banovina s celim svojim premoženjem in z vso svojo davčno močjo - Hranilnica izvršuje vse v denarno stroko spadajoče posle točno in kulantno

Hranilnica dravske banovine Maribor

Centrala Maribor
v lastni novi palači na oglu
Gospoke in Slovenske ulice

Podružnica Celje
nasproti pošti, prej Južno-
štajerska hranilnica

Sprejema vloge in knjižice na tekoči račun po najugodnejšem obrestovanju

Fletno blago za dečve

v najnovejših vzorcih in bogati izbiri pri

Tekstilana Büdefeldt

MARIBOR, GOSPOSKA 14.

HIŠA Z VRTOM
se prodaja ali odda. Zvezna ulica 9, Zg. Radvanje. 6648-2

VINOGRADNO POSESTVO, lepo urejeno, 15 minut od postaje, ugodno na prodaj. Po- leg prvovrstnega vinograda lep sadonosnik, zidana hiša in gozd, vse na celodnevni sončni legi. Ponudbe na oglas- ni oddetek »od 55 tisoč«. 6654-2

POSESTVO Z LEPIM VINO- GRADOM, velik sadonosnik, gozd in po- lja, dobro zidana vinskičarja z gospodarskim poslojem, do- bra sorta vina, pod Urban- om, blizu mesta, na prodaj. Vprašati Rošpoh 47, pošta Pe- snica pri Mariboru. 6660-2

Prodaj

ZA OBIRANJE SADJE potrebujete patentne lestve in sadohrane. To dobite pri trdni Gustinčič pod polovič- no ceno sedaj, dokler traja zaloga, in nikoli več. 6351-4

OKNA IN OKVIRE dobro, ohranjene, poceni pro- damo. Vprašati v uravi »Ve- černika«. 6566-4

SLADKOR - KRISTAL za vkuhanje, la. kvaliteta po din 13.50 do preklica pro- daja firma Josipina Kavčič, Maribor, Tržaška c. 2. 6575-4

SPORTNI VOZICEK dobro ohranjen, naprodaj. - Naslov v uravi. 6587-4

Ugodno prodam oziroma za- menjam za motorno kolo nov pet čevlji.

RADIO »SAKSENWERK« vreden 4500 din. Naslov na upravo »Večernika« pod »Sak- senwerk«. 6708-4

Prodajam novo moderno **SOBOSLIKARSKO BRIZGALNO** Majcen Adolf, Laško 134. 6707-4

PEKARNO popolnoma opremljeno v zelo prometnem kraju prodam po- ceni na obroke. Matzenauer Friderik, Prosenjakovi 4. 6514-4

MOTORNKO KOLO popolnoma novo, še ne vo- ženo, najboljšega fabrika. a. 150 ccm, 5 PS, na prodaj po tovarniški ceni, ampak soma proti gotovini. Vprašati: Zrinj- skega trg 9, vis. prtlj. 6602-4

Prodajam novo **KROMATIČNO HARMONIKO** Pobrežje, Zrkovska cesta 11. 6675-4

Poceni prodajam **OTROŠKI TRICIKELJ** in **OTROŠKO DVOKOLO**. Koseskega 13. 6607-4

BILJARD, nramorske mize, stoli, poceni naprodaj. Vprašati Meljska cesta 12. 6615-4

RAZNI INVENTAR za prodajalne in pohištvo se radi selitve poceni prodaj. Naslov v uravi. 6697-4

MOTORNKO KOLO, 200 ccm, prodajam radi selitve za 4000 din. Dr. Verstovsko- va ulica 17, Pobrežje, Špeso- vo selo. 6695-4

RAZNO POHIŠTVO belo omaro, kuh. omaro, mi- ze, nočni omarici, postelja in drugo poceni prodaj. Ciril- Metodova 12, levo, pritličje. 6691-4

PRODAJ PARCELO 3000 kv. m ali več v Radva- nju poleg gradu Jurkovič. Na- slov v uravi. 6619-4

LEPE PARCELE na prodaj. Vpraša se Bolfen- kova ulica 13, Nova vas. 6621-4

VINOTOČ VAUPOTIČ, Košaki, prodaja vino po 9 din. 6674-4

DVA ŠIVALNA STROJA poceni prodaj Kremžar. Pri- stajniška 7. 6668-4

URARSKO STRUŽNICO in nekaj orodja za vajenca prodaj. Kremžar. Pristajni- ška 7. 6667-4

Prodaj **KUH. IN GOST. MIZE**, stole, pult in stelaže. Jugo- spedit, Aleksandrova cesta. 6666-4

MOTORJA BSA, 250 in 500 ccm, prešan jeklen okvir, O. H. V., 2 cavi, se po nizki ceni prodaj. Alek- sandrova cesta 18, Pobrežje. 6630-4

PRODAJ MOTOR, Radvanjska 7. 6659-4

FOTO-FILM-APARAT 1.45 (6x9), 8-kratni daljno- gled in moško kolo prodaj. Jurčičeva ulica 20, Studenci. 6643-4

Stanovanje

DVE STANOVANJI v Magdalenkem okraju se oddaja v najem s 1. avgu- stom. 2 sobi, predsoba, kuhinja in shramba. Novejša hiša! Vprašati tel. št. 2453. 6523-5

SOBA IN KUHINJA se odda takoj. Delavska ul. 19 za kadetnico. 6568-5

STANOVANJE, eno in dvosobno, se odda. Smetanova ulica 54, gostilna. 6663-5

STANOVANJE, trisobno, v centru mesta, se odda za avgust 1939. Ponudbe pod: »Sončna lega« na upra- vo lista. 6672-5

DVO IN ENOSOBNO STA- NOVANJE oddam. Nasipna 58, Pobrežje. 6693-5

LEPA STANOVANJA, soba in kuhinja, v novo zidani hiši, v bližini mesta, oddam s 1. avgustom. Pobrežje, Na- sipna 55. 6692-5

SOBA IN KUHINJA se takoj odda. Zrkovska c. 7, Pobrežje. 6665-5

DVOBNO STANOVANJE s kuhinjo se odda s 1. sep- tembrom v Gajevi ulici 5. 6600-5

Sprejem SOSTANOVALKE v prazno sobo, tudi uporaba kuhinje. Naslov v uravi »Ve- černika«. 6618-5

SOBA IN KUHINJA se odda. Bolfenkova ulica 3, Nova vas. 6622-5

SOBA IN KUHINJA se odda. Vprašati v pekarni Mulec. Studenci. 6637-5

8. Obiščite MARIBORSKI TEDEN

od 5. do 13. avgusta 1939

Polovična vožnja na železnica od 1. do 17. avgusta 1939.

VELIKA GOSPODARSKA IN KULTURNA REVILJA.

Industrija — Trgovina — Obrt — Kmetijstvo
Velika tekstilna razstava — Tujsko prometna razstava — Gostinstvo — Vinska pokušnja — Razstava narodnih vezenin — Narodopisne razstave — Jubilejna gledališka razstava — Skautska razstava — Razstava malih živali — Številne specialne razstave — Koncertne in gledališke prireditve — Sportne prireditve — Veselični park na razstavišču itd.

5.-6. avgusta festival slovenskih narod- nih običajev.

Obiščite Mariborski otok, najlepše kopališče v Jugoslaviji! — Obiščite zeleno Pohorje in son- čni Kozjak! — Obiščite vinorodne Slovenske gorice! — Obiščite veseli Maribor in njegovo okolico!

Mariborski teden je najlepša priložnost za obisk naše severne meje!

STANOVANJE.

3 sobe, kuhinja, vrt, elektr., vodovod, na Pragerskem, ta- koj oddam. Naslov v uravi. 6620-5

Lepo **STANOVANJE** na vrtu v villi sredi mesta, južno, 1. nadstropje, 4-sobno, s pritli- klinami, balkon, vse udobno- sti, se odda s 1. oktobrom. Cenl. dopise na »Večernik« pod »1. oktober, Maribor«. 6638-5

DVOBNO STANOVANJE, sončno, z vrtom, se ugodno odda. Cankarjeva 34, Pobrež- je. 6640-5

KOMFORTNO DVOBNO STANOVANJE se s 1. septembrom odda v najem starejšim, mirnim ose- bam. Naslov v uravi. 6644-5

Soba odda

Odda se **SONČNA SOBA** sounporaba kopalnice v bližini parka, gospodični. Naslov v uravi lista. 6704-7

PODSTREŠ. STANOVANJE, sobo in kuhinjo, oddam, Vo- jašniška 9-I. Vprašati Fran- kopanova 13 (trafika). 6604-7

OPREMLJENA SOBA s posebnim vhomom se odda. Jerovškova ulica 32. 6609-7

OPREMLJENA SOBA s posebnim vhomom se odda (v novi hiši). Studenci, Sokol- ska ulica 39. 6623-7

PRAZNA SOBA se takoj odda. Pušnikova 23, za »Rapidovim« igriščem. 6628-7

MALO, OPREMLJENO SOBO oddam gospodu. Koroška ce- sta 85. 6635-7

Takoj oddam **SOBO**. Kneza Kocla ulica 20-II, le- vo. 6636-7

SEP. SOBICA se odda boljši osebi. Delav- ska 53. 6641-7

Oddam takoj **OPREMLJENO SOBO** s prostim vhomom. Kacijaner- jeva ul. 22-I. Melle. 6645-7

OPREMLJENA, SONČNA SOBA se odda. Tomšičev drevored št. 6. 6649-7

OPREMLJENA SOBA

z uporabo kopalnice se odda solidnemu gospodu. Soba na ogled od 8.-12 in od 16. do 19. ure. Radvanjska cesta 45, pritličje, desno. 6603-7

SOBA S ŠTEDILNIKOM se takoj odda. Sp. Radvanj- ska cesta 69, Nova vas. 6661-7

Kupim

Naročajte blago po pošti!

Kadar pošijete denar po pošti, ni sledu o bojazni—

zakaj bi se torej bali na- ročiti blago po pošti? Ako blago, ki ga vam bo- mo poslali, ne bi ustrezalo, vam ga zamenjamo ali vrnemo denar. Zahtevajte naš brezplačni, bogato ilustrirani katalog najrazličnejšega blaga pri zelo nizkih cenah.

Veleblagovnica

Lastner: Ohler

Zagreb, Illica 4 in 6

Dopisi: Zagreb II., poštini predaj

Soba išče

Iščem **MEBLIRANO SOBO** s kopalnico in po možnosti s posebnim vhomom med par- kom in kolodvorom. Ponudbe na upravo pod »35«. 6714-8

Službo dobi

Sprejmejo se takoj **POMOČNICE IN VAJENKA** v damski salon Toplak, Orož- nova 10. 6589-9

MLAJŠO GOSPODIČNO išče gostilna za prodajo liker- jev na Mariborskem tednu. Osebnost se predstavi na Alek- sandrovi c. 33. 6546-9

ZMOŽNA KUJARICA katera opravlja tudi vsa go- spodinjska dela se išče k ma- li družini. Vprašati Aleksan- drova cesta 26-I. 6713-9

MLAJŠO GOSPODIČNO išče gostilna za prodajo liker- jev na Mariborskem tednu. Osebnost se predstavi na Alek- sandrovi c. 53. 6546-9

Iščem UČENCA ali UČENKO za specerijsko trgovino. Vpraša se v uravi lista. 6608-9

SPREJME SE UČENKA s predpisano izobrazbo v modno trgovino, takoj. Na- slov v uravi. 6610-9

Išče se **POŠTENO DEKLE**, ki zna kuhati. Jermovšek, Ve- trinjska 13. 6627-9

MLAJŠO GOSPODIČNO išče gostilna za prodajo liker- jev na Mariborskem ted- nu od 19. ure naprej. Osebnost se predstavi na Aleksan- drovi cesti 33. 6613-9

HIŠNO POMOČNICO, pošteno, snažno, zmožno ku- he, sprejem s 1. avgustom. Predstaviti se v ponedeljek od 10.-12. ure. Naslov v uravi. 6616-9

Večje trgovsko podjetje v Mariboru sprejme s 1. sep- tembrom t. l. spretnega **TRG. POMOČNIKA**, ki obvlada slovenski in nem- ški jezik. Ponudbe pod znač- ko »A. G. 1500« na upravo tega lista. 6625-9

Sprejem več dobrih **MIZARJEV**. Klančnik Ivan, mizarstvo, Maribor, Mejna ul. 6. 6632-9

PRODAJALKA S KAVCIJO se takoj sprejme. Prednosti znanje šivanja. Ponudbe na upravo pod »Maribor« na upravo lista. 6678-9

DEKLE, pošteno, večje kuhe in po- spravljajanja sprejme družina v Dubrovniku. Predstaviti se: Kettojeva ulica 2, Arzen- šek. 6680-9

ZASTOPNIKE-AKVIZITERJE zavarovalne stroke za celo Slovenijo sprejemmo. Javijo se naj tudi začetniki. Marli- vim, zanesljivim in vztrajnim se nudi stalen zaslužek. Po- nudbe z navedbo referenc in dosedanje zaposlitve na upra- vo lista pod »Visoka provizi- ja«. 6696-9

Novo blago za zavese

olepša vaš dom — v bo- gati izbiri prinaša

Tekstilana Büdefeldt

MARIBOR, GOSPOSKA 14.

Sprejem **SIVILJSKO POMOČNICO**, Belčič, Orožnova ulica 5-I. 6664-9

VAJENEC se sprejme v trgovino z me- šanim blagom. Franc Huber, Maribor, Aleksandrova c. 1. 6647-9

AKVIZITERJE išče velika, domača zavaro- valnica. Dobiti morelo stalno nameščenje ali pa pribavljati zavarovanja kot stransko opravilo. Ponudbe pod »Do- ber zaslužek« na upravo li- sta. 6650-9

Službo išče

ZA MEHANIKA bi se rad izučil za to stroko zelo nadarjen fant, zelo pri- den, vester, pošten in zelo močan iz večje hiše na deže- li, strogo vzgojen. Ponudbe na upravo pod »Čindrija«. 6655-10

Dopisi

PODURADNIK srednjih let z lasno hišo in stalno službo poroči gospo- dično od 20.-30 let, naobra- ženo, lepe zunanosti, v vseh ozirih pošteno. Mlade vdove niso izključene. Anonimne do- pise v koš. Cenjene ponudbe s sliko na upravo »Večerni- ka« pod šifro »Ženitev«. 6629-12

VISOKOŠOLKA išče zaradi pomanjkanja po- znanstva prijetnega družabni- ka za izlete v avgustu. Do- pisi pod »Doljen račun« na upravo »Večernika«. 6694-12

BOLJŠA UPKOJENKA išče starejšega dobrosrčnega gospoda, ki bi li posodil 1000 din. Vrnitev na mesečne obroke z obrestmi. Ponudbe na upravo »Večernika« pod »Vedno hvaležna«. 6698-12

FRIZER poroči deklo z dežele, do 30 let staro, z nekaj dote za po- večanje salona. Ponudbe na upravo »Večernika« pod »Le- pa bodočnost«. 6639-12

Najboljše kosovno apno

Apnenice Ant. Birolla, Kresnice
pisarna: Ant. Birolla, Ljubljana,
Dalmatinova ulica 10

Prodajalna

Aleksandrovi
čevljiv Mariboru se nahaja sedaj na Aleksandrovi
cesti 13 (Feldin)**Za potovanje****IVAN KRAVOS**

Maribor, Aleksandrova 13

Gospodinjeuporabljajte za vlaganje kumar in paprike samo preizkušeno
sredstvo**„ZNAJM I ZNAJM OCET“**

Dobi se v vseh špecerijskih trgovinah

Velik banatski mlin išče agilne in dobro uvedene

zastopnikePonudbe s točno označenim rajonom in referencami
poslati upravi »Večernika« pod šifro »Zanesljiv«.**MOSKI! Pri spolni slabosti**(spolni impotenci)
poskusite hormonske pilule**HORMO-SEKS**Dobivajo se v vseh lekarnah. 30 pilul din 84, 100
pilul din 217, 300 pilul din 560. — Po pošti diskret-
no razpošilja: KR. DV. LEKARNA PRI SV. AREHU
Maribor. — Glavno skladišče: Farm. kem. labora-
torij »VIS-VIT«, Zagreb, Langov trg 3.
6293 Ogl. reg. S. br. 5846-39.**Časopisni papir**

zelo ugodno na prodaj

v upravi »Večernika«.

Kolesarazličnih znamk proda po-
ceni in na mesečne obroke**à din 100.-**

mehanik

DRAKSLE

Vetrinjska ulica 11

Globoki in sportni

že za din 25.-

tedensko

Kadrmass J.Maribor-Melje
5787 Kraljeviča Marka 13**Zlato in srebro,**brillante, zastavljane listke
išče nujno za nakup**M. Ilgerjev sin,**

Maribor, Gosposka ulica 15.

KOLESA

Wanderer 5641

originalna, priznana najboljša
kvaliteta po mesečnih obrokih**din 100.- pri****Franc Lepoša d. o. o. z.**

Maribor, Aleksandrova c. 39.

Sirite »Večernik«.

Kino Esplanade

Telef. 25-29

GIURO VALJAK - MARIBOR**Pozor cenj. občinstvo!**Vkljub letnemu času prinašamo dva odlična filma francoske pro-
dukcije, filma, ki vas bosta v vsakem oziru zadovoljila in sicer:

I. film

od sobote 22. do vključno srede 26. julija 1939

Bela sužnja

(L'esclave blanche)

s prekrasno umetnico Vivian Romance v glavni vlogi. Film veleza-
nimive vsebine in mojstrske režije

II. film

od četrтка 27. do vključno ponedeljka 31. julija

Donski kozaki

(La Brigade Sauvage)

Drama iz burnega življenja ruskih kozakov. Nevideno junaštvo, to-
varištvo in silne vratolomne pustolovine junaških kozakov. — Zopet
je oživela na filmskem platnu nekdanja mogočna carska Rusija v
svojem razkošju in sijaju. Krasno petje ruskih zborov!
Izredno lepa vsebina, velika ljubezen kozaka!**Svilene sraice**so hladne in prijetne
v bogati izbiri pri**Tekstilana Büdefeldt**

MARIBOR, GOSPOSKA 14.

Samostojnega elektromehanikaz dolgoletno prakso v avtomobilski stroki sprejme
liko avtobusno podjetje v Sloveniji. Pismene ponudbe
z navedbo dosedanjega delovanja na upravo lista po
»Elektromehanik«.**Naročniki** pri naših inserci-
kupujte jih ter oglašujte**Oglašujte v »Večerniku«****Dražbeni oklic**Dne 13. septembra 1939. ob 11. uri bo pri podpisnem sodišču v sobi
št. 14. dražba nepremičnin:Zemljiška knjiga: Fram, vl. št. 137.
Ješenca, vl. št. 162.

Cenilna vrednost: din 80.695.50.

Vrednost pritisklin: din 5.000.—, kateri znesek je že vpoštevani pri cen.

vrednosti zemljišča.

Najmanjši ponudek: din 53.797.—.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodišču
najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se
jih ne moglo več uveljavljati glede nepremičnine v škodo dražitelja,
ki je ravnal v dobri veri.V ostalem se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni
deski sodišča.**Okrajno sodišče v Mariboru, odd. IX.,**
dne 9. junija 1939.Dne 18. septembra 1939. ob 10. uri bo pri podpisnem sodišču v sobi
št. 14. dražba nepremičnin:

Zemljiška knjiga: Sv. Magdalena, vl. št. 396.

Cenilna vrednost: din 48.144.—

Vrednost pritisklin: jih ni.

Najmanjši ponudek: din 40.000.—.

Vadij znaša din 5.700.—.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je oglašiti pri sodišču
najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se
jih ne moglo več uveljavljati glede nepremičnine v škodo dražitelja,
ki je ravnal v dobri veri.V ostalem se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni
deski sodišča.**Okrajno sodišče v Mariboru, odd. IX.,**
dne 7. junija 1939.**POSJOJILNICA NARODNI DOM V MARIBORU**

NARODNI DOM

Z. Z. O. J.

TELEFON 21-08

Deležna glavnica nad 600.000 din, lastne rezerve 11 milijonov din, hranilne vloge 56 milijonov din.

Sprejema hranilne vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po 3—5%.

Daje posojila na vknjižbo in na menice pod najugodnejšimi pogoji.

Najstarejši slovenski denarni zavod v Mariboru — Vse hranilne vloge so proste in se izplačujejo neomejeno!Izdaja in ureja ADOLF RIBNIKAR v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predstavnik STANKO DETELA v Mariboru. — Oglasi po ceniku — Rokopisi se
ne vračajo. — Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ulica 6. — Telefon uredništva šte. 25-67, in uprave šte. 28-67. — Poštni čekovni račun šte. 11. 409.